UTJECAJ EU FONDOVA NA GOSPODARSTVO REPUBLIKE HRVATSKE

Knežević, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:858917

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

UTJECAJ EU FONDOVA NA GOSPODARSTVO REPUBLIKE HRVATSKE

Mentor: **Student:**

prof.dr.sc.Zlatan Reić **Ivana Knežević**

Split, lipanj 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD……...…….3

1.1. Problem istraživanja…….……...3

1.2. Predmet istraživanja…….……...5

1.3. Ciljevi istraživanja……..…...…..6

1.4. Istraživačke hipoteze…….……..7

1.5. Metode istraživanja…….……8

1.6. Doprinos istraživanja……...……....9

1.7. Struktura rada……...10

2. KRONOLOGIJA EU FINANCIRANJA U HRVATSKOJ.....……11

2.1. Proces financiranja…….……...13

2.1.1. Uloga banaka u procesu…….……18

2.2. Pomoć trećim zemljama…….…...19

2.2.1. OBNOVA……...……..20

2.2.2. CARDS…….……...……....21

2.3. Programi pretpristupne pomoći……...……21

2.3.1. PHARE…….....……..22

2.3.2. SAPARD……...……...…...23

2.3.3. ISPA……..24

2.3.4. IPA……...……24

2.4. Europski strukturni i investicijski fondovi……...…..25

2.4.1. Strateški dokumenti……....26

2.4.1.1. Europa 2020……..……...27

2.4.1.2. Partnerski sporazum……...29

2.4.1.3. Zajednički strateški okvir…….……30

2.4.1.4. Nacionalni program reformi……..31

2.4.1.5. Operativni programi……...32

2.4.2. Europski socijalni fond……38

2.4.3. Europski fond za regionalni razvoj……...……...39

2.4.4. Kohezijski fond……..……39

2.4.5. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj……....……40

2.4.6. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo…….……41

2.5. Inicijative Zajednice…….…….42

3. PROJEKTI FINANCIRANI IZ EU FONDOVA…….....44

4. ALOKACIJA I ISKORIŠTENOST SREDSTAVA PREMA NUTS KLASIIKACIJI.....48

4.1. Nacionalni prikaz.....48

4.2. Regionalni prikaz.....51

4.2.1. Kontinentalna regija.....53

4.2.2. Jadranska regija.....54

5. USPOREDBA RH SA OSTALIM ZEMLJAMA ČLANICAMA.....54

5.1. Primjer Poljske.....60

6. ANALIZA PODATAKA O UTJECAJU EU FONDOVA NA GOSPODARSTVO RH.....67

6.1. Testiranje hipoteza.....67

ZAKLJUČAK.....77

SAŽETAK.....79

SUMMARY.....79

LITERATURA.....80

POPIS SLIKA.....89

POPIS TABLICA.....90

POPIS GRAFIKONA.....91

PRILOZI.....92

1. Uvod

1.1. Problem istraživanja

Pojam EU fondova obuhvaća sve programe koje financira Europska unija, bilo u zemljama članicama ili izvan tog područja. Svake godine Europska komisija dijeli 20 milijardi eura na privatne i javne organizacije, te razne udruge. Ta sredstva se dodjeljuju kroz programe u svrhu jačanja kapaciteta i izgradnje institucija, prekogranične suradnje, regionalnog razvoja, obrazovanja, zdravlja, itd.[1]

Ovim bespovratnim sredstvima poreznih obveznika ostvaruju se određene politike Europske unije, kako bi zajednica nastavila put prema jačanju globalne konkurentnosti.[2] Naziv „bespovratno“ često dovodi do zablude u javnosti, s obzirom na to da je riječ o sredstvima koja su strogo namjenska, definirana ugovorom i bespovratna samo ako se potroše u skladu s pravilima ugovora. U suprotnom, itekako su povratna.

U budućnosti će se mogućnosti financiranja projekata od strane domaćih donatora sve više smanjivati, a hrvatske organizacije sve više će biti usmjerene na ostvarivanje sufinanciranja iz EU fondova. Ovakav trend imat će utjecaj na najširi spektar hrvatskih organizacija – od sektora malog i srednjeg poduzetništva i civilnog društva, do institucija i organizacija u javnom vlasništvu. Stoga je trenutno apsolutni prioritet svih hrvatskih organizacija stvaranje internih kapaciteta za iskorištavanje financijskih i poslovnih prilika koje im se otvaraju kroz EU fondove. Posebno je važno ojačati kapacitete organizacija za osmišljavanje projektnih ideja, ispunjavanje detaljnih projektnih prijava, učinkovitu provedbu projekata te stvaranje partnerske i informacijske mreže za uspješno upravljanje EU projektima.[3]

U ovom radu proučavat će se kako sredstva EU fondova utječu na gospodarstvo Republike Hrvatske. Prije ulaska u Uniju, Hrvatskoj su na raspolaganju bila sredstva Instrumenta pretpristupne pomoći(IPA), čiji su ciljevi bili:

- Pomoć u tranziciji i jačanje institucija

[1] Qualitas podrška do poslovne izvrsnosti. EU fondovi. Dostupno na: http://www.qualitas.hr/poslovno-savjetovanje/eu-fondovi.html

[2] Vorkapić,B.,Janjić,A.,Petrović,M.,Vojković,M.2013.EU fondovi za sve. Organizacija za građanske inicijative,2013.EU fondovi za sve. Dostupno na: http://www.ogi.hr/eufondovi/up/uploads/brosura/EU%20fondovi%20za%20sve.pdf

[3] Algebra učilište, 2013. Osnovne informacije o EU fondovima. Algebra učilište. Dostupno na: http://algebra.hr/wp-content/uploads/2013/08/Osnovne-informacije-o-EU-fondovima.pdf

- Prekogranična suradnja
- Regionalni razvoj
- Razvoj ljudskih potencijala
- Ruralni razvoj[4]

Nakon što je Republika Hrvatska postala članicom 1. srpnja 2013.godine, najvažniji izvor sredstava postaju strukturni fondovi. Strukturni fondovi imaju međusobno komplementarne ciljeve i glavni su izvor ulaganja na razini Europske unije za pomoć državama članicama u povećanju njihova rasta i osiguravanju većeg broja radnih mjesta. Svaki od navedenih fondova ima svoj djelokrug, prioritete koje financira te visinu sufinanciranja. Strukturne fondove je moguće kombinirati s financijskim instrumentima, odnosno ulagati u zajmove, jamstva, te druge rizične financijske instrumente.[5]

Raspoloživa sredstva predviđena su za poduzetnike, obrtnike, općine, županije, udruge, obrazovne institucije, fizičke osobe te ostale javne institucije.. EU fondovi postaju sastavni dio investicijskih ulaganja poduzetnika, te se kao takvi trebaju iskoristiti u što većoj mjeri.[6] Problem koji se želi prostudirati jest koliko ova sredstva mogu pomoći u stvaranju efikasnijeg društvenog i ekonomskog sustava. EU financira širok raspon projekata i programa u područjima kako što su:

- Regionalni i urbani razvoj
- Zapošljavanje i socijalna sigurnost
- Poljoprivreda i ruralni razvoj
- Pomorska i ribarstvena politika
- Istraživanje i razvoj
- Humanitarna pomoć

Sredstvima se upravlja u skladu sa strogim pravilima kako bi se čvrsto nadzirala njihova upotreba te osiguralo transparentno i odgovorno trošenje novca. Pošto se najvećim dijelom

[4] Ministarstvo regionalnog razvoja: Europski investicijski i strukturni fondovi. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi
[5] Maletić, I., Kosor, K., Copić, M., Ivanković Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I., Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije.Zagreb:TIM$_4$PIN
[6] Optimus consulting.2016.Financiranja iz EU fondova. Optimus consulting.21.siječanj. Dostupno na: http://optimusconsulting.eu/eu-fondovi/

sredstava upravlja u zemljama korisnicama, odgovornost za obavljanje godišnjih revizija preuzimaju nacionalne vlade.[7]

1.2. Predmet istraživanja

Iz prethodno navedenog problema istraživanja proizlazi i predmet istraživanja. Predmet istraživanja ovog rada je analizirati uspješnost EU fondova u financiranju projekata koji bi mogli biti od važnog gospodarskog značaja. Prije analize dostupnih fondova treba zapamtiti da novci nisu namijenjeni državi zato što Europska komisija ne zna što bi s njima, nego zato što ih mora potrošiti na zemlje članice. Novci koji se ulažu u programe pomoći, pretpristupne programe i ostale fondove sredstva su poreznih obveznika iz zemalja članica.[8]

Europski fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama.[9] Ulaskom u Europsku uniju, Hrvatskoj su se otvorile značajne financijske mogućnosti na području europskih fondova i financiranja projekata kroz instrumente kohezijske politike.[10] Izazov korištenja EU fondova ima široke razvojne implikacije. Prije svega, radi se o promjeni filozofije upravljanja razvojem, jer se sudionici procesa korištenja EU fondova suočavaju s jednom novom metodologijom rada, koja se znatno razlikuje od uobičajene hrvatske prakse.[11]

Regionalna politika, u kontekstu fondova Europske unije, podrazumijeva pokretanje ekonomskih procesa i korištenje resursa koji rezultiraju održivim razvojem regije. Odnosi se na djelovanje na regionalnoj razini, uvažavanje specifičnosti pojedinih područja te individualni pristup regijama.[12] Cilj je politike regionalnog razvoja pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju svih dijelova Europske unije, pa tako i Republike Hrvatske,

[7] Europska unija: Financiranje sredstvima EU-a. Dostupno na: http://europa.eu/about-eu/funding-grants/index_hr.htm
[8] Belić,M.,Ćorić,G.,Peurača,B.,Stojanović,G.,Tonč,A.2010.EU fondovi:Vodič kroz europske fondove 2008-2013.Zagreb:Folpa
[9] Ministarstvo regionalnog razvoja: Europski strukturni i investicijski fondovi Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi
[10] Eu-projekti,2014.Što su strukturni fondovi. Eu-projekti, 26.svibanj. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/sto-su-strukturni-fondovi
[11] Puljiz,J.2011.Analiza kapaciteta za korištenje EU fondova na županijskoj razini. Zagreb: IMO
[12] Radat,D.,Dušak,V.2009.Informacijsko komunikacijska tehnologija-poticajni čimbenik iskoristivosti fondova Europske unije za poticanje regionalnog razvoja. Zagreb: Politička kultura.

stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.[13]

U kontekstu toga, prikazat će se programi kroz koje se sredstva mogu povući te koliku proceduru zahtjeva taj proces. Navedena problematika istražit će se na dva načina:

- Pojasnit će se pojam i svrha postojanja EU fondova te programe koji su raspoloživi za implikaciju
- Empirijskim putem će se prikazati alokacija i iskorištenost sredstava po regijama i županijama te usporediti RH sa ostalim europskim zemljama

1.3. Ciljevi istraživanja

Javne politike Europske unije, država članica te država kandidatkinja temelj su za osmišljavanje prioriteta i ciljeva koji će se kasnije financijski poticati kroz određene programe.[14] Donose ih Europski parlament i Vijeće ministara u kompliciranom odnosu snaga. Instrumenti provođenja nisu samo odredbe i odluke, nego i financijska sredstva namijenjena za provedbu politika. U okviru fondova raspisuju se natječaji ili pozivi, na koje se zainteresirani javljaju. Ako uspiju proći zadane uvjete, dobivaju bespovratna sredstva za sufinanciranje svojih ideja i projekata.[15]

Svaki pojedini cilj, prioritet i projektni prijedlog Hrvatska treba usuglasiti sa Europskom unijom. Ovaj je proces zapravo dijalog i traje sve dok se ne usuglasi završna lista projekata koji će se financirati. EU fondove ne bi trebalo shvaćati kao iznos koji je Hrvatska nepovratno dobila, već kao mogućnost za korištenje financiranja projekata do nekog maksimalnog iznosa, definiranog u financijskom sporazumu između vlade RH i Europske komisije.[16] Na temelju prethodno navedenog, postavljeni su sljedeći ciljevi:

---

[13] Bilas,V.,Franc,S.,Cota,A.2011.Predpristupni fondovi Europske unije i Republika Hrvatska. Ekonomska misao i praksa,Vol.1,pp.296.
[14] Dujmović, K.A., Jagić, J., Vela,A.2012.Praktični vodič za korisnike EU fondova u Hrvatskoj[skripta].Zagreb: Hrvatska udruga poslodavaca. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2013/03/Prakticni-vodic-za-korisnike-EU-fondova_web.pdf
[15] Belić,M.,Štilinović,J.2013.EU fondovi i programi za turizam. Zagreb: Nova knjiga; RAST
[16] Večernji list,2013.Što su EU fondovi i na koji način funkcioniraju. Večernji list.15.travanj. Dostupno na: http://www.vecernji.hr/eucionica/sto-su-eu-fondovi-i-na-koji-nacin-funkcioniraju-537896

- Prikazati i objasniti EU fondove te njihovu važnost u razvoju gospodarstva i društva RH
- Analizirati proces pristupa novcu u EU fondovima te ulogu banaka u tom procesu
- Prikazati alokaciju i iskorištenost povučenih sredstava te njihov utjecaj na razvijenost hrvatskih regija
- Usporediti RH sa ostalim europskim zemljama u pogledu povlačenja sredstava

1.4. Istraživačke hipoteze

Kako bi istraživanje moglo započeti, potrebno je jasno i precizno definirati hipoteze. Iz prethodno navedenih ciljeva proizlaze sljedeće hipoteze:

H_1: Postoji ozbiljan nesrazmjer između iznosa EU fondova koji je Republika Hrvatska mogla povući i iznosa koji je povučen

H_2: Struktura i efikasnost povučenih sredstava iz EU fondova mogla je biti učinkovitija, pa tako i utjecaj tih fondova na gospodarstvo RH

H_3 : Mogućnost financiranja sredstvima Europske unije produbila je razlike u razvijenosti regija

1.5. Metode istraživanja

Nakon što su definirane odgovarajuće hipoteze, sljedećim metodama će se prikupljati potrebne informacije o materiji istraživanja:

- Metoda indukcije: način zaključivanja kojim se na temelju analize pojedinačnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu
- Metoda dedukcije: sustavna primjena zaključivanja u kojoj se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci
- Metoda analize: postupak znanstvenog istraživanja raščlanjivanjem složenih pojmova i zaključaka na njihove jednostavnije dijelove
- Metoda sinteze: postupak istraživanja i objašnjavanja stvarnosti putem sinteze jednostavnijih sudova u složenije
- Metoda deskripcije: postupak opisivanja ili očitavanja činjenica, procesa i predmeta u prirodi te njihovih empirijskih potvrđivanja odnosa i veza[17]
- Metoda komparacije: uočavanje sličnosti ili zajedničkih obilježja dvaju ili više događaja ili pojava[18]

Kako bi prikaz bio jednostaviji i pregledniji, koristit će se grafikoni i tablice. Rad će biti baziran na sekundarnim podacima prikupljenim iz knjiga, znanstvenih članaka te ostalih članaka sa Interneta. Koristit će se deduktivni pristup, odnosno nakon postavljenih hipoteza krenut će se u potragu za informacijama koje će pomoći u operacionalizaciji koncepta. Zbog podjele rada na empirijski i teorijski dio, bit će potrebno prikupiti kvalitativne i kvantitativne podatke.

[17] Sveučilište u Zadru: Metode znanstvenih istraživanja. Dostupno na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/METODE_ZNANSTVENIH_ISTRAZIVANJA.pdf

[18] Čavrak, V. Metode znanstvenog rada: Osnovni pregled metoda. Dostupno na: http://web.efzg.hr/dok/MGR/cavrak/mzsr/mgr_MZSR_t6.pdf

1.6. Doprinos istraživanja

Kako bi Europska unija poduprla svoju politiku međunarodne pomoći, razvila je širok spektar financijskih instrumenata koji su poznati kao programi pomoći. Neki od tih instrumenata su usklađeni sa specifičnim razvojnim prioritetima onih zemalja kojima su namijenjeni.[19] Postoje mnogobrojni programi koji se financiraju iz proračuna EU. Oni se međusobno razlikuju s obzirom na ciljeve, područja intervencije, vrijednost potpora i način provedbe. Pravila pojedinog programa definiraju se za višegodišnje razdoblje, tijekom kojeg su moguće određene izmjene kako bi se programi prilagodili novim izazovima s kojima se susreću korisnici te pomoći.[20] U proteklih desetak godina same su udruge, uz potporu Europskog parlamenta, učinile mnogo kako bi se iz proračuna usmjerenog ponajprije na ekonomske strategije, povećalo izdvajanje za gotovo sva područja aktivnosti udruženja građana.[21]

Doprinos ovog rada, osim teorijskog razmatranja i povezivanja ključnih pojmova, bit će i u analizi i obradi prikupljanih podataka. Kroz takvu analizu utvrdit će se u kojoj mjeri je Republika Hrvatska iskoristila raspoloživa sredstva iz europskih fondova, što je, nesporno jedno od ključnih tema našeg gospodarstva. U istom kontekstu, istražit će se kakav je utjecaj povučenih sredstava na razvojne kapacitete hrvatskih regija.

[19] Kombura, M. Europski fondovi za financiranje razvitka Hrvatske. Diplomski rad. Sveučilište u Splitu: Ekonomski fakultet

[20] Dalić,M.2007.Pojmovnik fondova Europske unije. Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU

[21] Benci,Z.2005.Vodič kroz fondove Europske unije. Zagreb: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva

1.7.. Struktura rada

Rad je podijeljen u pet dijelova.

U prvom dijelu definirat će se predmet, ciljeve i problem istraživanja. Nakon toga će se postaviti hipoteze, prikazati metode kojima će se provoditi istraživanje i definirati koliki je doprinos ovog istraživanja postojećoj literaturi.

U drugom dijelu prikazat će se vrste fondova koje je RH koristila prije nego što je postala članicom Europske unije, te one aktualne. Prije nego što se započne sa prikazom, pojasnit će se proces povlačenja sredstava te istaknuti ulogu banaka u tom procesu.

Primjeri projekata osnova su trećeg dijela. Prikazat će se najuspješniji projekti sufinancirani od strane EU te vrste financiranja istih.

Četvrti dio je početak empirijskog dijela rada. Napravit će se raspodjela sredstava prema NUTS 2 klasifikaciji, odnosno kroz Kontinentalnu i Jadransku Hrvatsku, te na ukupnom nacionalnom planu.

U petom dijelu napravit će se usporedba Republike Hrvatske sa ostalim zemljama članicama, s naglaskom na Poljsku.

Nakon što se prikupe sve potrebne informacije, analizirat će se podaci i na temelju toga testirati zadane hipoteze.

Na samom kraju rada prikazat će se korišteni popis literature, slika, grafikona i tablica.

2. Kronologija EU financiranja u Hrvatskoj

Mnogo je pitanja vezanih uz Europsku Uniju o kojima su u Republici Hrvatskoj mišljenja podijeljena, ali kad se spomenu sredstva iz njezinih fondova, svi su suglasni o njihovom korištenju.[22] Privlačenje novca iz fondova Europske unije prioritet je hrvatske Vlade. Kroz nova zapošljavanja, konkurentno gospodarstvo, čist okoliš i gospodarski rast nastoji se poboljšati razvoj svih dijelova Hrvatske.[23] Ispravna, transparentna i učinkovita potrošnja proračuna EU-a provodi se kroz pažljivo planiranje, temeljeno na različitim vrstama dokumenata. Unija pruža podršku strategijama nacionalnog razvoja kroz odgovarajuće financijske instrumente, koje određuje Europska komisija.[24]

Europski fondovi su sredstva Europske unije koja se doniraju za razne programe pomoći. Fondovi i programi EU-a razlikuju se po izvorima sredstava i vrstama potpora koje se dodjeljuju korisnicima. Za većinu njih sav novac dolazi iz proračuna EU-a, dok ostatak dolazi iz nacionalnih proračuna ili sredstava drugih organizacija, primjerice Europske investicijske banke. Poduzetnici, javna poduzeća, te jedinice lokalne i regionalne samouprave imaju na raspolaganju programe Unije, na kojima prijavitelji iz jedne zemlje konkuriraju sa prijaviteljima iz svih ostalih zemalja članica.[25] EU fondovi su prilika za financiranje projekata koji mogu pozitivno utjecati na poslovne i društvene promjene.

Podrška Europske unije Hrvatskoj počela je tijekom vrlo teškog razdoblja rata i tranzicije nakon ratnih sukoba početkom devedesetih godina 20. stoljeća.[26] Od tada do danas odnosi su se postupno razvijali, u ovisnosti o statusu RH.[27] U skladu s time Republika Hrvatska je najprije bila korisnica fondova namijenjenih trećim zemljama, odnosno programa OBNOVA

[22] Jakovac,P.,Maljković,B.2010.Korištenje sredstava pretpristupnih fondova Europske unije u Republici Hrvatskoj. Ekonomski pregled,Vol.61,p.64.
[23] Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije: Zajedno do EU fondova- za rast i nova radna mjesta. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/zajedno-do-eu-fondova-za-rast-i-nova-radna-mjesta/1916
[24] Novota,S.,Vlašić,I.,Velinova,R.,Geratliev,K.,Borissova,O.2009. Europski fondovi za hrvatske projekte: Priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija. Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije.p.12. Dostupno na: http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Europski_fondovi_za_hrvatske_projekte.pdf
[25] Zagrebačka banka.2015.EU fondovi: Od ideje do realizacije. Dostupno na: https://www.zaba.hr/home/wps/wcm/connect/461f49b4-8018-4d4b-99bc-d7138db9f921/ZABA-EU_fondovi-Uspjesni_projekti_uz_podrsku_Zagrebacke_banke.pdf?MOD=AJPERES
[26] Novota,S.,Vlašić,I.,Velinova,R.,Geratliev,K.,Borissova,O.2009. Europski fondovi za hrvatske projekte: Priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija. Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije.p.12. Dostupno na: http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Europski_fondovi_za_hrvatske_projekte.pdf

[27]Burić Pejčinović, M.2010. Učinkovitost korištenja pretpristupnim fondovima EU. Hrvatska javna uprava. Vol.10, No.3. pp. 651–664

u razdoblju od 1996. do 2000.godine te korisnica programa CARDS od 2001.do 2004. Nakon stjecanja statusa kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji u lipnju 2004. godine, Hrvatska postaje korisnicom pretpristupnih programa PHARE, ISPA i SAPARD. Od 2007. godine Republika Hrvatska je korisnica IPA programa što predstavlja pripremu Hrvatske za članstvo u Uniji. [28] U razdoblju pretpristupne pomoći, Hrvatska je jedina iz regije brzo statusno napredovala, od statusa države potencijalne kandidatkinje preko statusa kandidatkinje do praktički države pristupnice, zbog čega se našla u situaciji u kojoj je u određenom razdoblju morala istodobno upravljati s pet različitih pretpristupnih programa pomoći EU (CARDS, PHARE, ISPA, SAPARD i IPA). To je jedinstven slučaj do sada i, kako stvari stoje, tako složenu situaciju neće imati ni jedna buduća država kandidatkinja.[29]

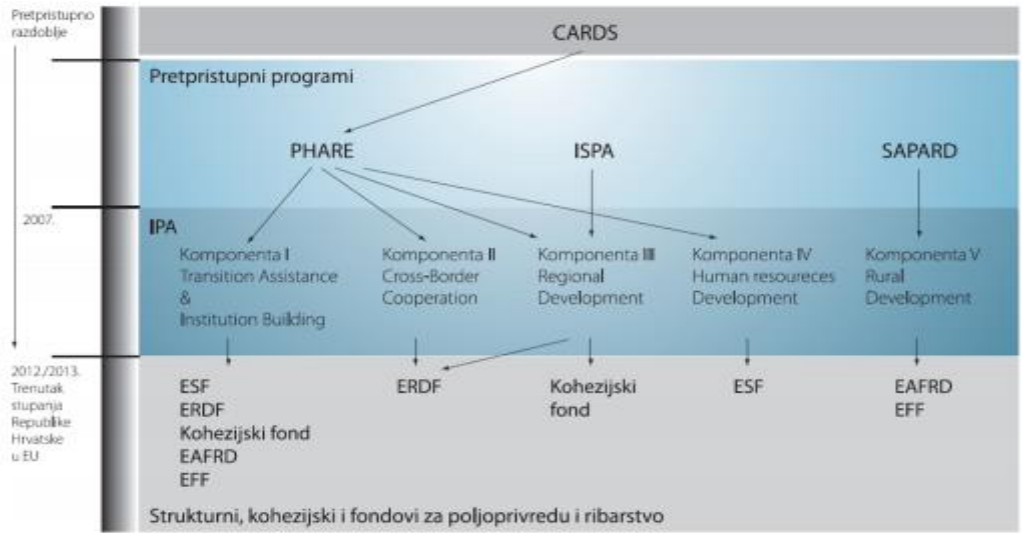
Ulaskom u Uniju Hrvatskoj je omogućeno korištenje Europskih investicijskih i strukturnih fondova, koji imaju komplementarne ciljeve za pomoć državama članicama u povećanju njihova rasta i osiguravanju većeg broja radnih mjesta, istovremeno osiguravajući održivi razvoj u skladu sa kohezijskom politikom EU.[30]

[28] Jurčević,M.,Barić,D.,Herceg,B.2011. Pretpristupni fondovi europske unije u funkciji izvora financiranja prometne infrastrukture u Republici Hrvatskoj. Ekonomski vjesnik. Vol.2

[29]Burić Pejčinović, M.2010. Učinkovitost korištenja pretpristupnim fondovima EU. Hrvatska javna uprava. Vol.10, No.3. pp. 651–664

[30] Maletić, I.,Kosor,K., Copić, M., Ivanković Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I., Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM4PIN

Slika 1. Kronološki prikaz EU fondova dostupnih RH

Izvor: Algrebra učilište: EU fondovi u turizmu. Dostupno na: http://www.visitorebic-croatia.hr/Content/dokumenti/125_priru%C4%8Dnik.pdf

Prije nego što se prikaže financijska suradnja Hrvatske i Europske unije, pojasnit će se proces povlačenja sredstava, faze od kojih se sastoji te kolika je uloga banaka u tom procesu.

2.1. Proces financiranja

Proces povlačenja sredstava predstavlja put od projektne ideje do gotovog projekta. Kod osmišljavanja projekta, vrlo je bitna informiranost o prioritetima koje je Europska unija definirala za svoj razvoj te razumijevanje istih, kako bi projekt zaista mogao doprinijeti postavljenim ciljevima. [31] Svaki potencijalni projekt mora imati jasno utvrđene sudionike, određene strukture koordinacije, sustav nadzora i evaluacije te određenu razinu financijske i

[31] Agencija za razvoj Splitsko-dalmatinske županije: Upravljanje programima i projektima financiranih iz bespovratnih sredstava Europske unije. Dostupno na: http://www.rera.hr/LinkClick.aspx?fileticket=MLDD6hVcNKE%3D&tabid=66

ekonomske analize. [32]Osim toga, moraju biti definirani i konkretni ciljevi, proračun te vremenski raspored aktivnosti.[33] Uvjeti koji moraju biti ispunjeni se mogu podijeliti na:

- **Ex ante uvjete** koji moraju biti ostvareni prije nego se sredstva isplaćuju. Vežu se uz disciplinu upravljanja sustavom i kontrolama, povećanje administrativnih kapaciteta, osnaživanje strateških i regulatorne okvira sustava financiranja EU fondovima te osiguranje učinkovite provedbe EU pravne stečevine. Bez preduvjeta uopće nije moguće započeti sa projektom. Primjeri preduvjeta su dobivena financijska sredstva za provedbu, izglasani zakoni ili ishođena građevinska dozvola.
- **Ex post uvjete** koji se javljaju kasnije, odnosno svaka zemlja članica se obvezuje u Partnerskom sporazumu da će 5% od alociranog proračuna sredstava fondova biti zadržano, a korištenje će biti dopušteno samo u slučaju postizanja ciljeva. Ukoliko se utvrdi značajan nedostatak u iznosu iskorištenih sredstava, zemlja članica može izgubiti i dodatna sredstva.[34]

Sam postupak apliciranja za sredstva fondova Europske unije često je glavna prepreka dobivanju sredstava. Kod korisnika često postoji nedoumica kako uopće u njima sudjelovati, koji fond, cilj ili mjeru odabrati, kako napisati projektnu dokumentaciju i prijaviti projekt te na koji način izvršiti samu predaju projekta. Krajnji korisnici sredstava iz fondova često ne shvaćaju problematiku samih fondova i važnosti regionalnog razvoja niti su upoznati s njihovim utjecajem, a koordinacija na regionalnoj razini često nedostaje.[35]

Proces je metodološki strukturiran kroz dvije osnovne cjeline, a to su upravljanje projektnim ciklusom i pristup logičke matrice.

Upravljanje projektnim c**iklusom** je naziv cjelokupnog procesa čiji je rezultat provedba odabranog projekta u sklopu objavljenog natječaja. Ovaj proces je važan jer su najčešće projekti loše planirani i pripremljeni bez važnosti za korisnike, rizici se nedovoljno uzimaju u obzir, ignoriraju se čimbenici koji utječu na dugoročnu održivost projekta, a prethodna iskustva i pouke rijetko se ugrađuju u nove programe i praksu.[36] Ciljevi upravljanja su

[32] Europska komisija, 2008. Smjernice za upravljanje projektnim ciklusom. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Publikacije/Smjernice_za_.pdf
[33] IRMO: Upravljanje projektnim ciklusom. Dostupno na: http://www.closeup-filmfestival.eu/upravljanje-projektnim-ciklusom-edu/
[34] Fresl, A. 2013. Osnove prijavljivanja i korištenja EU fondova. Zagreb: PJR Consulting
[35] Radat, D., Dušak, V.2009. Informacijsko komunikacijska tehnologija-poticajni čimbenik iskoristivosti fondova Europske unije za poticanje regionalnog razvoja. Zagreb: Politička kultura.
[36] Eu projekti info, 2012. Metoda upravljanja projektnim ciklusom. 25. kolovoz. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/metodologija-upravljanja-projektnim-ciklusom

povećanje kvalitete projekata, njihove provedbe, izbjegavanja najčešćih pogrešaka te poboljšanje aktivnosti svih vrsta projekata i programa. Metodologija upravljanja osigurava važnost, mogućnost provedbe i održivost projekta, što u konačnici znači povezanost projekata sa ciljevima države i Unije, temeljitu analizu problema te utvrđivanje i otklanjanje rizika.[37] Čitav proces je jasan i strukturiran pri donošenju odluka, a sastoji se od slijedećih faza:

- **Programiranje** se odnosi na uspostavu opće strategije ili koordinirane skupine aktivnosti za pružanje pomoći EU u nekoj zemlji ili regiji.[38] Na razini projekta, za korisnike bespovratnih sredstava ova faza počinje objavom natječaja, koji sadrži prioritete neke sektorske politike. Korisnik treba u objavljenoj natječajnoj dokumentaciji proučiti je li njegov cilj u skladu sa strateškim ciljevima države i Europske unije. Osim toga, korisnik treba provjeriti uvjete za prijavitelje i partnere te prihvatljive aktivnosti i troškove.[39]
- **Identifikacija** je druga faza u kojoj se analiziraju ideje za potencijalne projekte, te njihova relevantnost i izvedivost. U bliskoj suradnji sa zainteresiranim sudionicima, nastoji se identificirati projekt, odnosno njegove mjere, te provjeriti usklađenost sa zadanim prioritetima Zajednice. Konačni cilj faze identifikacije je na razini programa ili projekta definirati „središnji problem“, njegove uzroke i prijedlog rješenja, odnosno definirati programske/projektne ciljeve, predviđene aktivnosti i procjenu troškova.
- **Formuliranje** je faza u kojoj se radi priprema sveobuhvatnog prijedloga projekta, te se provodi detaljna studija izvedivosti kako bi se osigurala izvedivost projekta. Osoba koja razvija projekt je odgovorna da se projektni prijedlog ispravno popuni te da se analiziraju i testiraju njegove glavne komponente i pretpostavke. Trajanje faze formulacije ovisi o vrsti projekta i na njezin vijek može utjecati dostupnost potrebnih informacija, kapacitet ključnih sudionika projekta te stupanj političke i administrativne podrške koju pružaju lokalni partneri.
- **Financiranje,** kao što i sam naziv govori**,** predstavlja odluku o tome hoće li se projekt financirati. Ako je projekt dobio dovoljan broj bodova evaluacijskog odbora, prije potpisivanja ugovora o sufinanciranju detaljno se pregledava proračun projekta,

[37] Hrvatska udruga poslodavaca, 2013. Praktični vodič za korisnike EU fondova u Hrvatskoj. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2013/03/Prakticni-vodic-za-korisnike-EU-fondova_web.pdf
[38] Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, 2009. Upravljanje projektnim ciklusom: Priručnik za krajnje primatelje financijskih sredstava EU na području zaštite okoliša. Dostupno na: http://www.mzoip.hr/doc/upravljanje_projektnim_ciklusom_-_prirucnik_za_krajnje_primatelje_financijskih_sredstava_eu_na_podrucju_zastite_okolisa_.pdf
[39] IRMO: Upravljanje projektnim ciklusom. Dostupno na: http://www.closeup-filmfestival.eu/upravljanje-projektnim-ciklusom-edu/

procjenjuje se jesu li troškovi nužni za provedbu opisanih projektnih aktivnosti i jesu li realno procijenjeni (ako korisnik ne može opravdati iznose navedene u proračunu, iznosi se smanjuju za procijenjeni višak sredstava – „čišćenje proračuna“).

- **Provedba je** dio procesa u kojoj se nabavljaju i koriste dogovoreni projektni resursi za postizanje svrhe projekta. Faza provedbe u projektnom ciklusu je na mnogo načina najkritičnija, budući da se tijekom ove faze planirane koristi zaista i ostvaruju. Nadzire se i procjenjuje napredak kako bi se omogućila prilagodba projekta promijenjenim okolnostima. Ugovaratelj je obično odgovoran za nadzor projekta na terenu, stoga se savjetuje da se već u fazi formulacije razmotri na koji način će se projekt provesti i nadzirati.[40]
- **Evaluacija** je faza u kojoj se nakon završetka provedbe evaluira uspješnost projekta, odnosno jesu li postignuti definirani ciljevi, kakav je utjecaj imao projekt na ciljne skupine i jesu li za iste ostvarene planirane koristi. Ocjenjuje se relevantnot, efikasnost i učinkovitost poduzetih projektnih aktivnosti. Rezultati evaluacije te prijedlozi za poboljšanja podloga su korisniku za planiranje budućih aktivnosti i formuliranje novih projekata na temelju naučenih lekcija iz prethodnih faza provedbe.[41]
- **Revizija** je faza u kojoj se provodi nezavisan pregled i potvrda projekta, kako bi se osiguralo poštovanje primjenjive regulative, pravila i procedure, s ciljem zadovoljenja kriterija učinkovitosti i ekonomičnosti. Odgovornost za planiranje, organiziranje i provođenje vanjske revizije leži na revizijskim tijelima relevantnih nacionalnih vlasti i Europske komisije.

U praksi važnost i trajanje svake faze varira od projekta do projekta, ovisno o njihovoj veličini i opsegu, te o specifičnim operativnim modalitetima prema kojima su postavljeni.[42]

[40] Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, 2009. Upravljanje projektnim ciklusom: Priručnik za krajnje primatelje financijskih sredstava EU na području zaštite okoliša. Dostupno na: http://www.mzoip.hr/doc/upravljanje_projektnim_ciklusom_-_prirucnik_za_krajnje_primatelje_financijskih_sredstava_eu_na_podrucju_zastite_okolisa_.pdf

[41] IRMO: Upravljanje projektnim ciklusom. Dostupno na: http://www.closeup-filmfestival.eu/upravljanje-projektnim-ciklusom-edu/

[42] Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, 2009. Upravljanje projektnim ciklusom: Priručnik za krajnje primatelje financijskih sredstava EU na području zaštite okoliša. Dostupno na: http://www.mzoip.hr/doc/upravljanje_projektnim_ciklusom_-_prirucnik_za_krajnje_primatelje_financijskih_sredstava_eu_na_podrucju_zastite_okolisa_.pdf

Pristup logičke matrice predstavlja analitički proces planiranja i upravljanja projektom. Razvijen je kako bi riješio problem nejasnih planiranja, loših nadležnosti menadžmenta te lošeg dogovora oko evaluacije. Ovaj pristup pruža niz međusobno povezanih koncepata, koji se koriste kao dio procesa pomoći struktuiranoj sustavnoj analizi projektne ideje.[43] Logička matrica je tablica koja prikazuje osnovne karakteristike projekta. Provođenjem različitih analiza prikupljaju se podaci koje je, u skladu s unaprijed određenim pravilima, potrebno unijeti u tablicu. Ujedno predstavlja i alat za praćenje provedbe i evaluacije projekta, budući da sadrži objektivno provjerljive pokazatelje uspješnosti projekta i načine provjere.[44]

Slika 2. Struktura logičke matrice

Opis projekta	Pokazatelji	Izvor provjere	Pretpostavke
Opći cilj – doprinos projekta ciljevima politike ili programa (učinak)	Kako mjeriti opći cilj, uključujući količinu, kvalitetu i vrijeme?	Na koji će se način prikupljati informacije, kada i tko će ih prikupljati?	
Svrha - Neposredne koristi za ciljnu skupinu ili skupine	Kako mjeriti svrhu uključujući količinu, kvalitetu i vrijeme?	Isto kao i prethodno	Ako je svrha postignuta, koje pretpostavke moraju biti točne da bi se postigao opći cilj?
Rezultati - Opipljivi proizvodi ili usluge ostvareni projektom	Kako mjeriti rezultate uključujući količinu, kvalitetu i vrijeme?	Isto kao i prethodno	Ako su rezultati postignuti, koje se pretpostavke moraju pokazati točnima da bi se postigla svrha?
Aktivnosti - Zadaci koje treba poduzeti radi ostvarenja željenih rezultata			Ako su aktivnosti dovršene, koje se pretpostavke moraju pokazati točnima da bi se ostvarili rezultati?

Izvor: http://www.mzoip.hr/doc/upravljanje_projektnim_ciklusom_-_prirucnik_za_krajnje_primatelje_financijskih_sredstava_eu_na_podrucju_zastite_okolisa_.pdf

[43] Europska komisija, 2008. Smjernice za upravljanje projektnim ciklusom. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Publikacije/Smjernice_za_.pdf

[44] Eu projekti info, 2012. Što je logička matrica. 25. kolovoz. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/sto-je-logicka-matrica

2.1.1. Uloga banaka u procesu

Europska komisija ističe ulogu poslovnih banaka u uspješnom korištenju fondova za poduzetnike, zbog njihove mogućnosti da kvalitetnije detektiraju dobre i financijski održive projekte (u usporedbi s tijelima državne i lokalne uprave). Razvojne banke poput EBRD-a i EIB-a su definirale posebne programe korištenja fondova u koje se i poslovne banke mogu uključiti kao posrednici prema krajnjim korisnicima. Načini na koji se banke mogu uključiti u realizaciju projekata mogu biti:

- osiguranjem izvora financiranja za projekte koji su u skladu s uvjetima korištenja sredstava iz EU fondova
- financiranjem dijela projekta koji nije u skladu s uvjetima za korištenje sredstava iz EU fondova (iznos takvog financiranja može biti najviše do iznosa financiranja projekta u skladu s uvjetima za korištenje EU fondova)
- izdavanjem pisma namjere, garancije, potvrde o stanju na računu[45]

Kada govorimo o ulozi banaka u procesu povlačenja sredstava, nužno je spomenuti Hrvatsku udrugu banaka. Hrvatska udruga banaka je 2010. godine osnovala Odbor za korištenje fondova Europske unije, s ciljem doprinosa učinkovitosti korištenja istih u Hrvatskoj. [46] Odbor je odgovoran za praćenje i podršku procesa definiranja strateškog okvira za fondove Europske unije u Hrvatskoj, sudjelovanje u praćenju provedbe pojedinih programa te sudjelovanje u definiranju uvjeta natječaja vezano uz dokumente koje izdaje banka.[47] Sastavljen je od pet komercijalnih banaka (Erste, PBZ,HPB, ZABA i RBA) te HBOR-a u ulozi promatrača. HBOR nastoji doprinijeti održivom razvoju i uravnoteženom gospodarskom rastu olakšavanjem i poticanjem apsorpcije fondova, te istovremeno izgraditi svoju reputaciju kvalitetnog i ključnog partnera u sufinanciranju projekata. [48]

[45] Konvencija hrvatskih izvoznika, 2013. Privredna banka Zagreb d. d. Privredna banka Zagreb d.d. – pouzdani partner pouzdani partner hrvatskih izvoznika u uspješnom korištenju sredstava pristupnih fondova Europske Unije. Dostupno na: http://www.hrvatski-izvoznici.hr/Cms_Data/Contents/hiz/Folders/dokumenti/~contents/7H52MFUFTGEP6QD3/1-pbz-cerina.pdf

[46] Hrvatska udruga banaka,2015. Uloga banaka u natječaju i potrebna dokumentacija. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/AplikacijaRepository/Natjecaji/Dokumenti/145/OPKK-SME-HUB-banke%20-%202015.04.22%20-%20verzija%202015.04.23.pdf

[47] Trivić Crnković, G. 2013. Financiranje projekata iz EU fondova. Erste banka. Dostupno na: http://www.hrvatski-izvoznici.hr/Cms_Data/Contents/hiz/Folders/dokumenti/~contents/DQ3J58MNXVPL2LXP/1-erste-crnkovic.pdf

[48] HBOR,2015. Uloga i proizvodi HBOR-a za poticanje korištenja EU fondova. Dostupno na: http://www.hrvatski-

Kod korištenja europskog novca može doći do nesporazuma, odnosno do situacije u kojoj poduzetnički projekt zadovolji uvjete natječaja EU, no potom ga banke ipak ne žele financijski pratiti. Primjerice, ideja razvoja pekarskog biznisa dobije zeleno svjetlo na natječaju, no onda banka ne podrži projekt jer dođe do zaključka da u neposrednoj blizini ima petnaest pekarnica, što povrat investicije čini upitnim. Banke smatraju kako klijenti koji žele sufinanciranje od strane fondova trebaju odmah na početku doći k njima da zajedno strukturiraju projekt u pravom smjeru, s pravilnom ekonomskom računicom. Osim različitih pogleda na budućnost, kontroverzna je često i cijena kredita, jer klijenti s EU projektom smatraju kako bi ona trebala biti niža od tržišnih, no taj stav ne dijele i banke.[49]

2.2. Pomoć trećim zemljama

Ova vrsta financijske pomoći namijenjena je zemljama koje nisu članice EU, odnosno onima koje nemaju status kandidata za članstvo. Hrvatska je razdoblju od 1996. do 2000. godine bila korisnica programa OBNOVA, a od 2001. do 2004. programa CARDS. [50]

izvoznici.hr/Cms_Data/Contents/hiz/Folders/dokumenti/10konvencija/~contents/PZ6JF3YH5SQNMQHM/3-hbor-marina-marasovic-10-konvencija.pdf

[49] Poslovni dnevnik,2013. I odobrene EU projekte u bankama temeljito češljaju. Poslovni dnevnik.26 veljača. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/eu-fondovi/i-odobrene-eu-projekte-u-bankama-temeljito-cesljaju-231836

[50] Kombura, M. Europski fondovi za financiranje razvitka Hrvatske. Diplomski rad. Split. Sveučilište u Splitu: Ekonomski fakultet

2.2.1. OBNOVA

Zbog nedostatka financijskih i materijalnih sredstava, RH nije bila u mogućnosti sama olakšati povratak svog pučanstva na područja razorena ratom.[51] Od 1996. godine, uz sufinanciranje Europske unije putem programa OBNOVA, započeta je inicijacija instrumenata i mjera, koja se temeljila na četiri osnovna cilja:

- dovršiti popravak i obnovu oštećenih stambenih jedinica, te infrastrukture i javnih usluga u stradalim područjima

- omogućiti socio-gospodarsku reintegraciju povratnika uključujući i osiguranje sredstava za život kroz regionalne programe razvitka.
- podržati Vladinu politiku ulaganja u ratom stradala područja za srednji i dugoročni gospodarski razvitak.
- ojačati sveukupnu koordinaciju i integraciju različitih programa i mjera i poboljšati mobilizaciju resursa.[52]

U početnoj fazi težište je bilo na fizičkoj obnovi teško stradalih kuća i infrastrukture. Razoreno je oko 10 posto hrvatskog stambenog fonda, odnosno 171 705 stanova i kuća, dok je u obnovu uključeno 150 000 stambenih jedinica. Svaki podnositelj zahtjeva, kako bi ostvario pravo na sredstva iz ovog programa, morao je dokazati kako je do početka ratnih operacija imao prebivalište na tom području. Osim toga, donešene su i gospodarske mjere, kreditni programi te fiskalne i ostale poticajne mjere kako bi se potaklo razvoj i naseljavanje ratom stradalih područja.[53]

[51] Župančić, M. 1992. Poslijeratna obnova kao mogućnost revitalizacije seoskih područja. Sociologija i prostor. No.115-116.
[52] Narodne novine, 1998. Nastavak obnove ratom stradalih područja. Zagreb: Narodne novine, d.d., 159/98.
[53] Zadarski list, 2011. Uzaludni rat za obnovu kuće. Zadarski list. 29. listopad. Dostupno na: http://www.zadarskilist.hr/clanci/29102011/uzaludni-rat-za-obnovu-kuce

2.2.2. CARDS

Program CARDS uveden je 2000. godine. Nudio je cjelovit i dugoročan program pomoći, namijenjen potrebama zemalja jugoistočne Europe te je odražavao ambiciozne ciljeve procesa stabilizacije i pridruživanja. [54] Uvjeti koje su potencijalni korisnici pomoći trebali ispuniti da bi mogli koristiti sredstva ponuđena kroz CARDS program su poštivanje demokratskih načela, vladavine prava, ljudskih prava i prava manjina, osnovnih sloboda i načela međunarodnog prava.

Projekti prihvatljivi za ovaj program imali su za ciljeve uklanjanje posljedica rata, demokratizaciju i izgradnju institucija, održivi gospodarski razvoj, socijalni razvoj, regionalnu suradnju između država korisnica te transnacionalnu, regionalnu i prekograničnu suradnju.[55] Upravljanje u nacionalnom dijelu bilo je povjereno delegaciji Europske komisije u Hrvatskoj, a nakon ožujka 2006., odnosno dobivene akreditacije za decentralizirano upravljanje, svi do tada neugovoreni projekti CARDS-a preneseni su u nadležnost tijela RH.[56]

2.3. Programi pretpristupne pomoći

Pretpristupni fondovi predstavljaju jedan od najvažnijih instrumenata regionalne politike, koji stoji na raspolaganju zemljama kandidatkinjama za ulazak u Europsku uniju. Unija je razvila programe pomoći zemljama Srednje i Istočne Europe kako bi što brže i kvalitetnije provele brojne gospodarske, političke i institucionalne reforme te zadovoljile kriterije za punopravno članstvo u EU. O visini rezerviranih sredstava odlučuje Europska komisija, a povlačenje ovisi o kvaliteti programa koje zemlja kandidat predlaže za financiranje iz pretpristupnih fondova.[57] Uspješno upravljanje pretpristupnim fondovima važna je priprema zemalja kandidatkinja ne

[54] Hajduković , D. 2006. Projekt CARDS 2002: Strategija i jačanje kapaciteta za regionalni razvoj. Hrvatska i komparativna javna uprava. Vol.6, No. 1.
[55] Burić Pejčinović, M. 2010. Učinkovitost korištenja pretpristupnim fondovima Europske unije u Hrvatskoj. Hrvatska i komparativna javna uprava. Vol.10, No. 3.
[56] Burić Pejčinović, M. 2010. Učinkovitost korištenja pretpristupnim fondovima Europske unije u Hrvatskoj. Hrvatska i komparativna javna uprava. Vol.10, No. 3, p.653.
[57] Lovrinčević, Ž., Marić, Z., Rajh, E. 2005. Kako optimalno regionalizirati Hrvatsku. Ekonomski pregled. Vol.56, No.12, p.1112.

samo za izgradnju institucija, već i za buduću apsorpciju sredstava strukturnih fondova namijenjenih zemljama članicama.[58]

2.3.1. PHARE

PHARE je program koji je nastao 1989. godine nakon pada komunizma u zemljama srednje i istočne Europe, s ciljem pomoći tim zemljama. Isprva je obuhvaćao samo Poljsku i Mađarsku, a kasnije se proširio na ostatak tranzicijskih zemalja. Predstavljao je glavni financijski instrument pretpristupne pomoći zemalja kandidatkinja za članstvo u EU. Ovaj program je usmjeren na izgradnju institucija nužnih za proces približavanja ekonomskim integracijama i financiranje investicijskih programa u državama kandidatkinjama. Najmanje 30 posto sredstava ovog programa namijenjeno je jačanju institucija koje su zadužene za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU i za njegovu provedbu.[59]

Republika Hrvatska započela je sa korištenjem sredstava ovog programa 2005. godine, nakon što je Vlada potpisala Sporazum o financiranju s delegatima Europske komisije.[60] Osim na gospodarsku i socijalnu koheziju, sredstva su odlazila i na demokratizaciju i vladavinu prava, ljudska prava i nacionalne manjine, gospodarske kriterije te unutarnje tržište i trgovinu.[61] Hrvatska je program CARDS koristila dvije godine. [62]

[58] Hajdinjak, S., Mišić, G. Iskorištavanje pretpristupnih fondova Europske unije: problem administrativnih kapaciteta u Hrvatskoj. Dostupno na: http://www.academia.edu/10452675/Iskori%C5%A1tavanje_pretpristupnih_fondova_Europske_unije_problem_administrativnih_kapaciteta_u_Hrvatskoj

[59] Kesner Škreb, M. 2006. Pretpristupni programi. Financijska teorija i praksa. Vol.30, No.3, pp.295-296.

[60] Poslovni dnevnik, 2005. Potpisan Sporazum o financiranju za Phare program. Poslovni dnevnik, 18.svibanj. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/eu-fondovi/potpisan-sporazum-o-financiranju-za-phare-program-13102

[61] Hajdinjak, S., Mišić, G. 2009. Iskorištavanje pretpristupnih fondova Europske unije: Problem administrativnih kapaciteta u Hrvatskoj. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

[62] Burić Pejčinović, M. 2010. Učinkovitost korištenja pretpristupnim fondovima Europske unije u Hrvatskoj. Hrvatska javna uprava. Vol.10, No.3, p.654.

2.3.2. SAPARD

Pretpristupni program SAPARD prvi je program pomoći usmjeren na ruralni razvoj i napredak u poljoprivredi, čijim sredstvima zemlje korisnice upravljaju samostalno, a djeluje kao škola usvajanja zapadnoeuropskih poslovnih standarda. Za razliku od programa PHARE, temelji se na decentraliziranom upravljanju, s ciljem administrativne i institucijske prilagodbe zemlje pristupnice kojom se nastoji ublažiti probleme. [63] Program se temelji na:

- Ulaganju u poljoprivredu i ruralnu infrastrukturu
- Stvaranju konkurentnog i učinkovitog poljoprivrednog sektora
- Otvaranju novih radnih mjesta u nerazvijenim regijama
- Poboljšanju kvalitete života ruralnog stanovništva
- Pomoći u provedbi zakonodavstva EU[64]

Što se tiče financiranja, nema razlike između davanja sredstava javnom i privatnom sektoru, odnosno minimalna stopa za ulaganja i u jedne i u druge je 50 %.[65]

U Republici Hrvatskoj su se, temeljem Pravilnika o provedbi, nastojali riješiti problemi strukturnih prilagodbi u poljoprivrednom sektoru i ruralnim područjima radi jačanja konkurentnosti i pripremanja tržišta za Zajedničku poljoprivrednu politiku. [66] Ovim sredstvima nastojalo se ublažiti razlike između ruralnih i urbanih područja, te razviti i rehabilitirati osnovne ruralne infrastrukture, uključujući i ratom pogođena područja. Hrvatska je bila korisnica ovog programa vrlo kratko, odnosno dvije godine. [67]

[63] Franić, R., Bokan, N., Kumrić, O. 2007. U očekivanju SAPARDA-a: Rješenja EU-a nasuprot domaćim očekivanjima. Društvena istraživanja, Vol.16, No.4-5, p.703.
[64] Ministarstvo financija, SAPARD. Dostupno na: http://www.mfin.hr/hr/sapard
[65] European commission: Sapard: Special pre-accession assistance for agriculture and rural development. Dostupno na: http://ec.europa.eu/agriculture/external/enlarge/back/sapard_en.pdf
[66] Narodne novine, 2008. Pravilnik o provedbi SAPARD programa. Zagreb: Narodne novine, d.d., 03/06.
[67] Burić Pejčinović, M. 2010. Učinkovitost korištenja pretpristupnim fondovima Europske unije u Hrvatskoj. Hrvatska javna uprava. Vol.10, No.3, p.654.

2.3.3. ISPA

Program ISPA osigurava financijska sredstva za infrastrukturna ulaganja na području prometa i zaštite okoliša, a odnosi se na ulaganja u cestovnu i željezničku infrastrukturu, upravljanje otpadnim vodama, gospodarenje krutim i opasnim otpadom te vodoopskrbu. Krajnji korisnici sredstava su trgovačka društva u državnom vlasništvu ili vlasništvu jedinica lokalne i područne samouprave na području prometa i zaštite okoliša.[68]

Nakon što je RH stekla status zemlje kandidatkinje 2005.godine, postala su joj dostupna sredstva iz ovog programa.[69] Program je bio raspoređen na obnovu željezničke pruge Vinkovci-Tovarnik, vode i otpadne vode u Karlovcu, gospodarenje otpadom u Šibensko kninskoj županiji, sektor zaštite okoliša, sektor prometa i tehničku pomoć jedinici za financiranje i ugovaranje.

Dana 31. prosinca 2011. godine istekli su financijski memorandumi kojima je bilo regulirano financiranje pojedinačnih mjera u okviru ovog programa. U periodu u kojem je RH koristila sredstva ovog fonda, sufinancirani su projekti izvođenja radova te nabavke robe i usluga u području zaštite okoliša.[70]

2.3.4. IPA

IPA predstavlja Instrument Europske unije za bespovratnu financijsku pretpristupnu pomoć zemljama kandidatkinjama. Ovaj program objedinjuje prethodno navedene programe. Sastoji se od pet komponenti:

- Pomoć tranzicijskim zemljama te izgradnja i jačanje institucija uključuje različita područja intervencije, budući da se projekti odnose na ispunjavanje političkih i ekonomskih kriterija, te zaštitu ljudskih prava i okoliša.
- Prekogranična suradnja sa susjednim zemljama je komponenta koja je od iznimnog značaja jer većina hrvatskih županija direktno graniči sa susjednim državama.

[68] SAFU, 2008. Izvješće o korištenju pretpristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1.siječnja do 30.lipnja 2008.godine. Dostupno na: http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Izvjee_o_koritenju_pretpristupnih_programa_Europske_unije_1.pdf
[69] Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, ISPA. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//arhiva/Publikacije/ostale%20publikacije//ISPA_letak.pdf
[70] SAFU, 2011. Završetak pretpristupnog fonda ISPA u Republici Hrvatskoj. SAFU. 31. prosinac. Dostupno na: http://www.safu.hr/hr/vijesti/zavrsetak-pretpristupnog-programa-ispa-u-republici-hrvatskoj

- Regionalni razvoj se odnosi na zaštitu okoliša, izgradnju prometne mreže te poticanje regionalne konkurentnosti
- Razvoj ljudskih resursa obuhvaća aktivnosti zapošljavanja, obrazovanja i mjere socijalne uključenosti.
- Ruralni razvoj[71] se još naziva IPARD i predstavlja pomoć u strukturnim reformama poljoprivrednog i ruralnog sektora, osobito u razvoju ruralnih područja.

Kroz ovaj program financiraju se projekti usklađivanja nacionalnih zakona s pravnom stečevinom Europske unije, primjene usklađenog zakonodavstva, te pripreme za kohezijsku i poljoprivrednu politiku.[72]

Republika Hrvatska od siječnja 2007. postaje korisnicom IPA programa. Njegovi opći ciljevi bili su pomoći Hrvatskoj u usklađivanju i primjeni europskog zakonodavstva te potaknuti promjene u gospodarskim i društvenim područjima, kako bi se ispunili ekonomski i politički kriteriji za članstvo i uspostavila odgovarajuća struktura unutar sustava javne uprave. [73]

2.4.Europski strukturni i investicijski fondovi

Strukturni fondovi su financijski instrumenti kojima je cilj postići ekonomsku i socijalnu koheziju na jedinstvenom europskom tržištu.[74] Predstavljaju elemente kohezijske politike Europske unije, koji su uspostavljeni s ciljem redistribucije financijskih sredstava najmanje razvijenim europskim regijama, odnosno isključivo onima čiji je BDP manji od 75 posto prosjeka Europske unije[75] .

Područja koja se mogu financirati ovim instrumentima definirana su operativnim programima, odnosno programskim dokumentima, pomoću kojih se određuju mjere ključne

[71] Ministarstvo financija: Što su IPA fondovi?. Dostupno na: http://mfin.gov.rs/UserFiles/File/IPA%20PROJEKTI%20Ministarstva%20finansija%20i%20privrede.pdf
[72] Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova: IPA 2007.-2013. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/ipa-2007-2013
[73] Vojnović, M. 2008. European structural funds and IPA- Instrument for pre-accesion assistance. Hrvatska javna uprava. Vol.8, No.2.
[74] Vojnović, M. 2008. European structural funds and IPA- Instrument for pre-accesion assistance. Hrvatska javna uprava. Vol.8, No.2, p.3
[75] Sopek, P. 2013. Proračunska perspektiva Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju. Institut za javne financije, No 14/13.

za ostvarivanje prioriteta utvrđenih u Partnerskom sporazumu.[76] Za razdoblje 2014.-2020. izdvojene su četiri tematske cjeline: Jačanje konkurentnosti gospodarstva, poticanje zapošljavanja i jačanje obrazovnog sustava, očuvanje okoliša i prirodnih resursa te jačanje administrativnih kapaciteta i veća uključenost civilnog sektora.[77] Navedeni prioriteti ukazuju na dobrodošle namjere u pogledu reformi, kojima bi se učinkovito mogle riješiti poteškoće s kojima se Hrvatska suočava. [78] Koordinacija strateških prioriteta jedan je od ključnih izazova i preduvjet za visoku apsorpciju sredstava. Proces planiranja u RH je u nadležnosti resornih ministarstava, a koordiniran od strane Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije.[79]

2.4.1. Strateški dokumenti

Osnova za korištenje strukturnih fondova je izrada strateških dokumenata, kojima se utvrđuju nacionalni razvojni ciljevi, prioritetna područja ulaganja i financijske alokacije. Financijska perspektiva utemeljena je na pet strateških dokumenata, a to su: Europa 2020, Partnerski sporazum, Zajednički strateški okvir, Nacionalni program reformi i Operativni programi.[80]

[76]Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN

[77] Urbico: Bespovratna sredstva za financiranje projekata iz strukturnih fondova EU. Dostupno na: http://urbico-savjetovanje.hr/?page_id=57

[78] Europska komisija, 2014. Ocjene nacionalnog programa reformi i programa konvergencije za Hrvatsku za 2014. Dostupno na: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/swd2014_croatia_hr.pdf

[79] Maletić, I.,Kosor,K., Copić, M., Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M., Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.15.

[80] Maletić, I.,Kosor,K., Copić, M., Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M., Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN

2.4.1.1. Europa 2020

Europa 2020 predstavlja strategiju za rast i radna mjesta Europske unije. Ova strategija nije utemeljena na kratkoročnim politikama, koje će riješiti problem ekonomske krize, već srednjoročnim i dugoročnim reformama, koje će „zacementirati" poziciju Europe kao važnog igrača na globalnoj sceni. Njezin cilj, uz prevladavanje krize od koje se gospodarstva još oporavljaju, je rješavanje nedostataka modela rasta i stvaranje uvjeta za pametan, uključiv i održiv razvoj.[81] Pametan razvoj se odnosi na postavljanje inovacija i znanja kao temelj ekonomskog razvoja, održivim se želi stvoriti konkurentna i održiva ekonomija, a uključiv znači osposobljavanje pojedinaca za prilagodbu promjenama. [82]

Iza ovih apstraktnih ideala, krije se pet mjerljivih ciljeva:

- Povećati stopu zaposlenosti u dobnoj grupi od 20 do 65 godina na 75 posto
- Povećati ulaganje u istraživanje i razvoj na 3 posto BDP-a
- Smanjiti stakleničke plinove za 20 posto u usporedbi s razinom iz 1990., povećati udio energije iz obnovljivih izvora na 20 posto te povećati energetsku učinkovitost za 20 posto
- Smanjiti broj učenika i studenata koji napuštaju školu za 10 posto i povećati udio visokoobrazovanih u dobnoj grupi od 30 do 34 godine na preko 40 posto
- 20 milijuna ljudi izbaviti iz ralja siromaštva.[83]

Strategija Europa 2020. oslanja se na mnoge druge politike i aktivnosti EU-a poput jedinstvenog tržišta, proračuna EU-a koji se strateški koristi kao podrška prioritetnim područjima strategije Europa 2020 te trgovinske politike EU-a, kojom se promiču čvršći trgovinski odnosi kako bi se europskim poduzećima omogućio pristup javnoj nabavi i programima istraživanja u trećim zemljama.[84]

Europska komisija je u sklopu ovog dokumenta predstavila sedam glavnih inicijativa:

---

[81] Europska komisija: Ukratko o strategiji Europa 2020. Dostupno na: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_hr.htm

[82] Grgurić, I. 2010. Europa 2020-europska strategija za pametan, održiv i uključiv razvoj. Socijalna politika, vol.18, No.1.p.120.

[83] Grgurić, I. 2010. Europa 2020-europska strategija za pametan, održiv i uključiv razvoj. Socijalna politika, vol.18, No.1.p.119.

[84] Europska unija, 2015. Europa 2020: Europska strategija rasta. Dostupno na: http://eudirect.ipng.hr/_Data/Files/150716940308 23.pdf

- **Unija inovacija** kojoj su ciljevi poboljšati dostupnost financiranja za istraživanje i inovacije kako bi se osigurala mogućnost transformacije inovativnih ideja u proizvode i usluge
- **Mladi u pokretu** čiji je cilj povećati učinak obrazovnih sustava i olakšati ulazak mladih na tržište rada
- **Digitalni program za Europu** kojemu je cilj širenje brzog interneta i korištenje prednosti jedinstvenog digitalnog tržišta
- **Resursno učinkovita Europa** kako bi se razdvojio ekonomski rast od korištenja resursa
- **Industrijska politika za globalizacijsko doba** kako bi se unaprijedilo poslovno okruženje i razvila snažna industrijska osnova
- **Program za nove vještine i radna mjesta** s ciljem modernizacije tržišta rada i osnaživanja ljudi razvojem njihovih sposobnosti tijekom cijelog života
- **Europska platforma protiv siromaštva** radi jamčenja društvene i teritorijalne povezanosti, kako bi svi imali koristi od prednosti rada i radnih mjesta[85]

Ove inicijative obvezuju i EU i države članice. Strategija počiva na dva temelja: gore prikazanom tematskom pristupu, sastavljenom od prioriteta i glavnih ciljeva te izvještavanju država članica, koje će im pomoći u razvoju svoje strategije kako bi se vratile na održiv rast i javne financije.[86] Svaka država definirala je vlastite ciljeve u okviru strategije, pa tako i Republika Hrvatska. U tablici 2. prikazani su ciljevi koje EU želi postići do 2020.godine, te stanje u RH na kraju 2012.godine

[85] Maletić, I.,Kosor,K., Copić, M., Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M., Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.14.

[86] Europska komisija, 2010. Europa 2020: Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Strukturni%20fondovi%202014.%20%E2%80%93%202020/eu_hr.pdf

Tablica 1. Vrijednosti pokazatelja za praćenje provedbe strategije Europa 2020

Područje djelovanja	Cilj EU 2020.	Cilj RH 2020.	EU 28 u 2014.	RH u 2014.
Stopa zaposlenosti(%)	75	62,9	69,2	59,2
Istraživanje i razvoj(% BDP-a)	3	1,4	2,03	0,79
Tercijarno obrazovanje(%)	40	35	37,9	32,2
Rano napuštanje školovanja(%)	10	4	11,2	2,7
Osobe suočene s rizikom siromaštva(%)		8,9	25	32,3
Emisija stakleničkih plinova(%)	80	80	80,2	69,89
Obnovljivi izvori energije(%)	20	20	15	18

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz: Maletić, I.,Kosor,K., Copić, M., Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M., Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.16.

2.4.1.2. Partnerski sporazum

Partnerski sporazum je plansko programski dokument za korištenje strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u financijskoj perspektivi 2014.-2020.[87] Polazišna točka su ciljevi navedeni u dokumentu Europa 2020. Sadrži analizu razvojnih potreba u odnosu na postavljene tematske ciljeve, te definira kako će se postići usklađenost s tim ciljevima.[88] Svaka država članica obvezna ga je podnijeti, kako bi se utvrdila nacionalna strategija za korištenje strukturnih fondova. Svrha Sporazuma je opisati sveobuhvatnu i koherentnu

[87] Poslovni dnevnik, 2014. EK usvojila Partnerski sporazum s Hrvatskom. Poslovni dnevnik, 30. listopad. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/hrvatska/ek-usvojila-partnerski-sporazum-s-hrvatskom-282552

[88] Maletić, I.,Kosor,K., Copić, M., Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M., Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.19.

strategiju, koja ispunjava zajedničke ciljeve za rast i radna mjesta, preneseno u specifični nacionalni kontekst.[89]

Hrvatski nacionalni ciljevi do 2020. usmjereni su prvenstveno na povećanje konkurentnosti, smanjenje regionalnih nejednakosti i siromaštva, te jačanje ljudskih resursa. U dogovoru s Europskom komisijom, uključene su lokalna i regionalna samouprava, gospodarski i socijalni partneri te organizacije civilnog društva. [90] Partnerski sporazum sadrži analizu dispariteta, razvojnih potreba i potencijala za rast, s obzirom na zadane tematske ciljeve Europske komisije i relevantnih preporuka za pojedine države članice, koje su upućene Republici Hrvatskoj. Predstavlja strateški okvir za mjere koje će biti razrađene u operativnim programima koji su povezani s korištenjem strukturnih fondova. [91] Utvrđeno je šest strateških područja:

- Konkurentnost i inovativnost poduzeća
- Zeleno življenje, odnosno promicanje energetske učinkovitosti
- Povezanost i održivost modernih prometnica
- Zapošljavanje, odnosno povećanje sudjelovanja na tržištu rada
- Smanjenje siromaštva i jača socijalna uključenost
- Učinkovita javna uprava i pravosuđe[92]

2.4.1.3. Zajednički strateški okvir

Zajednički strateški okvir je uspostavljen kako bi se maksimalno povećala potpora iz strukturnih fondova, te utvrdila strateška temeljna načela za olakšanje procesa programiranja na razini država članica i regija. Predstavlja opsežnu investicijsku strategiju koja predvodi ciljeve dokumenta Europa 2020 u ključne aktivnosti za kohezijske i strukturne fondove,

[89] Ministarrstvo regionalnog razvoja: Hrvatska dostavila Partnerski sporazum Europskoj uniji. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/hrvatska-dostavila-partnerski-sporazum-europskoj-komisiji
[90] Večernji list, 2014. Hrvatska dostavila Partnerski sporazum EK , iz fondova dostupno preko 10 mlrd. eura. Večernji list, 22. travanj. Dostupno na: http://www.vecernji.hr/hrvatska/hrvatska-dostavila-partnerski-sporazum-ek-iz-fondova-dostupno-preko-10-mlrd-eura-934462
[91] Ministarstvo regionalnog razvoja: Sporazum o partnerstvu. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/sporazum-o-partnerstvu/323
[92] Maletić, I.,Kosor,K., Copić, M., Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M., Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.20.

uspostavlja koordinacijske mehanizme te olakšava teritorijalnu i sektorsku koordinaciju intervencija sa drugim relevantnim politikama i instrumentima EU. Okvir je prilog regulativi za fondove, dakle obvezujući je. [93]Cilj mu je olakšati sektorsku i teritorijalnu koordinaciju intervencija Europske unije u okviru strukturnih i investicijskih fondova, te s drugim relevantnim politikama. Okvir definira jedanaest tematskih ciljeva:

- Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
- Bolje korištenje i kvaliteta IT tehnologije
- Jačanje konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva, te poljoprivrede i ribarstva
- Niža emisija $CO_{2\,u}$ u svim sektorima
- Prilagodba klimatskim promjenama
- Zaštita okoliša te učinkovitiji resursi
- Jačanje održivosti prometa te uklanjanje uskih grla
- Jačanje zapošljavanja i mobilnosti radne snage
- Jača socijalna uključenost i borba protiv siromaštva
- Ulaganje u obrazovanje i vještine
- Jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovitosti javne uprave[94]

2.4.1.4. Nacionalni program reformi

Nacionalni program reformi predstavlja ključni dokument koji obuhvaća politike i mjere vezane za rast i radna mjesta temeljene na strategiji Europa 2020, a usvojen je 24.travnja 2014.godine. Ovim dokumentom definiraju se stanje i planovi provedbe ključnih strukturnih politika države.[95] Program sadrži mjere koje Vlada RH poduzima za rješavanje strukturnih izazova s kojima se država suočava, sukladno preporukama Vijeća Europske unije. Vlada je

[93] Programsko razdoblje 2014-2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/UserDocsImages/VODE/2013/NOVO%2012%2013/Programsko%20razdoblje%202014-2020.pdf

[94]Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.17.

[95] Vlada Republike Hrvatske, 2014. Smjernice za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015.2017.godine. Dostupno na: http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2015/02/smjernica-apz.pdf

prihvatila smjernice za uređenje sustava agencija, zavoda, fondova te drugih pravnih osoba s javnim ovlastima.[96] Kako bi se osigurao cjelovit pristup gospodarskim reformama, određena su tri glavna cilja strukturnih politika, a to su:

- Promicanje rasta i konkurentnosti gospodarstva te uspostava ravnoteže u hrvatskom gospodarstvu
- Rješavanje slabosti u upravljanju javnim sektorom
- Povećanje održivosti duga opće države i bolje upravljanje javnim financijama[97]

2.4.1.5. Operativni programi

Osim prethodno spomenutih strateških dokumenata, svaka država članica izrađuje i operativne programe, koji proizlaze iz zaključaka Partnerskog sporazuma. Operativni programi su programski dokumenti kojima se prema određenim područjima određuju mjere ključne za ostvarivanje prioriteta.[98] Aktualna strategija, u kontekstu strukturnih fondova, odvija se kroz četiri operativna programa.

KONKURENTOST I KOHEZIJA

Program koji je izrađen u suradnji tijela državne uprave, predstavnika jedinica lokalne i regionalne samouprave, socijalnih partnera te civilnog društva. Njime se nastoji provesti kohezijsku politiku EU i doprinijeti cilju **Ulaganje za rast i radna mjesta,** kroz poticanje ulaganja u infrastrukturne investicije i pružanje potpore razvoju poduzetništva i istraživačkih djelatnosti.[99] Upravljačka struktura programa sastoji se od:

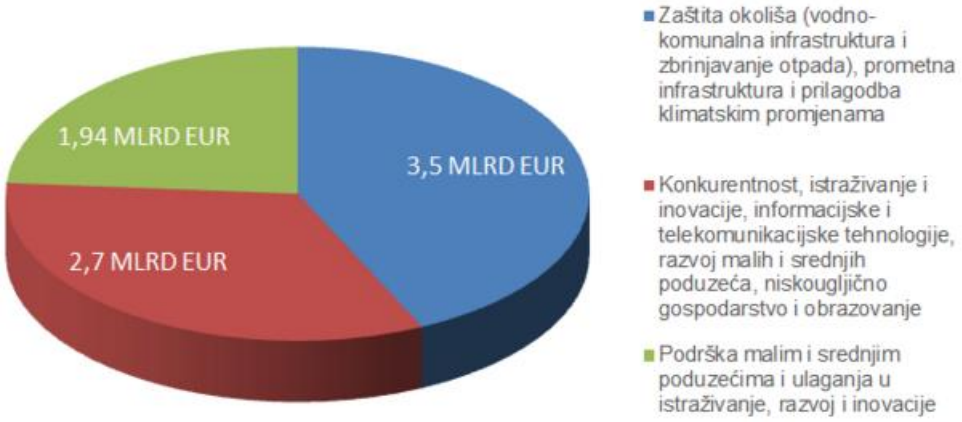
- Upravljačkog tijela koje odgovara za cjelokupnu provedbu
- Posredničkog tijela razine 1 koje planira sredstva, provodi mjere informiranja i vidljivosti te sudjeluje u izboru projekata koji će se financirati

[96] Vlada Republike Hrvatske, 2015. Vlada usvojila Nacionalni program reformi. Vlada Republike Hrvatske, 23. travanj. Dostupno na: https://vlada.gov.hr/vijesti/vlada-usvojila-nacionalni-program-reformi/16828
[97] Ministarstvo regionalnog razvoja: Ciklus Europskog semestra u 2015. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/europski-semestar/ciklusi-europskog-semestra/ciklus-europskog-semestra-u-2015/489
[98] Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić ,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.20.
[99] Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova: OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020-779

- Posredničkog tijela razine 2 koje sudjeluje u pripremi natječajne dokumentacije i izboru projekata, zaključuje ugovor o dodjeli sredstava s korisnikom i kasnije provjerava izvršenje ugovornih obveza

Program se financira iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda, s ciljem postizanja bržeg i naprednijeg pametnog rasta kojim bi se osigurala prihvatljiva kvaliteta življenja u svim regijama.[100] U okviru ovog programa, Hrvatskoj je na raspolaganju 6,881 milijarde eura.

Slika 3. Alokacija sredstava iz programa Kohezija i konkurentnost

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020-779

UČINKOVITI LJUDSKI POTENCIJALI

Učinkoviti ljudski potencijali predstavlja operativni program koji obuhvaća četiri tematske cjeline:

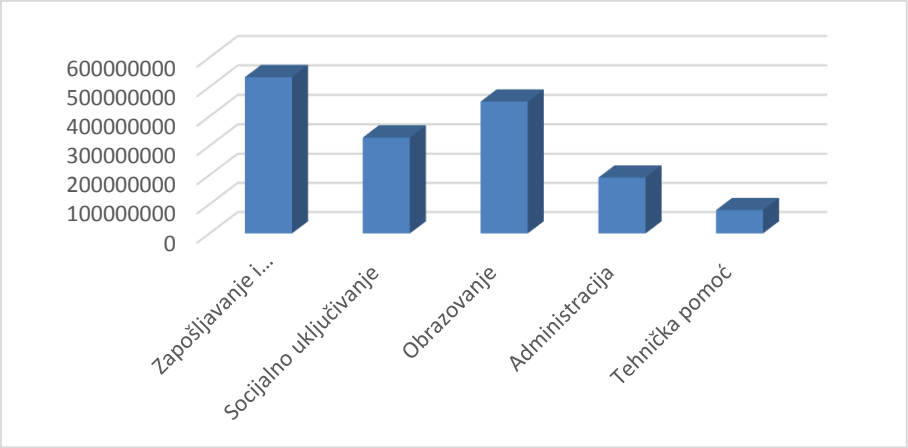
- Promicanje zapošljavanja i podrške mobilnosti radne snage
- Promicanje socijalnog uključivanja te borbe protiv siromaštva

[100] Operativni program Konkurentnost i kohezija, 2014. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020-779

- Ulaganje u obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
- Jačanje institucionalnih kapaciteta i javne uprave[101]

Kroz operativni program, Republici Hrvatskoj su dostupna sredstva u iznosu od 1, 85 milijardi eura, od čega je 1,58 milijardi iz Europskog socijalnog fonda, a ostatak iz Inicijative za zapošljavanje mladih.

Grafikon 1. Alokacija sredstava prema ciljevima programa Učinkoviti ljudski potencijali

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa stranice: http://www.strukturnifondovi.hr/op-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2014-2020-780

Program se temelji na nekoliko načela:

- Uključivanje partnera se odnosi na uključivanje u proces provedbe, praćenja i ostalih radnji programa. Kako bi se osiguralo poštivanje ovog načela, uključeni su svi relevantni sudionici, od institucija nadležnih za upravljanje i kontrolu do predstavnika institucija za promicanje socijalne uključenosti i ostalih
- Ravnopravnost žena i muškaraca je usmjereno na žene kao skupinu ugroženu na tržištu rada i u povećanom riziku od socijalne isključenosti, a u okviru programa definirane su posebne operacije za poticanje ženskog poduzetništva

[101]Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karači ć,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM4PIN, p.99.

- Jednake mogućnosti i nediskriminacija usmjerene su na borbu protiv svih oblika diskriminacije, kao i različite radnje podizanja svijesti
- Socijalna inovacija se definira kao nova ideja na području zemalja EU, koja istodobno rješava društvene izazove i stvara nove odnose među skupinama društva
- Transnacionalna suradnja je mogućnost provedbe zajedničkih projekata sa partnerima iz drugih zemalja. To uvelike pomaže u dobroj praksi te jačanju upravljačkih organizacija i institucionalnih partnerstva.[102]

RURALNI RAZVOJ

Poljoprivreda i proizvodnja hrane od iznimne su važnosti za RH i stalan rad na proizvodnoj konkurentnosti je potreban za uspješnu integraciju hrvatskog poljoprivrednog sektora u tržište Europske unije. Zbog vrlo niske proizvodnje hrane Europska unija je, u sklopu Zajedničke poljoprivredne politike, razvila program kojim nastoji u RH povećati domaću ponudu poljoprivrednih proizvoda uz visoku kvalitetu. [103]Program Ruralni razvoj je treća generacija fondova u Hrvatskoj koji se nastavlja na program IPARD, fond koji je bio aktualan u perspektivi od 2007.-2013. Za potrebe provedbe mjera u ruralnim ili mješovitim područjima odgovorne su sve jedinice lokalne samouprave koje pripadaju ovim područjima. [104] Program teži smanjenju ruralne depopulacije, te povećanju kvalitete života u ruralnom području. U Tablici 3. je prikazano šesnaest mjera usmjerenih na modernizaciju poljoprivrednog sektora i prerade poljoprivrednih proizvoda, na kojima se program temelji.

[102]Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karači ć,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.101.
[103] Franić, R., Jurišić, Ž., Gelo, R. 2014. Proizvodnja hrane i ruralni razvoj-izgledi za Hrvatsku u europskom kontekstu. Agroeconomia Croatica. Vol.4, No.1.
[104] Ministarstvo poljoprivrede, 2014. Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. Dostupno na: http://www.adria-bonus.com/wp-content/uploads/2014/10/PRR_2014_13-06-HR.pdf

Tablica 2. Mjere programa Ruralni razvoj

Mjera	Alokacija (u mil. eura)
Prenošenje znanja i informacija	13.3
Savjetodavne službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom	21.2
Sustav kvalitete za proizvode	7
Ulaganja u fizičku imovinu	667
Obnavljanje poljoprivrednih područja narušenih elementarnim nepogodama	118
Razvoj poljoprivrednih gospodarstava	262.9
Obnova sela	265.9
Razvoj šuma	92.9
Uspostava proizvođačkih grupa	8.9
Okoliš i klimatske promjene	138.8
Ekološki uzgoj	128.3
Područja s prirodnim ograničenjima	321.6
Suradnja	8.3
Upravljanje rizicima	56.7
Dodatna nacionalna plaćanja	139.9
LEADER	67.5
Tehnička pomoć	64.7

Izvor:Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.140.

Ukupna alokacija za Program ruralnog razvoja u perspektivi 2014.-2020. iznosi 2,383 milijarde eura, od čega je 2,026 milijardi osigurano iz Europskog fonda za ruralni razvoj, a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna RH. [105]

POMORSTVO I RIBARSTVO

Operativni program Pomorstvo i ribarstvo je komponenta Zajedničke ribarstvene politike, koji nastoji usmjeriti RH prema povećanju konkurentnosti i održivosti sektora ribarstva te poticanju održivog upravljanja resursima. Ključni pokretači održivog i uključivog razvoja bit će osnažene i angažirane ribarske zajednice, u koje će se dodatno ulagati. Na taj način će se

[105] Ministarstvo regionalnog razvoja: Program ruralnog razvoja 2014.-2020. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/program-ruralnog-razvoja-2014-2020

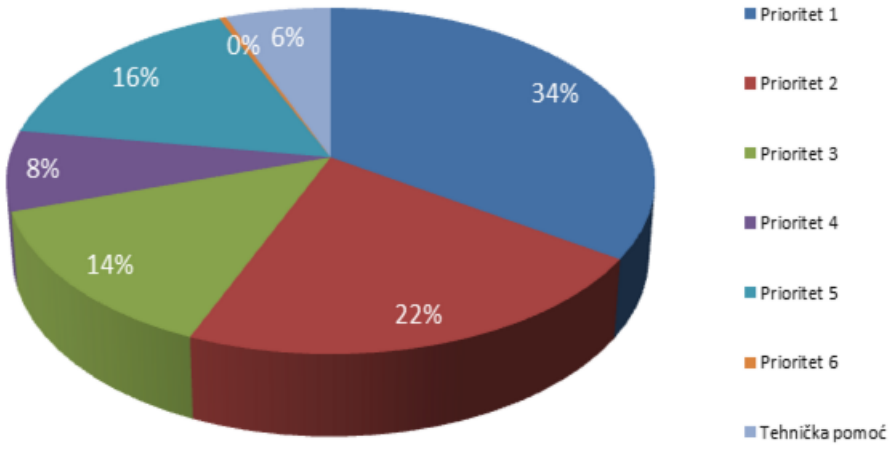
nastojati poboljšati povezivanje sudionika u ribarstvu i povezanom lokalom razvoju te integracija u ribarstvu.[106]

Prioriteti programa su:

- Poticati okolišno održivo i resursno učinkovito ribarstvo
- Poticati resursno učinkovite i konkurentne akvakulture
- Poticati provedbe ZRP-a
- Veća zaposlenost i teritorijalna kohezija
- Poticanje stavljanja na tržište i prerade
- Provedba integrirane pomorske politike
- Tehnička pomoć

Republika Hrvatska ostvaruje pravo na korištenje potpore iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. Ukupna sredstva koja su dostupna Hrvatskoj u sklopu ovog programa iznose 252 643 138 eura.[107]

Slika 4. Prioriteti operativnog programa i raspodjela sredstava

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020

[106]Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karači ć,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, p.206.

[107] Ministarstvo regionalnog razvoja: OP za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020

2.4.2. Europski socijalni fond

Europski socijalni fond, kao jedan od glavnih instrumenata nove politike, usmjeren je na poticanje poduzetništva, pružanje pomoći posloprimcima u pronalasku boljih radnih mjesta te uspostavi pravednijih mogućnosti za sve građane Europske unije pri zapošljavanju.[108] Pomaže državama članicama poboljšati spremnost europske radne snage i tvrtkama u suočavanju sa globalnim izazovima. [109] Svi projekti i rezultati ovise o nacionalnim, ali i europskim javnim politikama u sektoru zapošljavanja, socijalne uključenosti, osiguravanja pristupa tržištu rada svih skupina u društvu te prilagodbe gospodarskim kretanjima. [110]

Socijalni fond je bitan čimbenik u financiranju strategije Europa 2020, odnosno inicijative Mladi u pokretu, jer potiče integraciju mladih na tržište rada te mobilnost radne snage. Inicijativom se nastoji smanjiti rano napuštanje škole te promovirati cjeloživotno učenje i strukovno obrazovanje. Osim toga, ulažu se sredstva za zapošljavanje kako bi se mladim ljudima, u dobi do 25 godina života, nakon završetka školovanja osiguralo radno mjesto, pripravništvo ili daljnji nastavak školovanja prilagođen njihovim individualnim potrebama. Ovi ciljevi predstavljaju važnu strukturnu promjenu u u borbi protiv nezaposlenosti.[111]

RH je za implementaciju nacionalne politike, usmjerene ka povećanju zaposlenosti, iz socijalnog fonda u aktualnoj perspektivi dostupno 1,516 milijardi eura. Na temelju dostupnih sredstava, direktnom dodjelom HZZ-u, formirane su četiri skupine programa: Obrazovanje i potpora za samozapošljavanje, potpora za zapošljavanje osoba starijih od 50 i mladih do 29 godina, javni radovi za nezaposlene dulje od tri godine i stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa. [112]

[108] Europska komisija: Što je ESF?. Dostupno na: http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=hr
[109] Ured za udruge Vlade RH, 2012. Europski socijalni fond i podrška udrugama. Dostupno na: http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/esf_i_podrska_udrugama.pdf
[110] Eu-projekti.info. 2014. Europski socijalni fond. Eu-projekti.info. 26.svibanj. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/europski-socijalni-fond
[111] Bilić, N., Jukić, M. 2014. Nezaposlenost mladih-ekonomski, politički i socijalni problem sa dalekosežnim posljedicama za cjelokupno društvo. Pravni vjesnik, Vol.30, No.2.
[112] Poslovni dnevnik, 2013, Do 2020. iz Europskog socijalnog fonda milijarda eura. Poslovni dnevnik. 10.lipanj. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/eu-fondovi/do-2020-iz-europskog-socijalnog-fonda-milijarda-eura-243847

2.4.3. Europski fond za regionalni razvoj

Europski fond za regionalni razvoj je jedan od instrumenata europske politike koji doprinosi pametnom, održivom i uključivom rastu, kojim se u konačnici želi postići gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija u regijama EU. Sredstva iz ovog instrumenta moguće je koristiti za one prioritete ulaganja koji ciljaju na uočene nedostatke na tržištu, odnosno gdje banke nisu spremne davati svoje zajmove ili privatni sektor nije spreman ulagati.[113] Osnovni cilj mu je postepeno jačanje ekonomske i socijalne kohezije u EU te smanjenje razvojnih razlika između njenih regija. [114] Pomoć iz ovog fonda usmjerava se na statističke prostorne jedinice, tzv. NUTS regije. U okviru kohezijske politike EU te regije služe kako bi se utvrdila razina i vrsta pomoći kojom EU financira kohezijsku politiku, odnosno razvojne aktivnosti zemalja članica poistovjećene sa strateškim smjernicama donesenim na razini EU. [115] Hrvatskoj je, u sklopu programa Konkurentnost i kohezija, iz ovog fonda dostupno 4 321 milijarde eura.

2.4.4. Kohezijski fond

Kohezijski fond predviđen je za financiranje projekata na državnoj razini, točnije za države koje imaju BDP niži od 90 posto europskog prosjeka.[116] Sredstva su namijenjena razvoju transeuropske mreže prijevoza te projektima koji su vezani uz energiju ili prijevoz, s naglaskom na očuvanje okoliša. [117] Ako gledamo s aspekta zaštite okoliša, sredstva su namijenjena prilagodbi klimatskim promjenama, ulaganju u sektore vodoprivrede i zbrinjavanju otpada. Osim toga, fond podržava i ulaganje u energetsku učinkovitost te obnovljive izvore energije. U području transporta, uz prijevoznu mrežu pridonosi i ulaganjima u transportne sustave s malim udjelom ugljika te u gradski prijevoz. [118] Kohezijski fond nudi širok okvir za ulaganja, ali svaka država članica mora osmisliti operativne programe i projekte koji će doista biti usklađeni s područjima ulaganja definiranima Uredbom, ali i udovoljiti

[113] Europska komisija, 2015. Europski fond za regionalni razvoj: Financijski instrumenti. Dostupno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/ERDF_The_european_regional_development_fund_HR.pdf
[114] Hamag Bicro: EU fondovi. Dostupno na: http://www.hamagbicro.hr/eu-fondovi/
[115] EUFONDOVI.hr: Strukturni fondovi. Dostupno na: http://eufondovi.hr/fondovi/strukturni-fondovi
[116] Vojnović, M. 2008. Strukturni fondovi Europske unije i IPA-Instrument pretpristupne pomoći. Hrvatska i komparativna javna uprava. Vol.8, No.2.
[117] Europska komisija: Kohezijski fond. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/hr/funding/cohesion-fund/
[118] Europska komisija, 2011. Kohezijska politika 2014.-2020: Ulaganje u rast i radna mjesta. Dostupno na: http://www1.zagreb.hr/euzg/eu_publikacije/Kohezijska%20politika%202014_2020_ulaganje%20u%20rast%20i%20radna%20mjesta.pdf

osnovnoj namjeni–jačanju gospodarske i socijalne kohezije.[119] Bitno je naglasiti da se financijska pomoć ovog fonda može obustaviti od strane Vijeća ako neka država pokaže pretjerani javni deficit ili ne poduzme odgovarajuće mjere za rješavanje problema.[120] Što se tiče iznosa sufinanciranja, maksimum koji neki projekt može doseći ne može biti veći od 85% prihvatljivih troškova projekta, dok maksimalan iznos javne pomoći, koji obuhvaća i druge potpore Zajednice, ne može prijeći 90% ukupnih troškova projekta. Iznimno, Europska komisija može odobriti sufinanciranje troškova pripreme tehničke dokumentacije i potrebnih studija u iznosu od 100% utrošenih sredstava. [121] Republici Hrvatskoj je, u skladu s prethodno navedenim ciljevima Kohezijskog fonda, dostupno 2 559 milijardi eura.

2.4.5. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj usmjeren je ka osnaživanju europske poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja općenito. Sufinanciranje iz fonda podupire primjenu brojnih mjera na području gdje banke nisu spremne dati zajmove, primjerice u male farme ili nove poljoprivredne pothvate bez imovine kao kolaterala. Sredstvima se mogu koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge za zaštitu okoliša, organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice, te poljoprivrednici i šumari. [122]

Zemlje članice i njihove regije moraju raspodijeliti sredstva ovog fonda na tri tematske jedinice, a to su:

- Jačanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva
- Poboljšanje okoliša i krajolika
- Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i postizanje njihove raznolikosti[123]

[119] Hrvatska gospodarska komora, 2013. Ususret fondovima kohezijske politike u Hrvatskoj. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publikacija_kohezija_2013.pdf
[120] Europska komisija: Kohezijski fond. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/hr/funding/cohesion-fund/
[121] Hrvatska gospodarska komora, 2013. Ususret fondovima kohezijske politike u Hrvatskoj, p.20. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publikacija_kohezija_2013.pdf
[122] Europski fondovi: Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. Dostupno na: http://europskifondovi.eu/programi/europski-poljoprivredni-fond-za-ruralni-razvoj-eafrd/#.VwtEMvl97ec
[123] Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, 2009. Europski fondovi za hrvatske projekte. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Publikacije/Handbook%20hr.pdf

Ukupna alokacija za RH za ruralni razvoj u perspektivi 2014.-2020. iznosi 2 383 milijarde eura, od čega će se 2 026 milijardi eura financirati iz Europskog fonda za ruralni razvoj, a ostatak iz sredstava nacionalnog proračuna Republike Hrvatske.[124] Financijska sredstva mogu doprinijeti dugoročnom razvoju i diverzifikaciji sektora i povećanju ulaganja kroz potporu aktivnosti u područjima gdje je razina ulaganja često suboptimalna, potičući razvoj komercijalno održivih projekata i time otvarajući nove tržišne mogućnosti. Ovi financijski instrumenti također stvaraju mogućnosti za ulagače i financijske posrednike. Pristup financiranju često je „skup" i otežan za tvrtke u sektoru poljoprivrede i šumarstva. Međutim, neki projekti mogu postati privlačniji za ulaganja zbog dostupnosti financijskih instrumenata uz potporu javnog sektora i s tim povezanom podjelom rizika.[125]

2.4.6. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama, s ciljem postizanja gospodarske i ekološke održivosti.[126] Pomaže subjektima u modernizaciji vlastitog ribolova te pronalasku načina za povećanje vrijednosti svoga ulova. Prihvatljivi su projekti kojima se potiču inovacije i gospodarska diverzifikacija, radna mjesta te bolja kvaliteta života. Uz to, fond teži održivom razvoju europske akvakulture te nagrađuje inovacije i nove smjerove. Nastoji poboljšati programe za prikupljanje podataka i kontrolu, kako bi se osiguralo poštovanje pravila za odgovoran i održiv ribolov.[127] Temelji se na četiri osnovna cilja:

- Promicanje konkurentnog i gospodarski održivog odgovornog ribarstva i akvakulture
- Poticanje provedbe Zajedničke ribarstvene politike, kojom se nastoji zaštititi morski okoliš i postići održivost vodenih resursa
- Promicanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ribarstvenih područja

[124] Ministarstvo regionalnog razvoja: Program ruralnog razvoja 2014.-2020. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/program-ruralnog-razvoja-2014-2020
[125] Europska komisija: Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. Dostupno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_The_european_agricultural_fund_for_rural_development_HR.pdf
[126] Europski fondovi: Europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Dostupno na: http://europski-fondovi.eu/eff
[127] Europska komisija, 2014. Pomorstvo i ribarstvo. Dostupno na: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hr/fisheries_hr.pdf

- Poticanje razvoja i provedbe Integrirane pomorske politike[128]

Sredstva fonda mogu koristiti svi gospodarski subjekti i udruge u državama članicama. Ovim će se programom nastojati iskoristiti sredstva u maksimalnim iznosima i uložiti u projekte i aktivnosti kojima će se pomoći prvenstveno ribarima, uzgajivačima i prerađivačima. Ta bi sredstva trebala omogućiti i rješavanje problema koji se nisu riješili dugi niz godina, prvenstveno misleći na ribarsku infrastrukturu (ribarske luke i iskrcajna mjesta) te ulaganja i modernizaciju uzgajališta te omogućavanje boljeg i ekonomičnijeg poslovanja ribara.[129] U sklopu sufinaciranja za ribarstvo Hrvatskoj je dostupno 252, 6 milijuna eura.

2.5. Inicijative Zajednice

Inicijative Zajednice predstavljaju integrirani niz aktivnosti koje usvaja Europska unija u svrhu promicanja suradnje između država članica u različitim područjima, povezanim sa zajedničkim politikama EU. Temeljem posebne stavke u Općem proračunu EU u pravilu su namijenjeni državama članicama Europske unije, ali su neki od njih otvoreni i državama koje se nalaze u procesu približavanja Uniji. Smatraju se jednim od važnijih instrumenata pretpristupne strategije, odnosno upoznavanja država kandidatkinja za članstvo u EU s metodama rada Europske unije te njihovu integraciju u sektorske politike Unije.[130]

Provedba programa u RH regulirana je posebnim Memorandumom o suglasnosti, te svaki program ima posebnu pravnu osnovu i različita provedena pravila. Zbog centraliziranog modela provedbe, odgovornost za provedbu snose tijela Europske komisije. Oni kontroliraju vrstu i trajanje programa, raspoloživi proračun te prije svega raspisuju natječaje.[131] Aktualni programi koji su dostupni RH su prikazani u Tablici 4.

[128] Ministarstvo regionalnog razvoja: OP za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020
[129] Goodwill consulting: EK prihvatila operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH 2014.-2020. Dostupno na: http://gwconsulting.hr/ek-prihvatila-operativni-program-za-pomorstvo-i-ribarstvo-rh-2014-2020/
[130] Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU: Programi Unije. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Publikacije/Programi_unije_web.pdf
[131] Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N.,Karači ć,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM4PIN, p.277.

Tablica 3. Programi Unije dostupni RH kao državi članici

Naziv programa	Područje	Alokacija (u eurima)
Obzor 2020	Znanosti, istraživanje i razvoj	78, 6 mlrd.
Erasmus +	Obrazovanje mladih	14, 7 mlrd.
Kreativna Europa	Kulturne aktivnosti	15, 5 mlrd.
Europa za građane	Civilno društvo	229 mil.
Zapošljavanje i socijalne inovacije	Socijalna politika	919 mil.
Zdravlje za rast	Zdravstvo	449 mil.
Potrošač	Zaštita potrošača	197 mil.
LIFE +	Zaštita okoliša	3,5 mlrd.
COSME	Konkurentnost i inovativnost	2 mlrd.
HERKUL III	Financije	110 mil.
PERIKLO 2020	Financije	7,7 mil.
FISCALIS 2020	Porezna politika	234 mil.
CARINE 2020	Carinska politika	547 mil.
PRAVOSUĐE	Pravosuđe	378 mil.
Temeljna prava i državljanstvo	Pravosuđe	439 mil.

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz:

Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S.,Kulakowski,N,Karačić, M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN, pp.281-282.

3. Projekti financirani iz EU fondova

Kod financiranja projekata europskim sredstvima razlikujemo tri osnovne kategorije:

- Natječaji za dodjelu bespovratnih sredstava putem kojih se financiraju projekti iz različitih sektora, a sredstva koja se dobiju putem takvog ugovora bespovratna su i korisnik ih ne mora vraćati ukoliko ih potroši u skladu s pravilima.
- Javne nabave za izvođenje radova i usluga predstavljaju svojevrsne komercijalne natječaje u kojima se traže ponuđači koji mogu izvršiti određene usluge, radove ili nabaviti određenu opremu.
- Twinning projekti obuhvaćaju pružanje savjetodavne pomoći koja uključuje suradnju između dvije države, a u njih su uključena tijela javne vlasti. Svrha ovih projekata je pružanje savjetodavnih usluga iz jedne države, koja je određene politike Europske unije uspješno implementirala, u drugoj, koja takve usluge treba kako bi što uspješnije provela javne politike u kojima ne postoji dovoljno znanja, iskustva i stručnosti.[132]

Republika Hrvatska je korištenjem EU fondova pokrenula mnogo projekata, no u ovom dijelu će se prikazati tri najuspješnija.

Slika 5. IRRI PROJEKT NAVODNJAVANJA

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja: Europski strukturni i investicijski fondovi. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/turisticka-valorizacija-kanala-sv-ante-u-sibeniku

[132] EU-projekti, 2012. Vrste projekata koji se financiraju iz EU fondova. EU-projekti. 25.kolovoz. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/vrste-projekata-koji-se-financiraju-iz-eu-fondova

Datum početka projekta: 11.prosinac 2012.

Datum završetka projekta: 10.lipanj 2014.

Lokacija: Vukovarsko srijemska županija

Ukupna vrijednost projekta: 240 535, 47 EUR

IPA II prekogranični program: 85 posto od iznosa

Općine Tompojevci, Odžak i Šamac

Cilj projekta: Doprinijeti povećanju prinosa u poljoprivrednoj proizvodnji i povećanju prihoda poljoprivrednika u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, podržati proizvodnju poljoprivrednih proizvođača uvođenjem sustava za navodnjavanje u poljoprivredi, unaprijediti znanje poljoprivrednika i stručnost tehničara, povećati suradnju i svijest javnosti o navodnjavanju promoviranjem korištenja sustava za navodnjavanje, racionalnijim korištenjem i uvođenjem sustava kako bi se prilagodio potrebama za vodom.

Rezultati: Postavljeno je 13 demonstracijskih polja u općinama Lovas i Tompojevci, postavljeni su uređaji za kontrolu vlage u tlu i agrometeorološka postaja, provedena je obuka tehničara u navodnjavanju. Osnovana je Regionalna mreža za navodnjavanje, čiji cilj je daljnji razvoj navodnjavanja s obje strane granice (OPG-i, obrti, tvrtke, poljoprivredne zadruge, institucije, razvojne agencije, lokalna i regionalna samouprava, udruženja poljoprivrednika, proizvođači i dobavljači opreme za navodnjavanje, marketinške agencije te poljoprivredna savjetodavna služba). Mreža će djelovati kao prekogranični centar za podršku i osiguravati informacije za cijelu regiju obuhvaćenu Projektom IRRI (HR-VSŽ, BIH-općine Odžak i Šamac). Sam centar je smješten u Regionalnom poslovnom centru u Lovasu.

Slika 6. MOTO-MODERNIZACIJA OBRAZOVNOG PROGRAMA ZA ZANIMANJE MLJEKAR-SIRAR

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja: Europski strukturni i investicijski fondovi. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/turisticka-valorizacija-kanala-sv-ante-u-sibeniku

Datum početka projekta: 06.listopad 2010.

Datum završetka projekta: 05.ožujak 2012.

Lokacija: Karlovačka, Šibensko-kninska i Zagrebačka županija

Ukupna vrijednost projekta: 165.354,00 EUR

IPA IV Razvoj ljudskih potencijala 165.354,00 EUR

Cilj projekta: Uspostaviti suradnju između ustanova za obrazovanje odraslih i lokalnih partnera kroz implementaciju moderniziranog programa za zanimanje mljekar-sirar te obučiti 70 odraslih članova obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava za navedeno zanimanje.

Rezultati: Moderniziran je postojeći trening za zanimanje mljekar-sirar, izgrađene tri ustanove za obrazovanje odraslih, 70 osoba (30 muškaraca i 40 žena) je certificirano za zanimanje mljekar-sirar, unaprijeđeni su kapaciteti ustanova za obrazovanje odraslih, uspostavljena mreža institucija za obrazovanje odraslih i lokalne zajednice te je izgrađena mini-tvornica sira gdje se proizvodi tradicionalni sir Karlovačke županije (Pokupski sir), te sir škripavac i ostali proizvodi od mlijeka.

Slika 7. TURISTIČKA VALORIZACIJA KANALA SV.ANTE U ŠIBENIKU

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja: Europski strukturni i investicijski fondovi. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/turisticka-valorizacija-kanala-sv-ante-u-sibeniku

Datum početka projekta: 02. ožujak 2012.

Datum završetka projekta: 01.ožujak 2014.

Lokacija: Šibensko-kninska županija

Ukupna vrijednost projekta: 1.334.053, 99 EUR

IPA III Regionalni razvoj

Nacionalno sufinanciranje 413.028,42 EUR

Cilj projekta: Doprinijeti razvoju malog i srednjeg poduzetništva u turizmu u Šibensko-kninskoj županiji. Specifični cilj obuhvaćao je unaprjeđenje javne turističke infrastrukture i sustava upravljanja za razvojno planiranje i promociju selektivnih oblika aktivnog i kulturnog turizma i povezanih usluga u zaštićenim prirodnim područjima Natura 2000 u Šibensko-kninskoj županiji

Rezultati: Izgradnja staze dužine 4.789 m u kanalu Sv. Ante, uređeno 400 m2 pristupnog zemljišta, izgrađen drveni most dužine 150 m, uređeni vidikovci i odmarališta duž staze, rekonstruirano staro pristanište za prilaz stazi s mora, prometne rampe i barijere za prolaze, arheološka istraživanja na području crkve Sv. Ante, instaliranje sigurnosne ograde za stepenice koje spajaju pristanište s ostalim prostorom, igralište za djecu u uvali Škar

opremljeno na vel. 170 m2, postavljanje 2 table i 5 oznaka sa znakovima o zabrani prometa, kako bi se spriječila oštećenja i povećala sigurnost posjetitelja.[133]

4. Alokacija i iskorištenost sredstava prema NUTS klasifikaciji

Republika Hrvatska, kao teritorijalna jedinica Unije, podijeljena je na dvije NUTS regije: Jadransku i Kontinentalnu. U nastavku će se prikazati podaci o uspješnosti tih dviju regija u povlačenju sredstava europskih fondova, te samim time i uspješnosti županija u istom procesu. Osim regija, prikazat će se i ukupna evidencija iskorištenosti na nacionalnoj razini.

4.1.Nacionalni prikaz

Tablica 4. Iskorištenost fondova Cards, Phare, Ispa i Sapard u RH

Vrsta fonda	Dodijeljena sredstva	Ugovorena Sredstva	Plaćena sredstva	Ugovoreno/ Dodijeljeno	Plaćeno/ Ugovoreno
CARDS 2003	29 366 415,05	28 685 855,95	27 252 441,21	97,68%	95%
CARDS 2004	46 573 630,12	44 065 284,94	41 473 728,27	94,61%	94,12%
PHARE 2005	69 523 000,00	60 422 386,73	55 012 207,93	86,91%	91,05%
PHARE 2006	60 467 500,00	51 207 068,55	45 196 874,96	84,69%	88,26%
ISPA	59 000 000,00	56 500 184,18	37 430 124,96	95,76%	66,25%
SAPARD	25 000 000,00	15 425 682,40	11 635 801,93	61,70%	75,43%

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa: Ministarstvo financija:
http://www.mfin.hr/adminmax/docs/Hrvatska%20u%20Europi,%20Europa%20za%20Hrvatsku.pdf

[133] Ministarstvo regionalnog razvoja: Europski strukturni i investicijski fondovi. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/turisticka-valorizacija-kanala-sv-ante-u-sibeniku

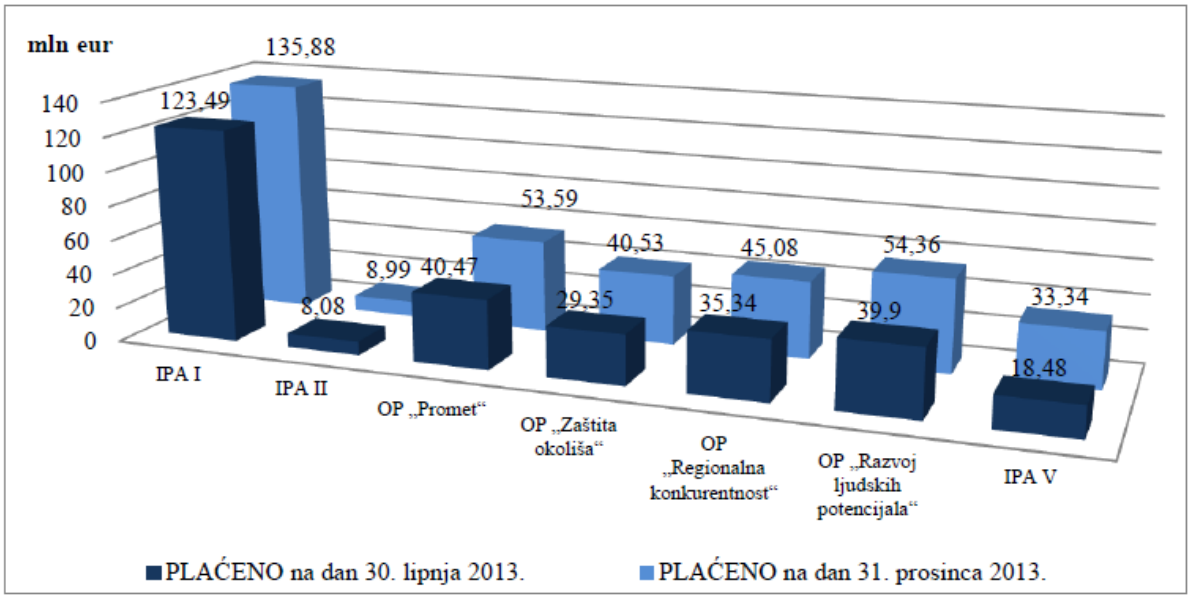
Tablica 5. Iskorištenost komponenti fonda IPA u razdoblju od 2007. do 2013.

Vrsta fonda	Dodijeljeno	Ugovoreno	Isplaćeno	Ugovoreno /Dodijeljeno	Isplaćeno /Ugovoreno
IPA I	207 335 260	155 182 403,88	123 494 484,67	74,85%	79,58%
IPA II	12 519 302	11 647 255,81	8 103 978,01	93,03%	69,58%
IPA III	330 269 029	217 969 351,51	105 196 467,20	66%	48,26%
IPA IV	94 422 000	56 169 416,72	39 891 596,82	59,49%	71,02%
IPA V	104 076 145	65 054 943,45	18 483 195,45	62,51%	28,41%
UKUPNO	**748 621 736**	**506 023 371,40**	**295 169 722,20**	**67,60%**	**58,33%**

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa:

http://www.revizija.hr/datastore/filestore/57/izvjesce_o_obavljenoj_reviziji_ucinkovitosti_upravljanja_sredstvima_eu_fondova_u_rh.pdf

Grafikon 2: Grafički prikaz napretka u izvršavanju plaćanja pojedinih komponenti programa IPA i Operativnih programa u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje (sredstva EU, u milijunima eura)

Izvor: Izvješće o korištenju pretpristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1.srpnja do 31.prosinca 2013.godine. Zagreb: 2014. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/izvjesca-o-koristenju-pretpristupnih-programa-pomoci-europske-unije-i-europskih-strukturnih-instrumenata

Tablica 6. Ugovori prema OP-ima za financijsko razdoblje 2007-2013. (Stanje na dan 31.prosinca 2014.)

Redni broj	OP	Ugovori			Provedba u %
1.	Promet	54	13	41	75,9
2.	Okoliš	52	17	35	67,3
3.	Regionalna konkurentost	208	42	166	79,8
4.	Ljudski potencijali	575	241	334	58,1
	UKUPNO	889	313	576	64,8

Izvor:
http://www.revizija.hr/datastore/filestore/57/izvjesce_o_obavljenoj_reviziji_ucinkovitosti_upravljanja_sredstvima_eu_fondova_u_rh.pdf

Tablica 7. Uplate RH u proračun EU u kunama

Godina	**Vlastita sredstva**	**PDV**	**Bruto nacionalni dohodak**	**Korekcije**	**Ukupno**
2013.	87 284 212,57	243 258 920,63	1 367 455 553,94	107 136 525,70	1 805 135 212,84
2014.	324 639 123,66	500 363 264,79	2 464 997 050,60	221 000 976,60	3 511 000 415,65
Ukupan iznos koji je RH uplatila u proračun Europske unije u 2013.i 2014.godini					5 316 135 628 kn (699 491 530,1 EUR)
Iznos koji je RH primila u razdoblju od 1.srpnja 2013.do 31.prosinca 2014.					721 104 695, 58 EUR
RAZLIKA (Primljeno-uplaćeno)					21 613 165,48 EUR

Izvor:
http://www.revizija.hr/datastore/filestore/57/izvjesce_o_obavljenoj_reviziji_ucinkovitosti_upravljanja_sredstvima_eu_fondova_u_rh.pdf

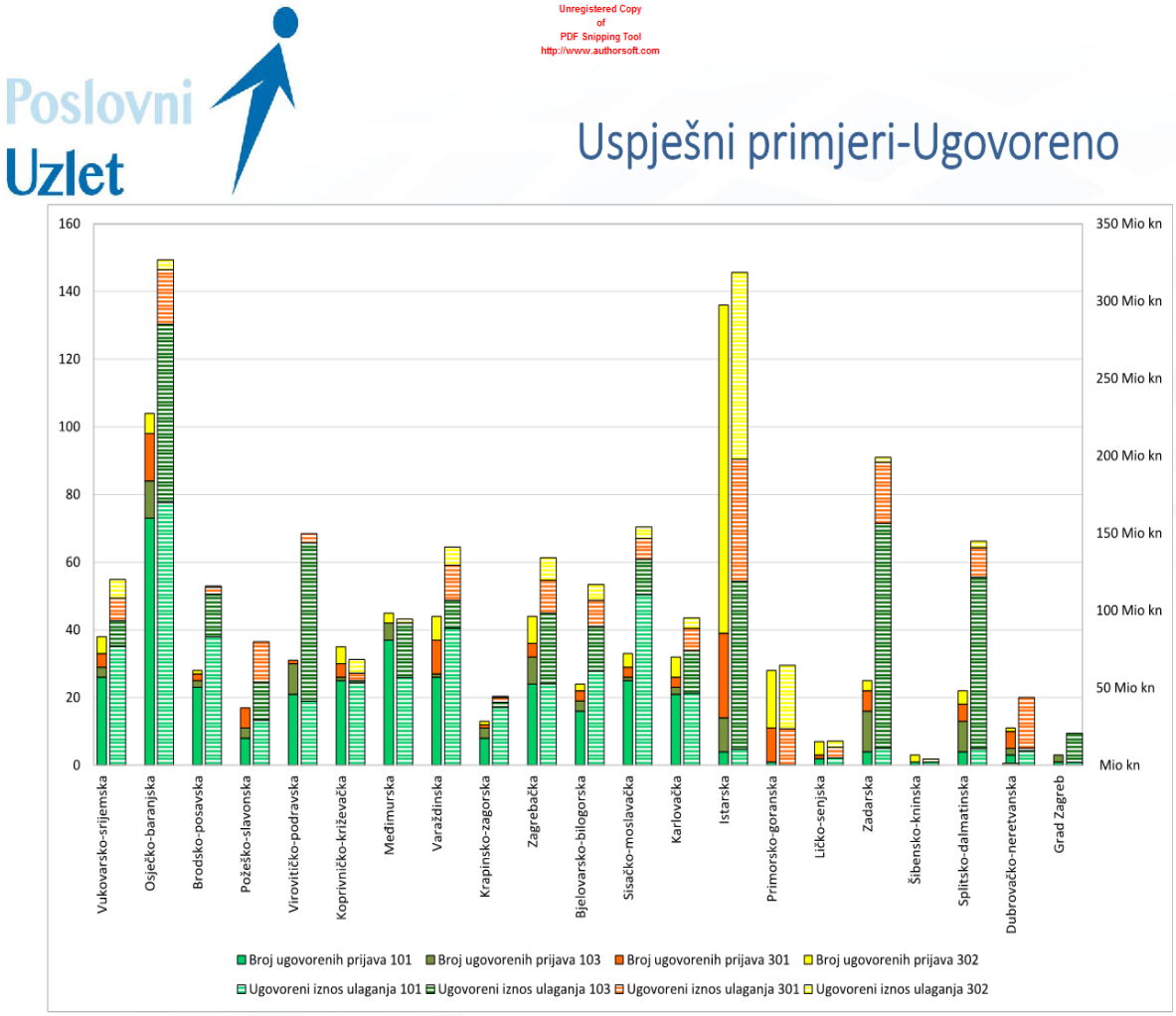
4.2.Regionalni prikaz

Tablica 8. Ukupno ugovorena sredstva po županijama do 31.12.2010. (u EUR)

Županija	Ugovoreno	Rang	Ugovoreno po stanovniku	Rang
Grad Zagreb	9 477 354	1	12,2	13
Međimurska	5 559 479	2	46,9	1
Osječko baranjska	5 068 189	3	15,3	7
Istarska	4 064 884	4	19,7	4
Primorsko goranska	4 004 488	5	13,1	10
Varaždinska	3 197 260	6	17,3	5
Vukovarsko srijemska	3 082 541	7	15,1	8
Karlovačka	3 009 994	8	21,2	3
Krapinsko zagorska	2 384 860	9	16,7	6
Požeško slavonska	2 108 478	10	24,6	2
Brodsko posavska	1 490 259	11	8,4	15
Šibensko kninska	1 435 760	12	12,7	12
Splitsko dalmatinska	1 394 808	13	3	21
Virovitičko podravska	1 272 026	14	13,6	9
Koprivničko križevačka	1 219 057	15	9,8	14
Zagrebačka	1 192 230	16	3,8	20
Sisačko moslavačka	1 011 211	17	5,5	18
Zadarska	929 737	18	5,7	17
Dubrovačko neretvanska	769 116	19	6,3	16
Bjelovarsko bilogorska	699 293	20	5,3	19
Ličko senjska	696 008	21	13	11

Izvor: http://www.irmo.hr/wp-content/uploads/2013/11/regionalni-kapaciteti.pdf

Slika 8. Primjeri uspješno ugovorenih prijava po županijama za ruralni razvoj

Izvor: Poslovni uzlet, 2015. Eu fondovi ruralni razvoj-primjeri dobre prakse. Poslovni uzlet.12.lipanj. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/media/article_upload/files/bd/bd0d6ad5eeed6b0d1e22315174174726.pdf

4.2.1. Kontinentalna regija

Tablica 9. Bespovratna sredstva i prihvatljivi troškovi za županije Kontinentalne regije

Županija	Regionalni razvoj		Socijalni		Kohezijski	
	Bespovratna sredstva	Prihvatljivi troškovi	Bespovratna sredstva	Prihvatljivi troškovi	Bespovratna sredstva	Prihvatljivi troškovi
Grad Zagreb	191 373 020,52	223 939 970,33	169 833 736,68	175 782 491,94	14 624 891,11	22 709 810,88
Zagrebačka	1 824 665 831,72	1 876 884 350,63	66 778 870,16	69 976 372,80	97 701 645	119 971 800
Krapinsko Zagorska	38 328 744,62	46 668 369,06	37 578 057,66	39 410 119,02	3 286 172,84	3 866 085,67
Varaždinska	56 522 173,41	86 956 387,99	55 156 546,51	56 429 094,33	-	-
Koprivničko križevačka	1 782 900 714,94	1 784 926 227,96	28 850 147,14	29 469 635,55	-	-
Međimurska	21 244 370,07	29 664 074,96	39 204 033,49	40 952 877,16	208 625 141	287 435 268
Bjelovarsko bilogorska	36 384 132,64	53 734 678,04	36 042 258,32	36 771 963,22	4 547 500	5 350 000
Virovitičko podravska	49 228 737,40	50 591 440,97	38 407 681,47	39 307 518,74	103 388 722	147 246 575
Požeško slavonska	4 809 300	5 658 000	33 120 754,99	34 019 315,36	2 006 456,24	2 360 536,76
Brodsko posavska	39 285 936,44	69 702 279,58	52 308 241,67	53 267 627,01	148 932 890	198 300 837
Osječko baranjska	49 524 775,15	54 930 602,41	75 739 905,42	78 202 313,31	490 286 364,85	665 665 909,35
Vukovarsko srijemska	74 881 053,03	107 296 910,51	46 804 937,32	47 945 121,98	353 402 001,25	489 591 361,41
Karlovačka	47 444 803,60	49 918 927,48	30 836 854,59	32 539 891,62	12 370 100,19	15 729 529,63
Sisačko moslavačka	39 867 218,58	45 698 976,33	40 218 886,01	41 337 634,25	-	-

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova: Karte projekata. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/karte-projekata

4.2.2. Jadranska regija

Tablica 10. Bespovratna sredstva i prihvatljivi troškovi za županije Jadranske regije

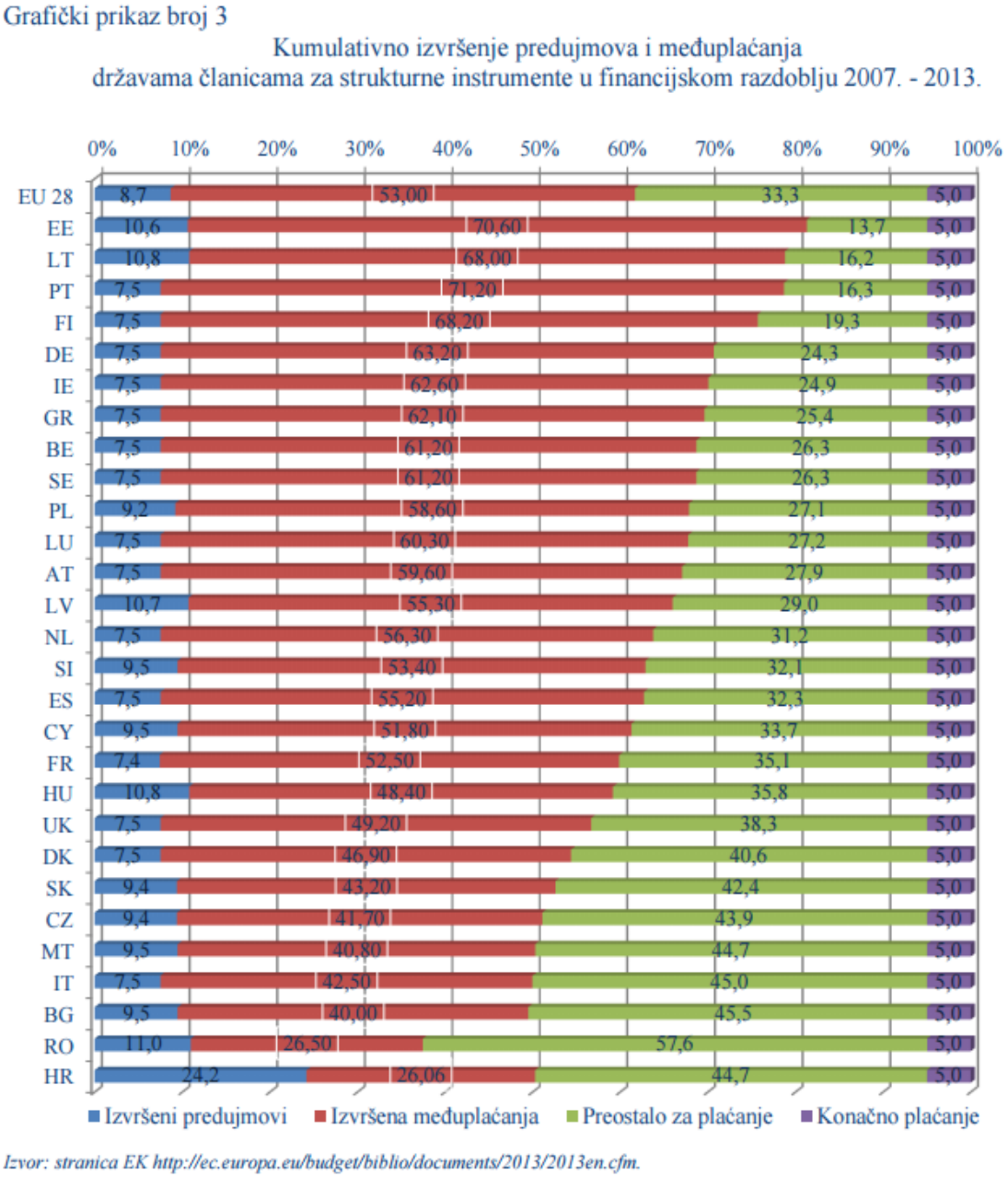
Županija	Regionalni razvoj		Socijalni		Kohezijski	
	Bespovratna sredstva	Prihvatljivi troškovi	Bespovratna sredstva	Prihvatljivi troškovi	Bespovratna sredstva	Prihvatljivi troškovi
Dubrovačko neretvanska	15 938 879,56	22 586 574,17	111 026 749	130 302 241	24 504 062,63	33 962 511,89
Istarska	18 097 015,53	26 359 678,19	144 352 416	161 667 836	377 188 324,33	508 571 059
Splitsko dalmatinska	99 693 355,67	173 317 639,66	76 537 696,74	79 033 935	5 812 248,73	8 580 410,28
Šibensko kninska	5 686 166,8	6 689 608	25 187 551,38	25 765 873,33	214 786 738,52	296 601 587
Zadarska	49 087 820,71	55 539 562,87	56 008 909,13	57 488 600,45	29 111 829,79	42 372 175,76
Ličko senjska	34 376 655,59	36 644 539,09	195 035 279	231 689 910	-	-
Primorsko goranska	216 514 956,19	235 937 854,27	250 752 946	279 107 560	9 639 948,83	11 341 116,27

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova: Karte projekata. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/karte-projekata

5. Usporedba RH sa ostalim zemljama članicama

Kako bi se mogla napraviti usporedba RH i ostalih zemalja članica, potrebno je prikazati ukupna sredstva koja su bila dostupna i koliko od toga je uspješno iskorišteno.

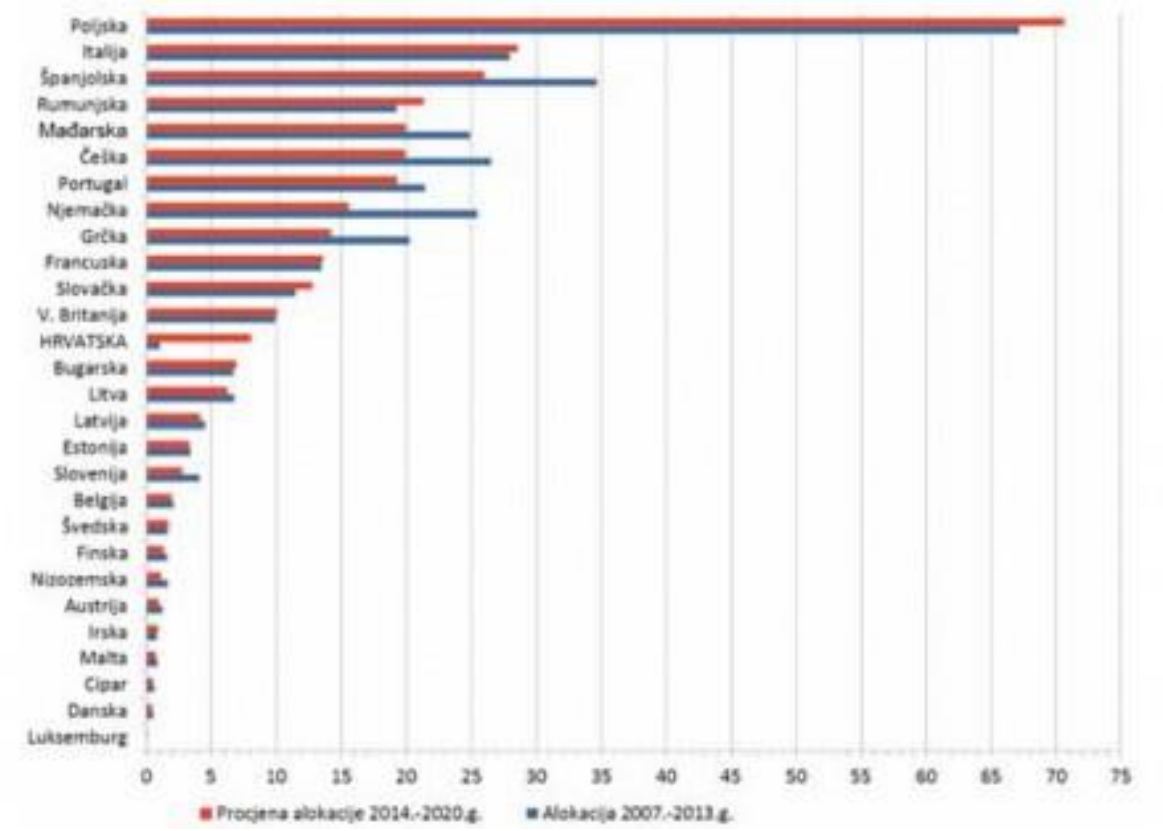
Slika 9. Kumulativno izvršenje predujmova i međuplaćanja državama članicama za strukturne instrumente u razdoblju 2007.-2013.

Izvor:

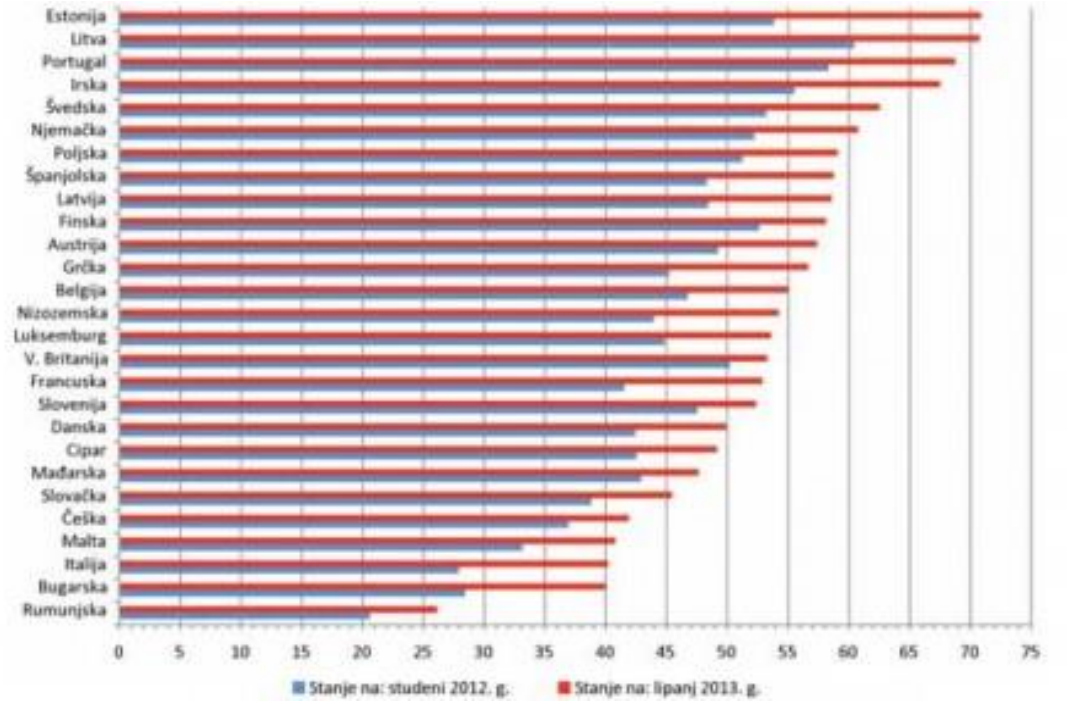
http://www.revizija.hr/datastore/filestore/57/izvjesce_o_obavljenoj_reviziji_ucinkovitosti_upravljanja_sredstvima_eu_fondova_u_rh.pdf

Slika 10. Alokacija sredstava EU po zemljama u dvije financijske perspektive(u mlrd.eura)

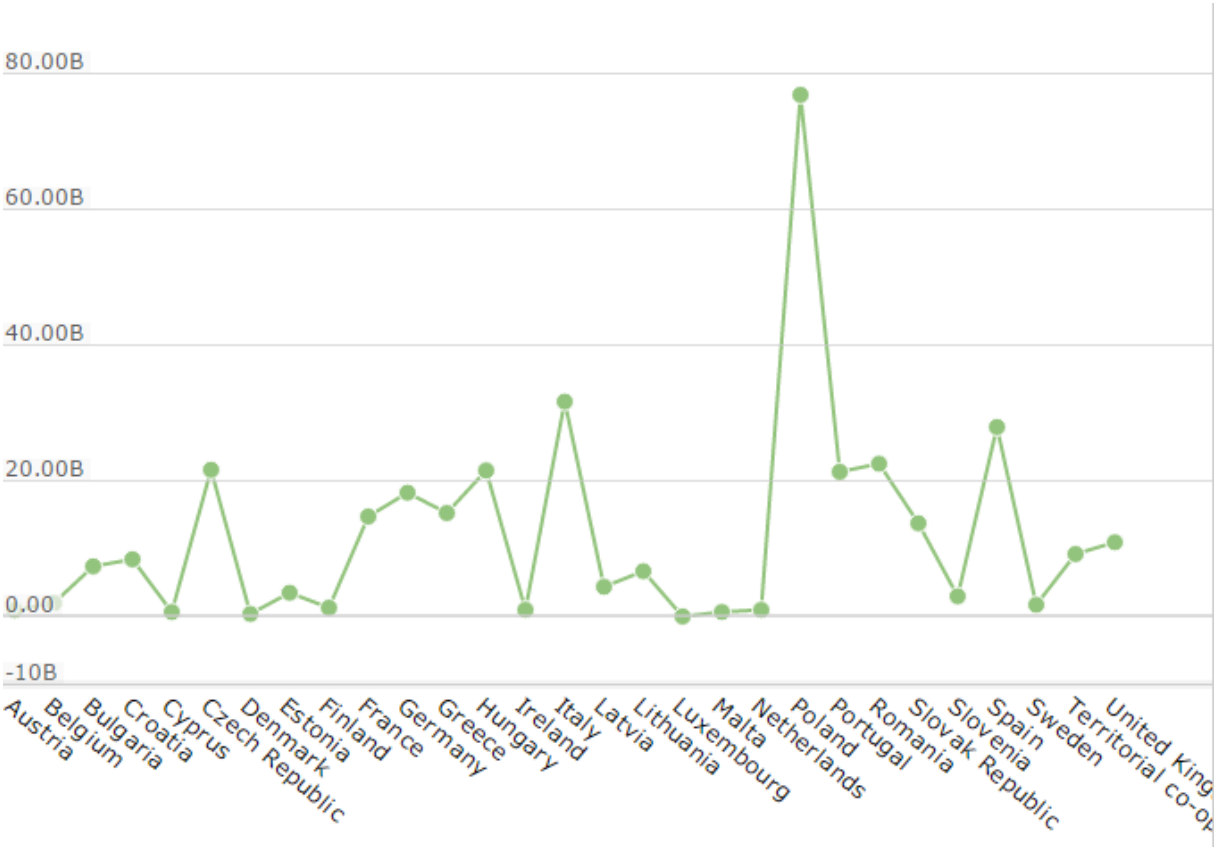
Izvor: http://www.hgk.hr/fondovi-eu/alokacije-i-iskoristenost-eu-fondova

Slika 11. Postotak isplaćenih sredstava u odnosu na alokaciju za perspektivu 2007-2013.

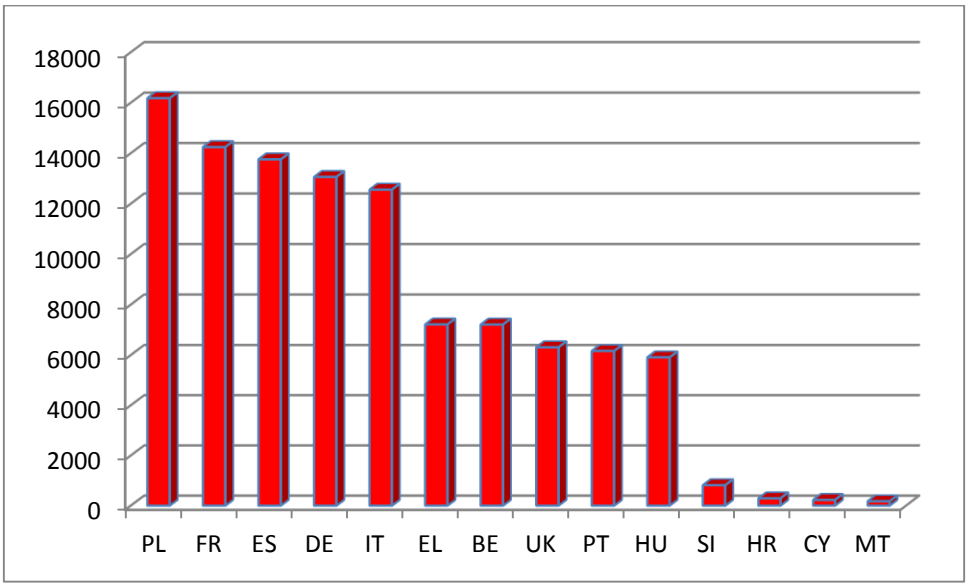
Izvor: http://www.hgk.hr/fondovi-eu/alokacije-i-iskoristenost-eu-fondova

Slika 12. Alokacija sredstava za financijsku perspektivu 2014-2020.

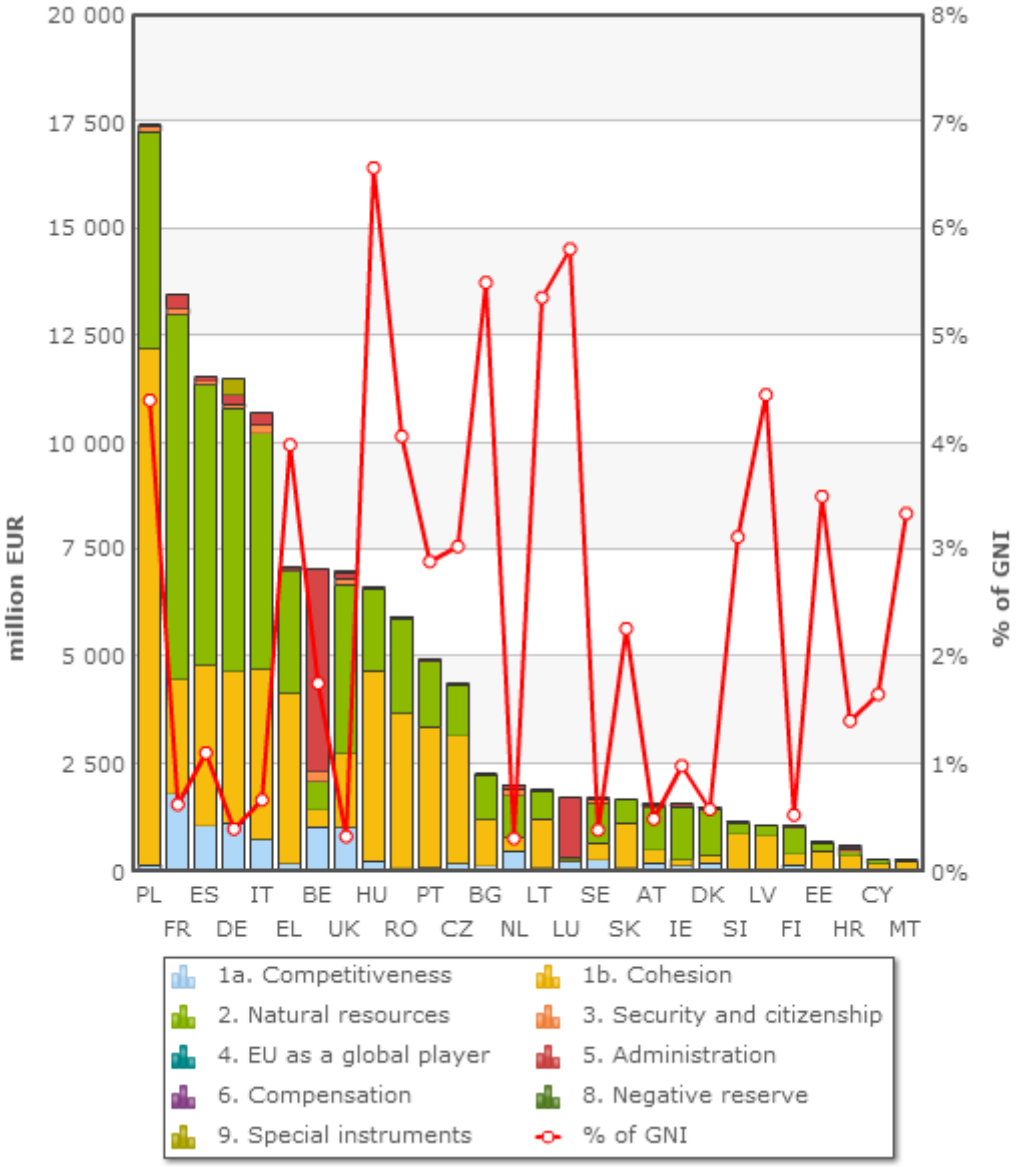
Izvor: https://cohesiondata.ec.europa.eu/dataset/Financial-allocations-2014-2020-Available-Budget-b/upfh-jcep

Grafikon 3. Ulaganja EU u članice u 2013.godini

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz: http://ec.europa.eu/budget/mycountry/PL/index_en.cfm

Slika 13. Potrošena sredstva Europske unije u 2014.godini (mil.eura)

Izvor: http://ec.europa.eu/budget/financialreport/2014/expenditure/allocation/index_en.html

5.1.Primjer Poljske

Poljska je država sa 38 milijuna stanovnika, BDP-om od 548 milijardi dolara i gospodarskim rastom od 3,3 posto, koja je od tranzicijske zemlje prerasla u jednog od glavnih aktera Europske unije i uvjerljivo najrazvijeniju zemlju srednje Europe.[134] Pri procesu integracije usvojila je zapadnjačke institucije, pravila i društvene norme koje su postale temelj gospodarstva.[135] Od trenutka ulaska u EU, Poljska se neprestano kretala prema vrhu. Europska unija je Poljsku potaknula na usvajanje administrativnih reformi te joj pomogla u liberalizaciji tržišta. Njezin uspon predstavlja splet želje za dostizanjem najvišeg stupnja ekonomskog razvoja s demokratskom konsolidacijom, ekonomskom liberalizacijom i učinkovitim ekonomskim politikama.[136]

Tablica 11. BDP Poljske u razdoblju od 2006. do 2015. godine (u milijunima eura)

Godina	BDP (u mil. eura)
2006	273418
2007	313654,1
2008	363691,8
2009	314689,4
2010	361744,3
2011	380176,9
2012	389273,3
2013	394601,8
2014	410856,3
2015	427737,4

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do

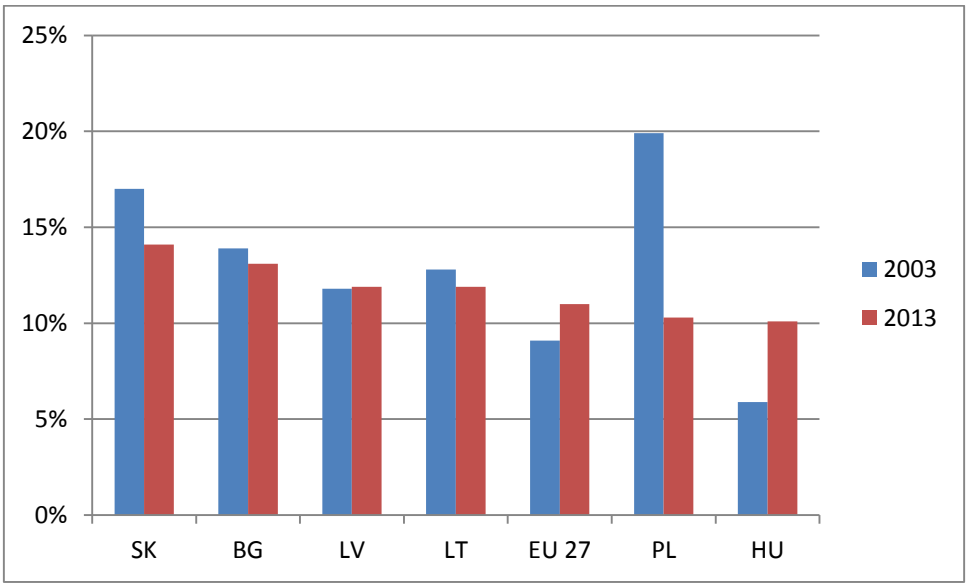
Za uspjeh poljskog gospodarstva u velikom dijelu zaslužna je njihova sposobnost privlačenja sredstava iz europskih fondova. O toj uspješnosti najbolje govori podatak da je u 2014.godini povukla visokih 17,346 milijardi eura, dok je iz proračuna izdvojila 3,526 milijardi.

[134] Kuntić, D. 2015. Kako je Poljska postala nova sila Europe. Banka.hr, 04.studeni. Dostupno na: http://www.banka.hr/komentari-i-analize/kako-je-poljska-postala-nova-sila-europe
[135] Piatkowski, M. 2015. How Poland became Europe's growth champion: Insights from the successful post-socialist transition. Brookings, 11. Veljača. Dostupno na: http://www.brookings.edu/blogs/future-development/posts/2015/02/11-poland-post-socialist-transition-piatkowski
[136] Kuntić, D. 2015. Kako je Poljska postala nova sila Europe. Banka.hr, 04.studeni. Dostupno na: http://www.banka.hr/komentari-i-analize/kako-je-poljska-postala-nova-sila-europe

Poljska je angažirala i obrazovala dovoljan broj kvalificiranih ljudi koji mogu izgraditi projekt u skladu s metodologijom i pravilima Europske unije. Posebnu pažnju pridaje razvoju obalnih regija te ruralnim i siromašnim područjima u istočnoj Poljskoj.[137]

Iako je sada jedna od najrazvijenijih zemalja u Europi, pri ulasku u Zajednicu vukla je za sobom brojne probleme, od kojih je najveći bila visoka nezaposlenost. U posljednjih deset godina, stvari su se bitno promijenile. Stvorena su dva milijuna radnih mjesta, odnosno zaposleni su pripadnici svih društvenih skupina, uključujući i pola milijuna ekonomski neaktivnih osoba. Broj ljudi u riziku siromaštva i socijalne isključenosti smanjen je za 7 milijuna, a 1,3 milijuna ljudi je podignut iz siromaštva.[138]. Na iduće dvije slike je prikazano kretanje nezapolenosti, pa tako na prvoj možemo vidjeti pad nezaposlenosti u roku od deset godina. Na drugoj slici prikazani su podaci iz 2016. godine, prema kojima je njezina stopa nezaposlenosti smještena među najniže u Europi.

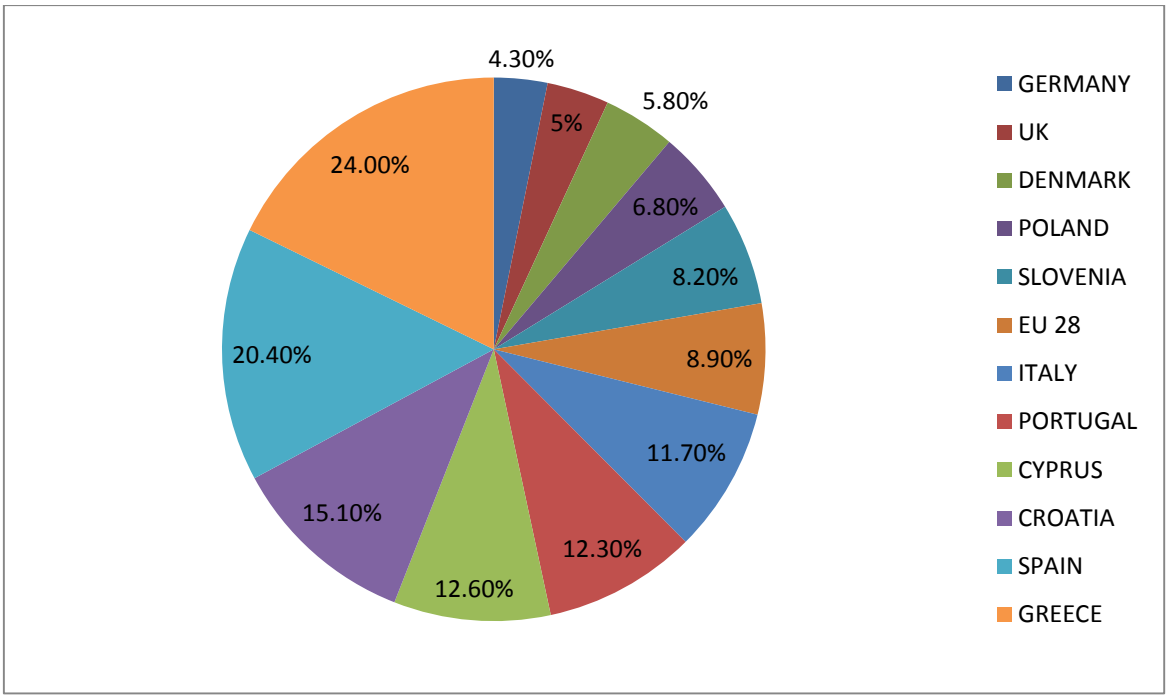
Grafikon 4. Razina nezaposlenosti u zemljama iz 2003.godine u odnosu na 2013.-u

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz: Ananicz,K., Babicz,M.,Bednarek,K.,Budzyńska, A., Burkiewicz, W., Cienkus,K., Cisowski,M., Cwetsch, A., Czerpak, P., Janiak,K., Jaworski,K., Kałużyńska,M., Kwasowski,M., Niemczyk-Favaro, P., Pilecka, M., Ryba, J., Smyk, K., Stańczyk, R., Willmann-Duralska, K. 2014. Poland's 10 years in European Union. Warsava: Ministry of Foreign Affairs, p.189.

[137] Kizielewicz, J., Luković, T. The effectivness of the use of the European Union funds in Poland and Croatia.
[138] Ananicz,K., Babicz,M.,Bednarek,K.,Budzyńska, A., Burkiewicz, W., Cienkus,K., Cisowski,M., Cwetsch, A., Czerpak, P., Janiak,K., Jaworski,K., Kałużyńska,M., Kwasowski,M., Niemczyk-Favaro, P., Pilecka, M., Ryba, J., Smyk, K., Stańczyk, R., Willmann-Duralska, K. 2014. Poland's 10 years in European Union. Warsava: Ministry of Foreign Affairs

Grafikon 5. Stope nezaposlenosti u Europi u veljači 2016.godine

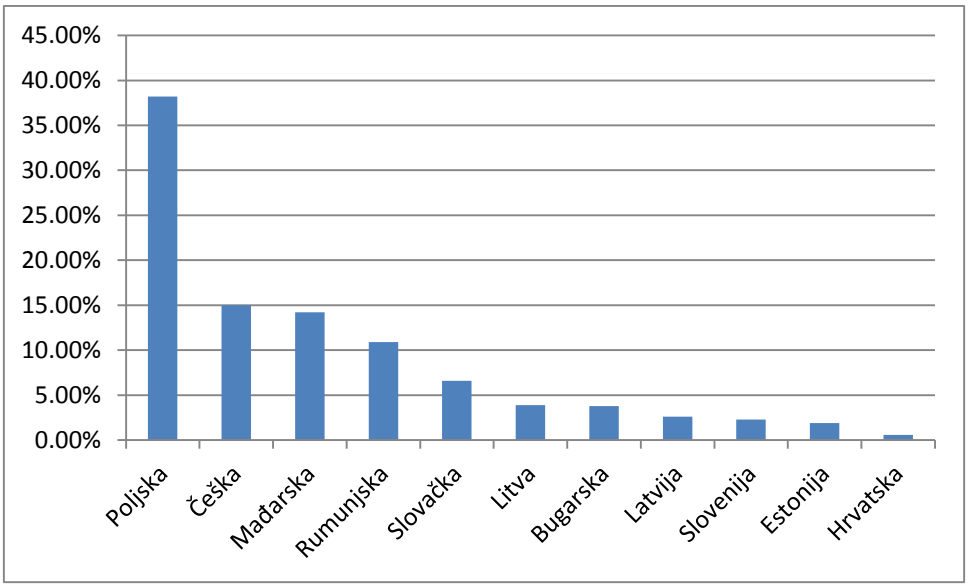
Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa: http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7225076/3-04042016-BP-EN.pdf/e04dadf1-8c8b-4d9b-af51-bfc2d5ab8c4a

Najznačajniji broj radnih mjesta otvorenih u Poljskoj otpada na sektor informatičke tehnologije**.** Iako Poljska s niskih 0,7 posto BDP-a još uvijek ne ulaže dovoljno u razvoj i istraživanje, s naprednim obrazovnim sustavom na najboljem je putu da dosegne europski prosjek od dva posto. Poljaci danas osnivaju privatna sveučilišta i sudjeluju u studentskoj razmjeni diljem Europe. Značajna sredstva iz europskih fondova Poljska će utrošiti na obrazovanje i istraživanje, razvoj poduzetništva, stručno osposobljavanje i digitalizaciju.

U financijskoj perspektivi 2007-2013 najveći udio sredstava potrošen je na infrastrukturu, odnosno izgrađeno je 11 500 kilometara cesta, od čega su 1400 autoceste, 1700 kilometara željeznica, 500 pročistača voda, aerodromi te je poboljšana zdravstvena njega i gradske biciklističke staze.[139]

[139] Proppe,M., Bučik, P., Szelesky, Z., Young, S., Nemoianu, D., Mantarkova, G., Borak, P., Žnidarčić, S., Džida, J. 2014. EU funds in Central and Eastern Europe. KPMG.

Grafikon 6. Raspodjela sredstava EU fondova u financijskoj perspektivi 2007.-2013.

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz: Proppe,M., Bučik, P., Szelesky, Z., Young, S., Nemoianu, D., Mantarkova, G., Borak, P., Žnidarčić, S., Džida, J. 2014. EU funds in Central and Eastern Europe. KPMG.

Osim izgradnje infrastrukture, Poljska je sredstva pretpristupnih fondova iskoristila za unaprjeđenje poljoprivrede, pa je tako iz raspoloživih sredstava izvukla 180 milijuna eura na godinu. Prije ulaska u Uniju, poljoprivreda je bila slabo razvijena, a ulaganja u razvoj i kupnju opreme su omogućila sredstva iz fonda SAPARD.[140]

[140] Agroklub.2013. Poljska kao poljoprivredni uzor. Agroklub, 22.studeni. Dostupno na: http://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/poljska-kao-poljoprivredni-uzor/11536/

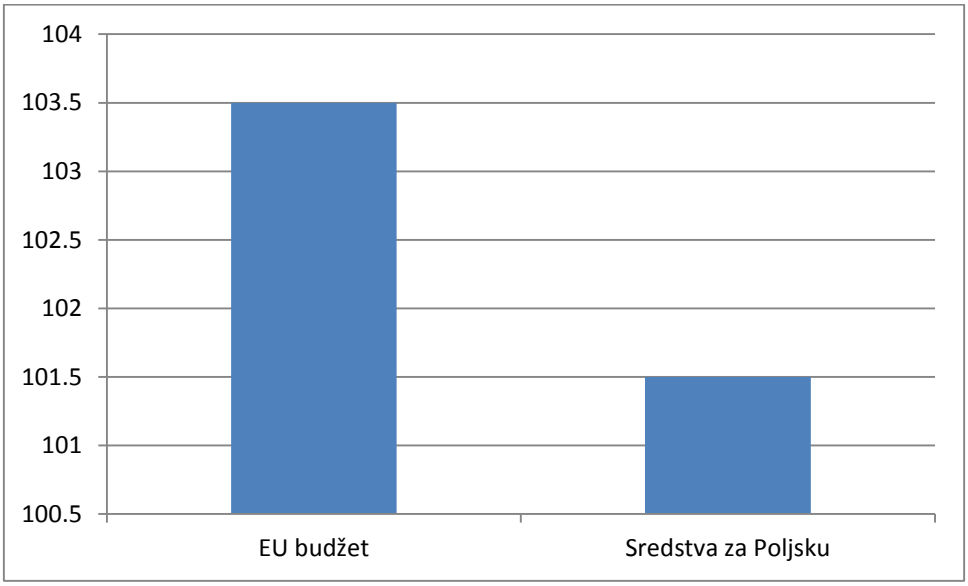
Tablica 12. Poljoprivredna proizvodnja u Poljskoj od 2004. do 2015.(u mil.eura)

Godina	Poljoprivredna proizvodnja
2004	3042,46
2005	2530,43
2006	2635,31
2007	4440,06
2008	4570,75
2009	2995,58
2010	3502,86
2011	4717,27
2012	5070,93
2013	4361,35
2014	4107,91
2015	3596,18

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa:

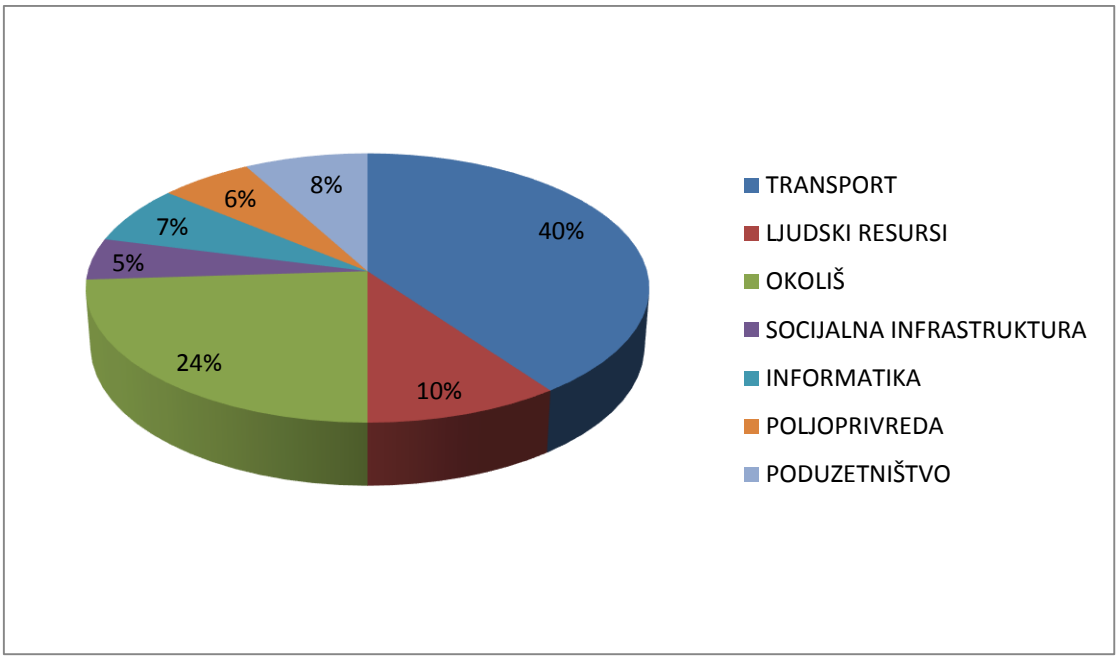
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

Grafikon 7. Ukupan budžet Europske unije alociran u Poljsku u financijskoj perspektivi 2007-2013. (mlrd. eura)

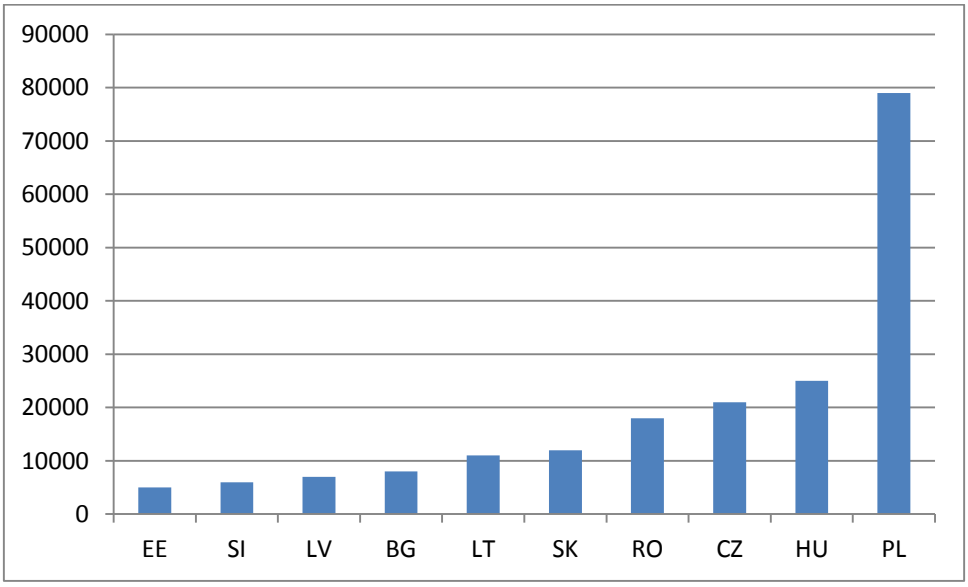
Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz: Ananicz,K., Babicz,M.,Bednarek,K.,Budzyńska, A., Burkiewicz, W., Cienkus,K., Cisowski,M., Cwetsch, A., Czerpak, P., Janiak,K., Jaworski,K., Kałużyńska,M., Kwasowski,M., Niemczyk-Favaro, P., Pilecka, M., Ryba, J., Smyk, K., Stańczyk, R., Willmann-Duralska, K. 2014. Poland's 10 years in European Union. Warsava: Ministry of Foreign Affairs

Grafikon 8. Vrijednost sufinanciranja projekata po područjima(u %)

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz: Ministry of regional development, 2009. Building Poland: Balance of Eu funds absorption. Dostupno na: https://www.funduszeeuropejskie.2007-2013.gov.pl/ZPFE/Documents/Building_Poland_eng.pdf

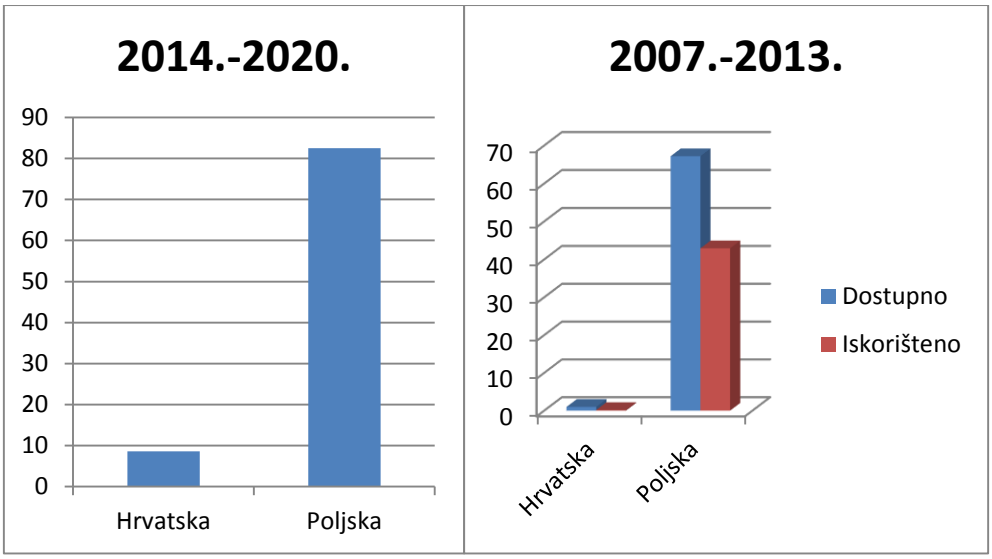
Grafikon 9. Ukupna sredstva dodijeljena Poljskoj i ostalim zemljama od 2004.-2012.

Izvor: Izrada autora na temelju podataka iz: Ananicz,K., Babicz,M.,Bednarek,K.,Budzyńska, A., Burkiewicz, W., Cienkus,K., Cisowski,M., Cwetsch, A., Czerpak, P., Janiak,K., Jaworski,K., Kałużyńska,M., Kwasowski,M., Niemczyk-Favaro, P., Pilecka, M., Ryba, J., Smyk, K., Stańczyk, R., Willmann-Duralska, K. 2014. Poland's 10 years in European Union. Warsava: Ministry of Foreign Affairs, p.139.

Na slici je prikazana usporedba sredstava iz aktualne i prethodne financijske perspektive. Za novu financijsku perspektivu, Poljskoj je dostupno 82, 5 milijarde eura, dok su Hrvatskoj dostupne 8, 61 milijarde eura. Hrvatskoj je za razdoblje od 2007 do 2013 bilo dostupno 0,998 milijardi od čega je ona iskoristila 0,179 milijarde eura. Poljskoj je za isto razdoblje bilo dostupno 67,19 milijardi eura, od čega je uspješno povukla 42,92 milijarde eura.

Grafikon 10. Usporedba stare i nove finacijske perspektive u Poljskoj i Hrvatskoj

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/

6. Analiza podataka o utjecaju EU fondova na gospodarstvo RH

Nakon što su prikupljeni podaci o iskorištenosti sredstava europskih fondova, potrebno je analizirati utjecaj na gospodarstvo Republike Hrvatske, te na temelju toga testirati zadane hipoteze.

6.1. Testiranje hipoteza

H_1: Postoji ozbiljan nesrazmjer između iznosa EU fondova koji je Republika Hrvatska mogla povući i iznosa koji je povučen

Kako bi se moglo provesti testiranje prve hipoteze, potrebno je podatke analizirati gledajući:

- Omjer ugovorenih i raspoloživih sredstava
- Omjer isplaćenih i ugovorenih sredstava
- Razliku sredstva koja su povučena iz proračuna EU i koje je Hrvatska uplatila u isti

Tablica 13. Dodijeljena, ugovorena i plaćena sredstva kroz fondove u EUR

Vrsta fonda	Dodijeljeno	Ugovoreno	Plaćeno	Ugovoreno/ Dodijeljeno	Plaćeno/ Ugovoreno
OBNOVA	62 450 000	62 450 000	-	100 %	-
CARDS	75 940 045,20	727 511 40,9	687 261 69,5	95,8%	94,47%
PHARE	129 990 500	111 629 455	100 209 083	85,86%	89,77%
ISPA	59 000 000	56 500 184,18	37 430 124,96	95,76%	66,25%
SAPARD	25 000 000	15 425 682,40	11 635 801,93	61,70%	75,43%
IPA	748 621 736	506 023 371,40	295 169 722,20	67,60%	58,33%
STRUKTURNI 1.7.13.-31.12.14.	-	-	721 104 695,58	-	-

Tablica 14. Uplate iz proračuna RH

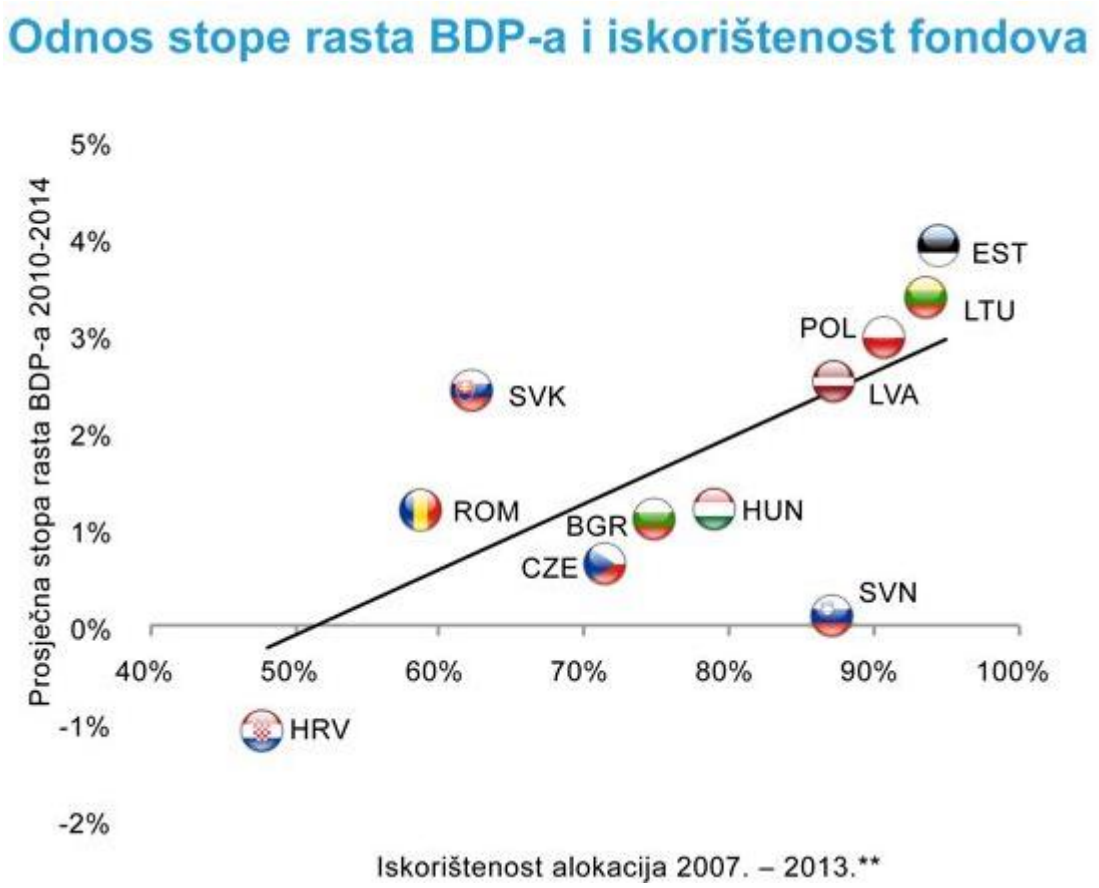
Godina	Uplaćeno iz proračuna RH
2013.	1 805 135 212,84 kn
2014.	3 511 000 415,65 kn
UKUPNO	**5 316 135 628 kn (699 491 530,06 EUR)**

Na temelju prethodno navedenih podataka može se primijetiti kako je RH jedino iz programa OBNOVA uspjela maksimalno iskoristiti sredstva. Što se tiče razlike između uplate i isplate sredstava, može se zaključiti kako je RH ostvarila pozitivnu razliku od 21 613 165, 52 eura te je neto primatelj. Međutim, zbog nepotpune iskorištenosti sredstava iz fondova prihvaća se prva hipoteza, odnosno postoji nesrazmjer između sredstava koja su se mogla povući i koja su povučena.

H_2: Struktura i efikasnost povučenih sredstava iz EU fondova mogla je biti učinkovitija, pa tako i utjecaj tih fondova na gospodarstvo RH

Što se tiče količine povučenih sredstava, napravljen je prikaz kod testiranja prethodne hipoteze. Kod testiranja druge hipoteze će se pokazati koliki je ukupni utjecaj povučenih sredstava na gospodarstvo Republike Hrvatske.

Slika 14. Odnos stope rasta BDP-a i iskorištenost fondova

Izvor: http://www.banka.hr/iskoristimo-li-90-posto-novca-iz-eu-fondova-rast-cemo-2-5-posto/print

Slika 15.Pokazatelji razvijenosti hrvatskog gospodarstva

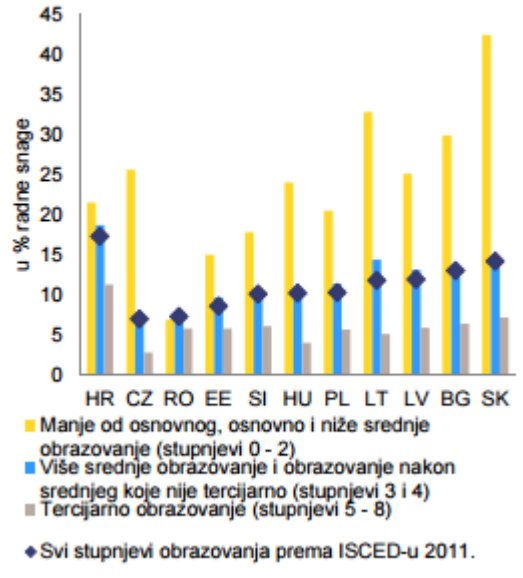
Tablica 1.1.: **Glavni gospodarski, financijski i socijalni pokazatelji – Hrvatska**

							Forecast		
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Realni BDP (godišnja promjena)	2,1	-7,4	-1,7	-0,3	-2,2	-0,9	-0,5	0,2	1,0
Privatna potrošnja (godišnja promjena)	1,3	-7,4	-1,5	0,3	-3,0	-1,2	-0,6	0,0	0,6
Javna potrošnja (godišnja promjena)	-0,7	2,1	-1,6	-0,3	-1,0	0,5	-2,1	-0,1	0,6
Bruto investicije u fiksni kapital (godišnja promjena)	9,2	-14,4	-15,2	-2,7	-3,3	-1,0	-3,6	-1,0	2,1
Izvoz robe i usluga (godišnja promjena)	0,8	-14,1	6,2	2,2	-0,1	3,0	6,1	2,8	4,7
Uvoz robe i usluga (godišnja promjena)	4,0	-20,4	-2,5	2,5	-3,0	3,2	3,8	1,8	4,5
Proizvodni jaz	6,6	-1,0	-1,5	-1,3	-2,6	-2,9	-3,1	-2,7	-1,6
Doprinos rastu BDP-a:									
Domaća potražnja (godišnja promjena)	3,1	-7,9	-5,0	-0,4	-2,7	-0,8	-1,5	-0,2	0,9
Zalihe (godišnja promjena)	0,5	-3,5	0,2	0,3	-0,7	-0,1	0,0	0,0	0,0
Neto izvoz (godišnja promjena)	-1,5	4,1	3,1	-0,1	1,2	0,0	1,0	0,5	0,2
Promjena zaposlenosti (broj osoba, godišnja promjena)	3,1	-1,8	-5,1	-2,3	-3,9	-1,0	0,0	0,0	0,5
Stopa nezaposlenosti	8,6	9,2	11,7	13,7	16,0	17,3	17,0	16,8	16,4
Stopa dugoročne nezaposlenosti (% aktivne populacije)	5,6	5,4	7,0	8,8	10,4	11,0	.	.	.
Stopa nezaposlenosti mladih (% aktivne populacije iste dobne skupine)	23,7	25,2	32,4	36,7	42,1	50,0	45,0	.	.
Stopa aktivnosti (dob od 15 do 64 godine)	63,2	62,4	61,4	60,8	60,5	63,7	.	.	.
Mladi koji se ne obrazuju, ne rade niti se stručno usavršavaju(%)	10,1	11,9	14,9	15,7	16,7	19,6	.	.	.
Osobe izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (% ukupne populacije)	.	.	31,1	32,6	32,6	29,9	.	.	.
Stopa izloženosti riziku od siromaštva (% ukupne populacije)	17,3	17,9	20,6	20,9	20,4	19,5	.	.	.
Stopa teške materijalne deprivacije (% ukupne populacije)	.	.	14,3	15,2	15,9	14,7	.	.	.
Broj ljudi koji žive u kućanstvima s vrlo malim intenzitetom rada (% ukupne populacije mlađe od 60 godina)	.	.	13,9	15,9	16,8	14,8	.	.	.

Izvor: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_croatia_hr.pdf

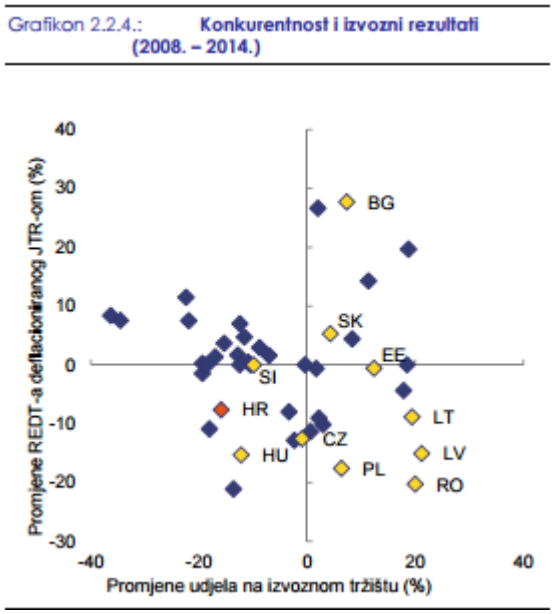
Slika 16. Stopa nezaposlenosti prema stupnju obrazovanja

Grafikon 2.1.9.: **Stopa nezaposlenosti prema stupnju obrazovanja (2013.)**

Izvor: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_croatia_hr.pdf

Slika 17. Konkurentnost i izvozni rezultati(2008.-2014.)

Izvor: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_croatia_hr.pdf

Gledajući podatke o razvijenosti gospodarstva Republike Hrvatske te odnos između razvijenosti i iskorištenih sredstava, može se zaključiti kako EU fondovi nemaju značajan utjecaj na gospodarstvo RH. Na temelju toga se prihvaća druga hipoteza, odnosno struktura i efikasnost povučenih sredstava iz EU fondova mogla je biti učinkovitija, pa tako i utjecaj tih fondova na gospodarstvo RH.

H_3 : Mogućnost financiranja sredstvima Europske unije produbila je razlike u razvijenosti regija

Republika Hrvatska je prema NUTS 2 klasifikaciji podijeljena na dvije regije: Jadransku i Kontinentalnu. Kako bi se moglo testirati treću hipotezu, prikazat će se ukupno dodijeljena sredstva navedenim regijama, odnosno županijama koje su u sklopu njihova teritorija.

Tablica 15. Bespovratna sredstva namijenjena županijama

Kontinentalna regija	
Županija	Bespovratna sredstva
Grad Zagreb	375 831 648,3
Zagrebačka	1 989 146 347
Krapinsko zagorska	79 192 975,12
Varaždinska	111 678 719,9
Koprivničko križevačka	181 175 0862
Međimurska	269 073 544,6
Bjelovarsko bilogorska	769 738 90,96
Virovitičko podravska	191 025 140,9
Požeško slavonska	399 365 11,23
Brodsko posavska	240 527 068,1
Osječko baranjska	615 551 9045,4
Vukovarsko srijemska	475 087 991,6
Karlovačka	906 517 58,38
Sisačko moslavačka	800 861 04,59
Jadranska regija	
Dubrovačko neretvanska	126 965 628,6
Istarska	539 637 755,9
Splitsko dalmatinska	182 043 301,1
Šibensko kninska	245 660 456,7
Zadarska	134 208 559,6
Ličko senjska	229 411 934,6
Primorsko goranska	476 907 851

Slika 18. Isplaćena sredstva za ruralni razvoj po županijama u EUR

Unregistered Copy
of
PDF Snipping Tool
http://www.authorsoft.com

Poslovni Uzlet

Uspješni primjeri-isplaćeno

Županija	Broj ugovora	Ugovoreni iznos potpore (EUR)	Ugovoreni iznos EU potpore (EUR)	Broj isplaćenih ugovora	%	Isplaćeni iznos potpore (EUR)	Isplaćeni iznos EU potpore (EUR)	*% isplaćena/ ugovorena potpora*
Vukovarsko-srijemska	41	8.622.714,45 €	6.485.149,18 €	15	37%	3.175.640,80 €	2.385.875,06 €	37%
Osječko-baranjska	104	23.269.747,51 €	17.470.286,25 €	44	42%	8.736.628,12 €	6.558.819,69 €	38%
Brodsko-posavska	27	6.432.750,16 €	4.836.636,65 €	14	52%	3.659.219,43 €	2.749.345,75 €	57%
Požeško-slavonska	18	5.654.255,58 €	4.252.765,75 €	6	33%	876.830,60 €	662.474,97 €	16%
Virovitičko-podravska	32	7.908.108,48 €	5.948.921,69 €	13	41%	3.051.174,76 €	2.291.926,73 €	39%
Koprivničko-križevačka	34	4.601.438,41 €	3.457.115,83 €	12	35%	1.429.984,46 €	1.075.224,92 €	31%
Međimurska	47	6.406.400,31 €	4.817.251,29 €	22	47%	3.116.433,34 €	2.338.843,00 €	49%
Varaždinska	46	10.301.594,91 €	7.744.036,46 €	21	46%	3.612.313,94 €	2.711.970,38 €	35%
Krapinsko-zagorska	12	3.226.160,95 €	2.419.620,72 €	3	25%	389.344,98 €	292.008,73 €	12%
Zagrebačka	43	9.501.852,76 €	7.126.389,55 €	22	51%	4.350.581,54 €	3.262.936,16 €	46%
Bjelovarsko-bilogorska	25	8.578.228,14 €	6.445.622,16 €	10	40%	3.804.826,06 €	2.855.981,37 €	44%
Sisačko-moslavačka	35	10.685.550,03 €	8.038.080,39 €	13	37%	2.062.799,35 €	1.551.768,15 €	19%
Karlovačka	31	6.306.957,63 €	4.742.292,25 €	15	48%	2.971.100,07 €	2.234.196,21 €	47%
Istarska	137	23.922.828,50 €	17.960.569,66 €	32	23%	8.319.061,94 €	6.244.667,19 €	35%
Primorsko-goranska	30	4.067.061,51 €	3.062.207,46 €	7	23%	1.207.681,84 €	909.869,27 €	30%
Ličko-senjska	6	1.395.447,60 €	1.052.487,35 €	3	50%	896.198,83 €	673.380,67 €	64%
Zadarska	26	13.830.696,26 €	10.384.960,80 €	13	50%	3.081.488,07 €	2.314.355,20 €	22%
Šibensko-kninska	5	454.540,98 €	352.817,06 €	3	60%	62.370,32 €	47.371,89 €	14%
Splitsko-dalmatinska	25	10.145.018,91 €	7.626.875,22 €	13	52%	6.134.836,93 €	4.606.355,74 €	60%
Dubrovačko-neretvanska	13	4.087.926,16 €	3.077.883,28 €	8	62%	1.168.480,31 €	878.932,90 €	29%
Grad Zagreb	3	1.363.903,56 €	1.022.927,68 €	3	100%	1.297.485,91 €	973.114,43 €	95%
	60	405.370,06 €	324.296,02 €	40	67%	166.093,31 €	132.874,66 €	41%
Ukupno	**800**	**171.168.552,86 €**	**128.649.192,70 €**	**332**	**42%**	**63.570.574,91 €**	**47.752.293,07 €**	**37%**

Izvor: Poslovni uzlet, 2015. Eu fondovi ruralni razvoj-primjeri dobre prakse. Poslovni uzlet.12.lipanj. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/media/article_upload/files/bd/bd0d6ad5eeed6b0d1e22315174174726.pdf

Nakon što su prikazani iznosi kroz županije, prikazat će se podaci o utjecaju tih sredstava na razvijenost prethodno navedenih regija.

Tablica 16. Ocjenjivanje i razvrstavanje županija po razvijenosti

	Vrijednosti osnovnih pokazatelja					Vrijednosti standardiziranih pokazatelja u odnosu na nacionalni prosjek					Indeks razvijenosti i skupine		
Ime zupanije	Prosječni dohodak per capita	Prosječni izvorni prihodi per capita	Prosječna stopa nezaposlenosti	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16-65 godina	Prosječni dohodak per capita	Prosječni izvorni prihodi per capita	Prosječna stopa nezaposlenosti	Kretanje stanovništva	Udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu 16-65 godina	Indeks razvijenosti	Skupine	
	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2001.	2011.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2001.	2011.			
Virovitičko-podravska	19.600	1.599	25,9%	92,2	63,31%	1,56%	11,93%	0,00%	17,17%	5,36%	5,56%	<75%	I.
Brodsko-posavska	19.455	1.381	25,6%	96,7	69,75%	0,00%	0,70%	2,71%	69,14%	47,64%	18,43%	<75%	I.
Vukovarsko-srijemska	20.368	1.441	25,4%	95,1	69,31%	9,81%	3,76%	4,87%	50,30%	44,68%	18,73%	<75%	I.
Bjelovarsko-bilogorska	21.687	1.689	23,0%	92,4	65,52%	23,99%	16,55%	29,47%	19,91%	19,87%	23,29%	<75%	I.
Požeško-slavonska	20.760	1.368	19,5%	93,9	67,92%	14,02%	0,00%	64,66%	37,06%	35,63%	33,81%	<75%	I.
Sisačko-moslavačka	25.429	2.336	24,1%	90,8	72,31%	64,20%	49,83%	17,81%	1,14%	64,39%	38,70%	<75%	I.
Osječko-baranjska	24.508	2.111	23,4%	95,9	73,08%	54,30%	38,27%	24,71%	59,46%	69,46%	46,07%	<75%	I.
Karlovačka	26.633	2.167	20,1%	91,6	74,26%	77,15%	41,14%	59,09%	10,53%	77,17%	56,34%	<75%	I.
Koprivničko-križevačka	22.887	2.650	15,4%	95,3	62,49%	36,89%	66,01%	106,88%	53,32%	0,00%	59,19%	<75%	I.
Ličko-senjska	24.731	2.702	16,3%	90,7	73,73%	56,70%	68,69%	97,59%	0,00%	73,73%	64,82%	<75%	I.
Međimurska	22.080	1.725	14,0%	99,6	71,20%	28,21%	18,37%	120,22%	101,40%	57,10%	69,65%	<75%	I.
Krapinsko-zagorska	25.432	1.772	12,9%	95,0	69,67%	64,24%	20,81%	131,76%	49,80%	47,05%	73,24%	<75%	I.
Šibensko-kninska	24.562	2.623	17,3%	99,5	78,96%	54,89%	64,64%	87,34%	100,72%	108,00%	80,93%	75-100%	II.
Varaždinska	25.799	2.079	12,5%	97,2	74,46%	68,18%	36,59%	136,20%	74,47%	78,52%	86,34%	75-100%	II.
Splitsko-dalmatinska	26.019	3.090	19,5%	104,2	83,09%	70,54%	88,67%	64,80%	154,04%	135,13%	93,75%	75-100%	II.
Zadarska	24.163	3.174	15,1%	109,1	77,97%	50,60%	93,00%	109,58%	211,23%	101,52%	106,39%	100-125%	III.
Dubrovačko-neretvanska	27.746	3.499	13,3%	104,0	83,74%	89,11%	109,70%	127,80%	152,47%	139,34%	120,84%	100-125%	III.
Zagrebačka	29.558	2.826	11,2%	106,5	76,82%	108,59%	75,08%	148,76%	180,66%	93,98%	124,23%	100-125%	III.
Primorsko-goranska	32.813	4.757	12,7%	99,3	84,97%	143,57%	174,46%	134,29%	98,24%	147,46%	139,21%	>125%	IV.
Istarska	31.997	4.884	7,8%	104,1	80,78%	134,80%	181,01%	183,15%	153,41%	119,98%	156,80%	>125%	IV.
Grad Zagreb	42.175	5.997	10,6%	101,9	86,93%	244,20%	238,28%	154,81%	127,78%	160,27%	186,44%	>125%	IV.
Republika Hrvatska	28.759	3.310	16,0%	99,4	77,7%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%			
max	42.175	5.997	25,9%	109	86,9%								
min	19.455	1.368	7,8%	91	62,5%								

Potpomognuta područja

Izvor:https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//arhiva/Regionalni%20razvoj//Vrijednosti%20indeksa%20razvijenosti%20i%20pokazatelja%20za%20izračun%20indeksa%20razvijenosti%20na%20županijskoj%20razini%202013..pdf

Tablica 17. BDP u milijunima eura prema NUTS 2 klasifikaciji

Godina	Regija	
	Jadranska	Kontinentalna
2005	11,7	24,8
2006	12,7	27,5
2007	14,2	29,7
2008	15,4	32,7
2009	14,3	30,8
2010	14,3	30,7
2011	14,1	30,6
2012	13,9	30
2013	13,9	29,6
2014	13,7	29,3

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do

Tablica 18. BDP per capita u EU i hrvatskim regijama

Red. broj	Država/pokrajina	BDP po glavi stanovnika	
		U eurima	% razvijenosti od prosjeka EU 28
1.	Europska unija	25,100	100%
2.	Jadranska Hrvatska	15,600	62%
3.	Kontinentalna Hrvatska	14,700	59%

Izvor: Marinac,A., Devčić,A., Raguž,V. 2014. Regionalni razvoj Hrvatske u sklopu kohezijske politike Europske unije u financijskoj perspektivi 2014.-2020.

Tablica 19. Poljoprivredni račun u milijunima eura

Godina	Regija	
	Jadranska Hrvatska	Kontinentalna Hrvatska
2010	6,5	596,3
2011	7	619
2012	10,7	643,2

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa stranice: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do

Tablica 20. Zaposlenost prema NUTS 2 klasifikaciji u dobi života od 15 do 64 godine (u %)

Godina	Regija	
	Jadranska Hrvatska	Kontinentalna Hrvatska
2007	57,9	59,6
2008	58,1	60,9
2009	57,5	60,4
2010	56,4	57,9
2011	53,7	55,9
2012	52,7	53,9
2013	51,5	53
2014	54,5	54,6
2015	54,9	56,2

Izvor: Izrada autora na temelju podataka sa stranice:

http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tgs00007&language=en

Tablica 21. Postotak razvijenosti hrvatskih županija

Županija	% razvijenosti 15.07.2010.	% razvijenosti 27.12.2013.	Razlika
I. skupina (do 75% razvijenosti):			
1. Virovitičko-podravska županija	20,51	5,56	-14,95
3. Brodsko-posavska županija	33,36	18,43	-14,93
2. Vukovarsko-srijemska županija	20,57	18,73	-1,84
4. Bjelovarsko-bilogorska županija	35,17	23,29	-11,88
5. Požeško-slavonska županija	43,95	33,81	-10,14
6. Sisačko-moslavačka županija	48,50	38,70	-9,8
7. Osječko-baranjska županija	52,88	46,07	-6,81
8. Karlovačka županija	54,52	56,34	1,82
9. Koprivničko-križevačka županija	64,32	59,19	-5,13
10. Ličko-senjska županija	55,48	64,82	9,34
11. Međimurska županija	75,11	69,65	-5,46
12. Krapinsko-zagorska županija	87,72	73,24	-14,48
II. skupina (75% -100% razvijenosti):			
13. Šibensko-kninska županija	63,30	80,93	17,63
14. Varaždinska županija	96,30	86,34	-9,96
15. Splitsko-dalmatinska županija	89,09	93,75	4,66
III. skupina (preko 100% razvijenosti):			
16. Zadarska županija	75,59	106,39	30,80
17. Dubrovačko-neretvanska županija	107,93	120,84	12,91
18. Zagrebačka županija	123,22	124,23	1,01
19. Primorsko-goranska županija	142,32	139,21	-3,11
20. Istarska županija	156,13	156,80	0,67
21. Grad Zagreb	187,54	186,44	-1,1

Izvor: Marinac,A., Devčić,A., Raguž,V. 2014. Regionalni razvoj Hrvatske u sklopu kohezijske politike Europske unije u financijskoj perspektivi 2014.-2020.

Na temelju prethodno navedenih podatka može se zaključiti kako postoji značajna razlika između regija u povlačenju sredstava iz europskih fondova te u razvijenosti. Dakle, prihvaća se treća hipoteza, odnosno mogućnost privlačenja sredstava iz europskih fondova produbila je razlike u razvijenosti regija.

ZAKLJUČAK

Europska unija je tijekom godina razvila širok spektar mogućnosti financiranja kroz EU fondove, kako bi pomogla manje razvijenima regijama i ojačala konkurentnost čitave Zajednice. Republika Hrvatska je korisnik sredstava od devedesetih godina, kada je iz programa OBNOVA povukla sredstva kako bi obnovila područja razorena ratom. Poslije toga postaje korisnica programa CARDS, kojim nastoji ojačati demokratizaciju i izgraditi institucije. Nakon što postaje zemlja kandidatkinja, koristi sredstva programa PHARE, SAPARD, ISPA i IPA, koji služe kao priprema gospodarstvu za ulazak. Od 2013.godine postaje članicom Zajednice, čime započinje s korištenjem sredstava strukturnih fondova.

Cilj ovog istraživanja bio je prikazati EU fondove te njhovu važnost u razvoju gospodarstva Republike Hrvatske. Osim toga, bilo je potrebno analizirati uspješnost RH u povlačenju dostupnih sredstava kroz regije i županije, te u konačnici napraviti usporedbu sa ostalim zemljama članicama u tom procesu.

Rezultati istraživanja su ukazali na nepotpunu iskorištenost dostupnih sredstava, što se u velikoj mjeri može zahvaliti nedovoljnoj infomiranosti hrvatskih građana o mogućnostima EU financiranja te malom broju stručnih i osposobljenih osoba koje se bave pisanjem i analizom projekata. Nadalje, mogućnost financiranja iz sredstava Europske unije nije uspjela smanjiti razlike između hrvatskih regija, što se može vidjeti iz razlika u BDP-u i ostalim komponentama. Što se tiče ukupnog utjecaja na hrvatsko gospodarstvo, također se ne može vidjeti napredak, pogotovo ako se gleda koliki iznos sredstava je državi bio dostupan, bilo da se radi o pretpristupnim ili fondovima za zemlje članice.

Republika Hrvatska bi se trebala ugledati na ostale zemlje članice, pogotovo na Poljsku , koja je pomoću fondova Europske unije, od slabo razvijene tranzicijske zemlje došla do jedne od razvijenijih regija Unije.

Međutim, unatoč dosadašnjim lošim iskustvima, Hrvatska još uvijek može iskoristiti maksimum od sredstava koje joj je EU dodijelila, jer je aktualna financijska perspektiva dostupna do 2020.godine. Kada bi se riješile postojeće zapreke, čitav proces bi se odvijao vrlo jednostavno, te bi dobro napisani i kvalitetni projekti zasigurno omogućili veću implementaciju sredstava, koja bi u konačnici pozitivno utjecala na sve segmente i subjekte hrvatske privrede.

SAŽETAK

EU fondovi su sredstva iz proračuna Europske unije koji pružaju brojne mogućnosti u razvoju gospodarstva, bilo da se radi o javnom ili privatnom sektoru. Europska unija, kroz razne programe pomoći, nastoji poboljšati razvoj svih svojih dijelova. Cilj ovog rada je utvrditi koliko je uspješno Republika Hrvatska iskoristila dostupna sredstva te analizirati kakav je utjecaj navedni proces imao na razvoj čitave privrede. Osim prikaza na nacionalnom planu, potrebno je analizirati utjecaj na regije i županije, te u konačnici napraviti usporedbu sa ostalim zemljama članicama. Rezultati provedenog istraživanja su pokazali kako su sredstva iz fondova djelomično iskorištena, te nema značajnog utjecaja na gospodarstvo. Nadalje, mogućnost financiranja sredstvima iz EU fondovima nije uspjela smanjiti razlike u razvijenosti hrvatskih regija.

Kako bi u budućnosti Republika Hrvatska bila uspješna u korištenju sredstava fondova Europske unije, potrebno je otkloniti sve uzroke neefikasnosti u tom procesu, te u konačnici stvoriti projekte koji će podići razinu razvijenosti.

SUMMARY

EU funds present means from the EU budget, which provide numerous opportunities, whether in the public or private sector. The European Union, trough various assistance programs, seeks to improve the development of all its parts. The aim of this study is to determine how successful the Republic of Croatia used the available resources and to analyze the influence of the said process on the entire economy. In addition to the display at the national level, it is necessary to analyze the impact on region and county, and compare Croatia with other Member States. The research results have shown that funds have been partially used, and there is no significant impact on the economy. Furthermore, the possibility of financing with means from the EU funds did not reduce the differences in the development of Croatians regions.

For succes of the Republic of Croatia in using means from the funds of the European Union in future, it is necessary to remove all causes of inefficiency in the process, and create projects that will raise the level of development.

LITERATURA

1. Ananicz,K., Babicz,M.,Bednarek,K.,Budzyńska, A., Burkiewicz, W., Cienkus,K., Cisowski,M., Cwetsch, A., Czerpak, P., Janiak,K., Jaworski,K., Kałużyńska,M., Kwasowski,M., Niemczyk-Favaro, P., Pilecka, M., Ryba, J., Smyk, K., Stańczyk, R., Willmann-Duralska, K. 2014. Poland's 10 years in European Union. Warsava: Ministry of Foreign Affairs
2. Belić,M.,Ćorić,G.,Peurača,B.,Stojanović,G.,Tonč,A.2010.EU fondovi:Vodič kroz europske fondove 2008-2013.Zagreb:Folpa
3. Belić,M.,Štilinović,J.2013.EU fondovi i programi za turizam. Zagreb: Nova knjiga; RAST
4. Benci,Z.2005.Vodič kroz fondove Europske unije. Zagreb: Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
5. Bilas,V.,Franc,S.,Cota,A.2011.Predpristupni fondovi Europske unije i Republika Hrvatska. Ekonomska misao i praksa,Vol.1,pp.296.
6. Bilić, N., Jukić, M. 2014. Nezaposlenost mladih-ekonomski, politički i socijalni problem sa dalekosežnim posljedicama za cjelokupno društvo. Pravni vjesnik, Vol.30, No.2.
7. Burić Pejčinović, M. 2010. Učinkovitost korištenja pretpristupnim fondovima Europske unije u Hrvatskoj. Hrvatska i komparativna javna uprava. Vol.10, No. 3.
8. Dalić,M.2007.Pojmovnik fondova Europske unije. Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU
9. Franić, R., Bokan, N., Kumrić, O. 2007. U očekivanju SAPARDA-a: Rješenja EU-a nasuprot domaćim očekivanjima. Društvena istraživanja, Vol.16, No.4-5, p.703.
10. Franić, R., Jurišić, Ž., Gelo, R. 2014. Proizvodnja hrane i ruralni razvoj-izgledi za Hrvatsku u europskom kontekstu. Agroeconomia Croatica. Vol.4, No.1.
11. Fresl, A. 2013. Osnove prijavljivanja i korištenja EU fondova. Zagreb: PJR Consulting
12. Grgurić, I. 2010. Europa 2020-europska strategija za pametan, održiv i uključiv razvoj. Socijalna politika, vol.18, No.1.
13. Hajdinjak, S., Mišić, G. 2009. Iskorištavanje pretpristupnih fondova Europske unije: Problem administrativnih kapaciteta u Hrvatskoj. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

14. Hajduković , D. 2006. Projekt CARDS 2002: Strategija i jačanje kapaciteta za regionalni razvoj. Hrvatska i komparativna javna uprava. Vol.6, No. 1.
15. Jakovac,P.,Maljković,B.2010.Korištenje sredstava pretpristupnih fondova Europske unije u Republici Hrvatskoj. Ekonomski pregled,Vol.61,p.64.
16. Jurčević,M.,Barić,D.,Herceg,B.2011. Pretpristupni fondovi europske unije u funkciji izvora financiranja prometne infrastrukture u Republici Hrvatskoj. Ekonomski vjesnik. Vol.2
17. Kesner Škreb, M. 2006. Pretpristupni programi. Financijska teorija i praksa. Vol.30, No.3, pp.295-296.
18. Kizielewicz, J., Luković, T. The effectivness of the use of the European Union funds in Poland and Croatia.
19. Kombura, M. Europski fondovi za financiranje razvitka Hrvatske. Diplomski rad. Sveučilište u Splitu: Ekonomski fakultet
20. Lovrinčević, Ž., Marić, Z., Rajh, E. 2005. Kako optimalno regionalizirati Hrvatsku. Ekonomski pregled. Vol.56, No.12, p.1112.
21. Maletić,I.,Kosor,K.,Copić,M.,Ivanković,Knežević,K.,Zrinušić,N.,Bešlić,B.,Bukovac,S. ,Kulakowski,N.,Karačić,M.,Rajaković,M.,Tufekčić,M.,Petričko,I.,Valić,S.2016.EU projekti-od ideje do realizacije. Zagreb:TIM$_4$PIN
22. Narodne novine, 1998. Nastavak obnove ratom stradalih područja. Zagreb: Narodne novine, d.d., 159/98.
23. Narodne novine, 2008. Pravilnik o provedbi SAPARD programa. Zagreb: Narodne novine, d.d., 03/06.
24. Proppe,M., Bučik, P., Szelesky, Z., Young, S., Nemoianu, D., Mantarkova, G., Borak, P., Žnidarčić, S., Džida, J. 2014. EU funds in Central and Eastern Europe. KPMG.
25. Puljiz,J.2011.Analiza kapaciteta za korištenje EU fondova na županijskoj razini. Zagreb: IRMO
26. Radat, D., Dušak, V.2009. Informacijsko komunikacijska tehnologija-poticajni čimbenik iskoristivosti fondova Europske unije za poticanje regionalnog razvoja. Zagreb: Politička kultura.
27. Sopek, P. 2013. Proračunska perspektiva Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju. Institut za javne financije, No 14/13.
28. Vojnović, M. 2008. European structural funds and IPA- Instrument for pre-accesion assistance. Hrvatska javna uprava. Vol.8, No.2.

29. Župančić, M. 1992. Poslijeratna obnova kao mogućnost revitalizacije seoskih područja. Sociologija i prostor. No.115-116.

INTERNET IZVORI

1. Agencija za razvoj Splitsko-dalmatinske županije: Upravljanje programima i projektima financiranih iz bespovratnih sredstava Europske unije. Dostupno na: http://www.rera.hr/LinkClick.aspx?fileticket=MLDD6hVcNKE%3D&tabid=66
2. Agroklub.2013. Poljska kao poljoprivredni uzor. Agroklub, 22.studeni. Dostupno na: http://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/poljska-kao-poljoprivredni-uzor/11536/
3. Algebra učilište, 2013. Osnovne informacije o EU fondovima. Algebra učilište. Dostupno na: http://algebra.hr/wp-content/uploads/2013/08/Osnovne-informacije-o-EU-fondovima.pdf
4. Čavrak, V. Metode znanstvenog rada: Osnovni pregled metoda. Dostupno na: http://web.efzg.hr/dok/MGR/cavrak/mzsr/mgr_MZSR_t6.pdf
5. Dujmović, K.A., Jagić, J., Vela,A.2012.Praktični vodič za korisnike EU fondova u Hrvatskoj[skripta].Zagreb: Hrvatska udruga poslodavaca. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2013/03/Prakticni-vodic-za-korisnike-EU-fondova_web.pdf
6. Eu projekti info, 2012. Što je logička matrica. 25. kolovoz. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/sto-je-logicka-matrica
7. Eu projekti info, 2012. Metoda upravljanja projektnim ciklusom. 25. kolovoz. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/metodologija-upravljanja-projektnim-ciklusom
8. EUFONDOVI.hr: Strukturni fondovi. Dostupno na: http://eufondovi.hr/fondovi/strukturni-fondovi
9. EU-projekti, 2012. Vrste projekata koji se financiraju iz EU fondova. EU-projekti. 25.kolovoz. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/vrste-projekata-koji-se-financiraju-iz-eu-fondova
10. Eu-projekti,2014.Što su strukturni fondovi. Eu-projekti, 26.svibanj. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/sto-su-strukturni-fondovi
11. Eu-projekti.info. 2014. Europski socijalni fond. Eu-projekti.info. 26.svibanj. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/europski-socijalni-fond

12. European commission: Sapard: Special pre-accession assistance for agriculture and rural development. Dostupno na: http://ec.europa.eu/agriculture/external/enlarge/back/sapard_en.pdf
13. Europska komisija, 2008. Smjernice za upravljanje projektnim ciklusom. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Publikacije/Smjernice_za_.pdf
14. Europska komisija, 2010. Europa 2020: Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Strukturni%20fondovi%202014.%20%E2%80%93%202020/eu_hr.pdf
15. Europska komisija, 2011. Kohezijska politika 2014.-2020: Ulaganje u rast i radna mjesta. Dostupno na: http://www1.zagreb.hr/euzg/eu_publikacije/Kohezijska%20politika%202014_2020_ulaganje%20u%20rast%20i%20radna%20mjesta.pdf
16. Europska komisija, 2014. Pomorstvo i ribarstvo. Dostupno na: http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hr/fisheries_hr.pdf
17. Europska komisija, 2014. Ocjene nacionalnog programa reformi i programa konvergencije za Hrvatsku za 2014. Dostupno na: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/swd2014_croatia_hr.pdf
18. Europska komisija, 2015. Europski fond za regionalni razvoj: Financijski instrumenti. Dostupno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/ERDF_The_european_regional_development_fund_HR.pdf
19. Europska komisija: Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. Dostupno na: https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_The_european_agricultural_fund_for_rural_development_HR.pdf
20. Europska komisija: Kohezijski fond. Dostupno na: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/hr/funding/cohesion-fund/
21. Europska komisija: Što je ESF?. Dostupno na: http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=hr
22. Europska komisija: Ukratko o strategiji Europa 2020. Dostupno na: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_hr.htm

23. Europska unija, 2015. Europa 2020: Europska strategija rasta. Dostupno na: http://eudirect.ipng.hr/_Data/Files/15071694030823.pdf
24. Europska unija: Financiranje sredstvima EU-a. Dostupno na: http://europa.eu/about-eu/funding-grants/index_hr.htm
25. Europski fondovi: Europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Dostupno na: http://europski-fondovi.eu/eff
26. Europski fondovi: Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. Dostupno na: http://europskifondovi.eu/programi/europski-poljoprivredni-fond-za-ruralni-razvoj-eafrd/#.VwtEMvl97ec
27. Goodwill consulting: EK prihvatila operativni program za pomorstvo i ribarstvo RH 2014.-2020. Dostupno na: http://gwconsulting.hr/ek-prihvatila-operativni-program-za-pomorstvo-i-ribarstvo-rh-2014-2020/
28. Hajdinjak, S., Mišić, G. Iskorištavanje pretpristupnih fondova Europske unije: problem administrativnih kapaciteta u Hrvatskoj. Dostupno na: http://www.academia.edu/10452675/Iskori%C5%A1tavanje_pretpristupnih_fondova_Europske_unije_problem_administrativnih_kapaciteta_u_Hrvatskoj
29. Hamag Bicro: EU fondovi. Dostupno na: http://www.hamagbicro.hr/eu-fondovi/
30. HBOR,2015. Uloga i proizvodi HBOR-a za poticanje korištenja EU fondova. Dostupno na: http://www.hrvatski-izvoznici.hr/Cms_Data/Contents/hiz/Folders/dokumenti/10konvencija/~contents/PZ6JF3YH5SQNMQHM/3-hbor-marina-marasovic-10-konvencija.pdf
31. Hrvatska gospodarska komora, 2013. Ususret fondovima kohezijske politike u Hrvatskoj. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Edukativni%20kutak/Publikacije/web_publikacija_kohezija_2013.pdf
32. Hrvatska udruga banaka,2015. Uloga banaka u natječaju i potrebna dokumentacija. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/AplikacijaRepository/Natjecaji/Dokumenti/145/OPKK-SME-HUB-banke%20-%202015.04.22%20-%20verzija%202015.04.23.pdf
33. Hrvatska udruga poslodavaca, 2013. Praktični vodič za korisnike EU fondova u Hrvatskoj. Dostupno na: http://www.eu-projekti.info/eu/wp-content/uploads/2013/03/Prakticni-vodic-za-korisnike-EU-fondova_web.pdf

34. IRMO: Upravljanje projektnim ciklusom. Dostupno na: http://www.closeup-filmfestival.eu/upravljanje-projektnim-ciklusom-edu/
35. Konvencija hrvatskih izvoznika, 2013. Privredna banka Zagreb d. d. Privredna banka Zagreb d.d. – pouzdani partner pouzdani partner hrvatskih izvoznika u uspješnom korištenju sredstava pristupnih fondova Europske Unije. Dostupno na: http://www.hrvatski-izvoznici.hr/Cms_Data/Contents/hiz/Folders/dokumenti/~contents/7H52MFUFTGEP6QD3/1-pbz-cerina.pdf
36. Kuntić, D. 2015. Kako je Poljska postala nova sila Europe. Banka.hr, 04.studeni. Dostupno na: http://www.banka.hr/komentari-i-analize/kako-je-poljska-postala-nova-sila-europe
37. Ministarrstvo regionalnog razvoja: Hrvatska dostavila Partnerski sporazum Europskoj uniji. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/hrvatska-dostavila-partnerski-sporazum-europskoj-komisiji
38. Ministarstvo financija, SAPARD. Dostupno na: http://www.mfin.hr/hr/sapard
39. Ministarstvo financija: Što su IPA fondovi?. Dostupno na: http://mfin.gov.rs/UserFiles/File/IPA%20PROJEKTI%20Ministarstva%20finansija%20i%20privrede.pdf
40. Ministarstvo poljoprivrede, 2014. Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. Dostupno na: http://www.adria-bonus.com/wp-content/uploads/2014/10/PRR_2014_13-06-HR.pdf
41. Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova: IPA 2007.-2013. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/ipa-2007-2013
42. Ministarstvo regionalnog razvoja i EU fondova: OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020-779
43. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije: Zajedno do EU fondova-za rast i nova radna mjesta. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/zajedno-do-eu-fondova-za-rast-i-nova-radna-mjesta/1916
44. Ministarstvo regionalnog razvoja: Ciklus Europskog semestra u 2015. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/europski-semestar/ciklusi-europskog-semestra/ciklus-europskog-semestra-u-2015/489

45. Ministarstvo regionalnog razvoja: Europski investicijski i strukturni fondovi. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi
46. Ministarstvo regionalnog razvoja: OP za pomorstvo i ribarstvo 2014.-2020. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020
47. Ministarstvo regionalnog razvoja: Program ruralnog razvoja 2014.-2020. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/program-ruralnog-razvoja-2014-2020
48. Ministarstvo regionalnog razvoja: Sporazum o partnerstvu. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/sporazum-o-partnerstvu/323
49. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, 2009. Upravljanje projektnim ciklusom: Priručnik za krajnje primatelje financijskih sredstava EU na području zaštite okoliša. Dostupno na: http://www.mzoip.hr/doc/upravljanje_projektnim_ciklusom_-_prirucnik_za_krajnje_primatelje_financijskih_sredstava_eu_na_podrucju_zastite_okolisa_.pdf
50. Novota,S.,Vlašić,I.,Velinova,R.,Geratliev,K.,Borissova,O.2009. Europski fondovi za hrvatske projekte: Priručnik o financijskoj suradnji i programima koje u Hrvatskoj podupire Europska unija. Zagreb: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije. Dostupno na: http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Europski_fondovi_za_hrvatske_projekte.pdf
51. Operativni program Konkurentnost i kohezija, 2014. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/op-konkurentnost-i-kohezija-2014-2020-779
52. Optimus consulting.2016.Financiranja iz EU fondova. Optimus consulting.21.siječanj. Dostupno na: http://optimusconsulting.eu/eu-fondovi/
53. Piatkowski, M. 2015. How Poland became Europe's growth champion: Insights from the successful post-socialist transition. Brookings, 11. Veljača. Dostupno na: http://www.brookings.edu/blogs/future-development/posts/2015/02/11-poland-post-socialist-transition-piatkowski
54. Poslovni dnevnik, 2005. Potpisan Sporazum o financiranju za Phare program. Poslovni dnevnik, 18.svibanj. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/eu-fondovi/potpisan-sporazum-o-financiranju-za-phare-program-13102

55. Poslovni dnevnik, 2013, Do 2020. iz Europskog socijalnog fonda milijarda eura. Poslovni dnevnik. 10.lipanj. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/eu-fondovi/do-2020-iz-europskog-socijalnog-fonda-milijarda-eura-243847
56. Poslovni dnevnik, 2014. EK usvojila Partnerski sporazum s Hrvatskom. Poslovni dnevnik, 30. listopad. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/hrvatska/ek-usvojila-partnerski-sporazum-s-hrvatskom-282552
57. Poslovni dnevnik,2013. I odobrene EU projekte u bankama temeljito češljaju. Poslovni dnevnik.26 veljača. Dostupno na: http://www.poslovni.hr/eu-fondovi/i-odobrene-eu-projekte-u-bankama-temeljito-cesljaju-231836
58. Programsko razdoblje 2014-2020. Dostupno na: http://www.mps.hr/UserDocsImages/VODE/2013/NOVO%2012%2013/Programsko%20razdoblje%202014-2020.pdf
59. Qualitas podrška do poslovne izvrsnosti. EU fondovi. Dostupno na: http://www.qualitas.hr/poslovno-savjetovanje/eu-fondovi.html
60. SAFU, 2008. Izvješće o korištenju pretpristupnih programa pomoći Europske unije za razdoblje od 1.siječnja do 30.lipnja 2008.godine. Dostupno na: http://www.safu.hr/datastore/filestore/10/Izvjee_o_koritenju_pretpristupnih_programa_Europske_unije_1.pdf
61. SAFU, 2011. Završetak pretpristupnog fonda ISPA u Republici Hrvatskoj. SAFU. 31. prosinac. Dostupno na: http://www.safu.hr/hr/vijesti/zavrsetak-pretpristupnog-programa-ispa-u-republici-hrvatskoj
62. Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, ISPA. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//arhiva/Publikacije/ostale%20publikacije//ISPA_letak.pdf
63. Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije, 2009. Europski fondovi za hrvatske projekte. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Documents/Publikacije/Handbook%20hr.pdf
64. Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU: Programi Unije. Dostupno na: http://www.strukturnifondovi.hr/UserDocsImages/Publikacije/Programi_unije_web.pdf

65. Sveučilište u Zadru: Metode znanstvenih istraživanja. Dostupno na: http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/METODE_ZNANSTVENIH_ISTRAZIVANJA.pdf
66. Trivić Crnković, G. 2013. Financiranje projekata iz EU fondova. Erste banka. Dostupno na: http://www.hrvatski-izvoznici.hr/Cms_Data/Contents/hiz/Folders/dokumenti/~contents/DQ3J58MNXVPL2LXP/1-erste-crnkovic.pdf
67. Urbico: Bespovratna sredstva za financiranje projekata iz strukturnih fondova EU. Dostupno na: http://urbico-savjetovanje.hr/?page_id=57
68. Ured za udruge Vlade RH, 2012. Europski socijalni fond i podrška udrugama. Dostupno na: http://zaklada.civilnodrustvo.hr/upload/File/hr/izdavastvo/digitalna_zbirka/esf_i_podrska_udrugama.pdf
69. Večernji list, 2014. Hrvatska dostavila Partnerski sporazum EK , iz fondova dostupno preko 10 mlrd. eura. Večernji list, 22. travanj. Dostupno na: http://www.vecernji.hr/hrvatska/hrvatska-dostavila-partnerski-sporazum-ek-iz-fondova-dostupno-preko-10-mlrd-eura-934462
70. Večernji list,2013.Što su EU fondovi i na koji način funkcioniraju. Večernji list.15.travanj. Dostupno na: http://www.vecernji.hr/eucionica/sto-su-eu-fondovi-i-na-koji-nacin-funkcioniraju-537896
71. Vlada Republike Hrvatske, 2014. Smjernice za razvoj i provedbu aktivne politike zapošljavanja u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015.2017.godine. Dostupno na: http://www.mrms.hr/wp-content/uploads/2015/02/smjernica-apz.pdf
72. Vlada Republike Hrvatske, 2015. Vlada usvojila Nacionalni program reformi. Vlada Republike Hrvatske, 23. travanj. Dostupno na: https://vlada.gov.hr/vijesti/vlada-usvojila-nacionalni-program-reformi/16828
73. Vorkapić,B.,Janjić,A.,Petrović,M.,Vojković,M.2013.EU fondovi za sve. Organizacija za građanske inicijative,2013.EU fondovi za sve. Dostupno na: http://www.ogi.hr/eufondovi/up/uploads/brosura/EU%20fondovi%20za%20sve.pdf
74. Zadarski list, 2011. Uzaludni rat za obnovu kuće. Zadarski list. 29. listopad. Dostupno na: http://www.zadarskilist.hr/clanci/29102011/uzaludni-rat-za-obnovu-kuce
75. Zagrebačka banka.2015.EU fondovi: Od ideje do realizacije. Dostupno na: https://www.zaba.hr/home/wps/wcm/connect/461f49b4-8018-4d4b-99bc-

d7138db9f921/ZABA-EU_fondovi-Uspjesni_projekti_uz_podrsku_Zagrebacke_banke.pdf?MOD=AJPERES

POPIS SLIKA

Slika 1. Kronološki prikaz EU fondova dostupnih RH (str.13)

Slika 2. Struktura logičke matrice (str.17)

Slika 3. Alokacija sredstava iz programa Kohezija i konkurentnost (str.33)

Slika 4. Prioriteti operativnog programa i raspodjela sredstava (str.37)

Slika 5. IRRI PROJEKT NAVODNJAVANJA (str.44)

Slika 6. MOTO-MODERNIZACIJA OBRAZOVNOG PROGRAMA ZA ZANIMANJE MLJEKAR-SIRAR (str.46)

Slika 7. TURISTIČKA VALORIZACIJA KANALA SV.ANTE U ŠIBENIKU (str.47)

Slika 8. Primjeri uspješno ugovorenih prijava po županijama za ruralni razvoj (str.52)

Slika 9. Kumulativno izvršenje predujmova i međuplaćanja državama članicama za strukturne instrumente u razdoblju 2007.-2013. (str.55)

Slika 10. Alokacija sredstava EU po zemljama u dvije financijske perspektive(u mlrd.eura) (str.56)

Slika 11. Postotak isplaćenih sredstava u odnosu na alokaciju za perspektivu 2007-2013. (str.57)

Slika 12. Alokacija sredstava za financijsku perspektivu 2014-2020. (str.58)

Slika 13. Potrošena sredstva Europske unije u 2014.godini (mil.eura) (str.59)

Slika 14. Odnos stope rasta BDP-a i iskorištenost fondova (str.69)

Slika 15.Pokazatelji razvijenosti hrvatskog gospodarstva (str.70)

Slika 16. Stopa nezaposlenosti prema stupnju obrazovanja (str.70)

Slika 17. Konkurentnost i izvozni rezultati(2008.-2014.) (str.71)

Slika 18. Isplaćena sredstva za ruralni razvoj po županijama u EUR (str.73)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Vrijednosti pokazatelja za praćenje provedbe strategije Europa 2020 (str.29)

Tablica 2. Mjere programa Ruralni razvoj (str.36)

Tablica 3. Programi Unije dostupni RH kao državi članici (str.43)

Tablica 4. Iskorištenost fondova Cards, Phare, Ispa i Sapard u RH (str.48)

Tablica 5. Iskorištenost komponenti fonda IPA u razdoblju od 2007. do 2013. (str.49)

Tablica 6. Ugovori prema OP-ima za financijsko razdoblje 2007-2013.(Stanje na dan 31.prosinca 2014.) (str.50)

Tablica 7. Uplate RH u proračun EU u kunama (str.50)

Tablica 8. Ukupno ugovorena sredstva po županijama do 31.12.2010.(u EUR) (str.51)

Tablica 9. Bespovratna sredstva i prihvatljivi troškovi za županije Kontinentalne regije (str.53)

Tablica 10. Bespovratna sredstva i prihvatljivi troškovi za županije Jadranske regije (str.54)

Tablica 11. BDP Poljske u razdoblju od 2006. do 2015. godine (u milijunima eura) (str.60)

Tablica 12. Poljoprivredna proizvodnja u Poljskoj od 2004. do 2015.(u mil.eura) (str.64)

Tablica 13. Dodijeljena, ugovorena i plaćena sredstva kroz fondove u EUR (str.67)

Tablica 14. Uplate iz proračuna RH (str.68)

Tablica 15. Bespovratna sredstva namijenjena županijama (str.72)

Tablica 16. Ocjenjivanje i razvrstavanje županija po razvijenosti (str.74)

Tablica 17. BDP u milijunima eura prema NUTS 2 klasifikaciji (str.75)

Tablica 18. BDP per capita u EU i hrvatskim regijama (str.75)

Tablica 19. Poljoprivredni račun u milijunima eura (str.76)

Tablica 20. Zaposlenost prema NUTS 2 klasifikaciji u dobi života od 15 do 64 godine (u %) (str.76)

Tablica 21. Postotak razvijenosti hrvatskih županija (str.77)

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Alokacija sredstava prema ciljevima programa Učinkoviti ljudski potencijali (str.34)

Grafikon 2. Grafički prikaz napretka u izvršavanju plaćanja pojedinih komponenti programa IPA i Operativnih programa u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje(sredstva EU, u milijunima eura) (str.49)

Grafikon 3. Ulaganja EU u članice u 2013.godini (str.58)

Grafikon 4. Razina nezaposlenosti u zemljama iz 2003.godine u odnosu na 2013.-u (str.61)

Grafikon 5. Stope nezaposlenosti u Europi u veljači 2016.godine (str.62)

Grafikon 6. Raspodjela sredstava EU fondova u financijskoj perspektivi 2007.-2013. (str.63)

Grafikon 7. Ukupan budžet Europske unije alociran u Poljsku u financijskoj perspektivi 2007-2013. (mlrd. eura) (str.64)

Grafikon 8. Vrijednost sufinanciranja projekata po područjima(u %) (str.65)

Grafikon 9. Ukupna sredstva dodijeljena Poljskoj i ostalim zemljama od 2004.-2012. (str.65)

Grafikon 10. Usporedba stare i nove finacijske perspektive u Poljskoj i Hrvatskoj (str.66)

PRILOZI

Prilog 1. Karta projekata

Prilog 2. Ocjenjivanje i razvrstavanje županija prema razvijenosti